

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน
ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
(Management of Museums, Archeological Sites and Monasteries to
improve and Turn them into Culturally Sustainable Tourism Sites)

โดย นายณัฐพงศ์ ถือดำ และนายสมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์

30 มีนาคม 2550

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ระบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

(Management of Museums, Archeological Sites and Monasteries to
improve and Turn them into Culturally Sustainable Tourism Sites)

คณะผู้วิจัย

- นายณัฐพงษ์ ถิ่นดำ
- นายสมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์

สังกัด

- มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ชุดโครงการ การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนกลุ่ม
จังหวัดอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่)

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยเรื่อง ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงจากบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคุณอััจฉิมา หนูคง หัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย ให้เวลา กำลังคนและสถานที่ในการจัดประชุมกลุ่มย่อย คุณทวิชาติ อินทรฤทธิ์ ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต คุณไชยยุทธ ปิ่นประดับ ที่ให้ข้อมูลคำปรึกษาและเป็นกำลังใจในการทำวิจัยมาโดยตลอด เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์และผู้ให้ความอนุเคราะห์อื่น ๆ ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่ให้โอกาสคณะผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยในครั้งนี้ โดยเฉพาะ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุงและคณะทำงานจากสำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง

(นายณัฐพงษ์ ถือดำ)

หัวหน้าโครงการ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

โครงการวิจัยเรื่องระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต พร้อมกับหาแนวทางหรือรูปแบบการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมและพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางวัฒนธรรมเหล่านี้ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถานร่วมกับท้องถิ่นและจังหวัด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นของพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่ จากเอกสาร หลังจากนั้นจึงจัดประชุมเครือข่ายผู้ใช้ข้อมูลงานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษาวิจัยสำรวจความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถานในจังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต เก็บข้อมูลลักษณะการจัดการ ตามแนวทางที่ผู้ใช้งานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมกำหนด โดยการสำรวจ สัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ หารูปแบบการจัดการและกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน

ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ ควรประกอบด้วยยุทธศาสตร์อย่างน้อย 2 ยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาทรัพยากรและบริการด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 10 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ 1 ปรับปรุงระบบการคมนาคม

กลยุทธ์ 2 ปรับภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 3 พัฒนาบริเวณที่ว่างของโบราณสถานเป็นสวนสาธารณะหรือที่พักผ่อน

หย่อนใจ

- กลยุทธ์ 4 สร้างจุดขายเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- กลยุทธ์ 5 เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- กลยุทธ์ 6 พัฒนาระบบสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- กลยุทธ์ 7 พัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- กลยุทธ์ 8 นำแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเข้าสู่โรงเรียน
- กลยุทธ์ 9 การประชาสัมพันธ์แบบองค์รวม
- กลยุทธ์ 10 ชุมชนร่วมรักษาความปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการแบบบูรณาการ

ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ

- กลยุทธ์ 1 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ พิพิธภัณฑสถานและโบราณสถาน
- กลยุทธ์ 2 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นักท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยว
- กลยุทธ์ 3 จัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่าย

2. ระบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถานและศาสนสถาน

ระบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ควรเป็นดังนี้

พิพิธภัณฑสถานต้องจัดการด้าน อาคารจัดแสดงที่มีเอกลักษณ์ มีห้องน้ำที่สะอาด มีที่นั่งพัก มีสถานที่บริการอาหารและเครื่องดื่ม บุคลากรของพิพิธภัณฑสถาน ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ มีบุคลิกภาพที่ดีและมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดงเป็นอย่างดี การบริหารจัดการองค์กรต้องยึดแบบเอกชน ให้เงินเดือนพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ตามผลงาน ภูมิทัศน์ของพิพิธภัณฑสถานต้องสวยงาม อยู่เสมอ การนำเสนอหรือจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานต้องมีชีวิตนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ มีข้อความบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ พิพิธภัณฑสถานจะต้องกำหนดจุดขายของตนเองให้ชัดเจนและประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม เปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของพิพิธภัณฑสถาน

โบราณสถานต้องจัดการด้าน อาคารสำนักงานเพื่อใช้เป็นแหล่งบริการนักท่องเที่ยว อาคารสาธิต จัดนิทรรศการความเป็นมา ความสำคัญของโบราณสถาน แผ่นป้ายบอกความสำคัญห้องน้ำไว้ให้บริการนักท่องเที่ยว จัดประสานตำรวจเพื่อรักษาความปลอดภัย จัดหาบุคลากรประจำ

โบราณสถานแต่ละแห่ง เพื่อทำงานฝ่ายวิชาการและบริการนักท่องเที่ยว ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ไม่มีสิ่งก่อสร้าง โบราณสถานแต่ละแห่งควรมีจุดขายที่ชัดเจนว่ามีคุณค่าและความสำคัญด้านใด และประชาสัมพันธ์โบราณสถานให้เป็นที่รู้จักเพิ่มขึ้น ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นสวนสาธารณะของชุมชน

ศาสนสถานต้องจัดการด้าน ศาสนมงคลเด่นที่เป็นจุดขายต้องชัดเจน สถานที่จอดรถเพียงพอ ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม สะอาดและปราศจากแมลงหรือสุนัขจรจัด มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอ มีที่นั่งพัก มีสถานที่สำหรับกราบนมัสการพระ สันทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์เป็นสัดส่วน มีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาในการสนทนาธรรมกับพระ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดบุคลากรที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้ ให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวและเป็นประชาสัมพันธ์ของศาสนสถาน ศาสนสถานควรกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและจัดสร้างเว็บไซต์ของวัดเพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

3. ความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้อง

ความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถานนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่หนึ่งหน่วยงานหลัก ศิลปากรที่ 15 เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลพิพิธภัณฑ์และโบราณสถาน ในเขตจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ มีลูกจ้างชั่วคราวเป็นกำลังหลักของหน่วยงาน ลูกจ้างชั่วคราวเหล่านี้ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำและไม่ได้รับการขึ้นเงินเดือน ขาดกำลังใจในการทำงาน นอกจากนี้หน่วยงานขาดงบประมาณในการจัดส่งพนักงานไปอบรม ส่งผลให้กำลังหลักของหน่วยงานไม่สามารถพัฒนาตนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นได้ ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ

พระมีความพร้อมที่จะต้อนรับผู้มาเยือนทุกกลุ่ม พร้อมที่จะแสดงธรรมและประพรมน้ำพระพุทธมนต์ให้แก่ผู้มาเยือน เจ้าอาวาสพร้อมจะกวาดขันวินัยสงฆ์เพิ่มขึ้นเพื่อให้การประพฤติตนของพระในวัด มีกิจวัตรที่งดงามน่าเคารพศรัทธา

กลุ่มที่สองหน่วยงานสนับสนุน ส่วนราชการด้วยกัน ขาดความคล่องตัวที่จะสนับสนุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานโดยการปรับปรุงถนนทางเข้าและดูแลภูมิทัศน์ให้เป็นครั้งคราว ใ้งบประมาณสนับสนุน

การจัดกิจกรรมในโครงการต่าง ๆ ชุมชนพร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น บริษัทนำเที่ยวพร้อมที่จะจัดกำหนดการเพื่อนำนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม ถ้าพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีภูมิทัศน์สวยงามเหมาะสมให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูปได้ มีที่นั่งพัก มีอาหารบริการและมีเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลหรือนำชมที่มีศักยภาพ มัคคุเทศก์พร้อมที่จะนำนักท่องเที่ยว ไปชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ถ้าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีข้อมูลสำหรับอธิบายกับนักท่องเที่ยวและมีสินค้าที่ระลึกจำหน่าย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขตภาคใต้ตอนบนพร้อมที่จะประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกับสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด

4. ระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการ

นักท่องเที่ยวต้องการให้มีระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมดังนี้

4.1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง

พิพิธภัณฑ์ต้องจัดที่นั่งพักด้านนอกอาคาร มีอาหารและเครื่องดื่มบริการให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ห้องจัดแสดงควรปรับเป็นห้องปรับอากาศ ภูมิทัศน์ด้านหน้าพิพิธภัณฑ์ต้องสะอาดและสวยงามอยู่เสมอ การจัดแสดงควรนำเสนอพิพิธภัณฑ์ควรมีชีวิต นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ มีข้อความบรรยายโบราณวัตถุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บุคลากรควรให้บริการด้วยความยินดีและสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ พนักงานนำชมสามารถอธิบายประวัติ ความสำคัญของโบราณวัตถุที่จัดแสดงได้ มีการจัดนิทรรศการตามวาระวันสำคัญและนำเสนอพิพิธภัณฑ์นอกสถานที่ มีการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรม อนุญาตให้หน่วยงานในท้องถิ่นและองค์กรในท้องถิ่นต่าง ๆ เข้ามาใช้ห้องประชุมของพิพิธภัณฑ์โดยไม่คิดค่าเช่าสถานที่เป็นกรณีพิเศษ เชิญผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้เรื่องมรดกท้องถิ่นที่พิพิธภัณฑ์

4.2 พิพิธภัณฑ์วัดพระทอง

พิพิธภัณฑ์วัดพระทองควรทำป้ายแสดงทางเข้าพิพิธภัณฑ์ ให้ชัดเจน ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยปลูกไม้ใหญ่เพิ่มเติมเพื่อให้ร่มเงา จัดสวนและปลูกไม้ดอกตกแต่งเพื่อให้มีบริเวณสำหรับถ่ายรูป จัดพนักงานที่มีความรู้เรื่องโบราณวัตถุและสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ไว้ต้อนรับและอธิบายประวัติ ความสำคัญของโบราณวัตถุที่จัดแสดงขณะนำชม ควรถ่ายภาพโบราณวัตถุทุกชิ้น ให้

หมายเลขกำกับและทำประวัติ จัดระบบแสงสว่างให้เพียงพอ จัดแสดงโบราณวัตถุที่เป็นหัวใจหลักของพิพิธภัณฑ์ให้ชัดเจน ควรได้รับการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

4.3 พิพิธภัณฑ์วัดนารายณิการาม

พิพิธภัณฑ์สถานวัดนารายณิการาม ควรปรับปรุงถนนทางเข้าพิพิธภัณฑ์ จัดทำป้ายบอกทางและจัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ใหม่ ปรับปรุงภูมิทัศน์และสถานที่จอดรถ จัดสร้างห้องน้ำและสถานที่บริการอาหารและเครื่องดื่ม จัดพนักงานที่มีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดงและสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ไว้ต้อนรับและนำชม ควรจัดการนำเสนอใหม่ กำหนดจุดขายที่ชัดเจน จัดหมวดหมู่ของโบราณวัตถุ จัดทำป้ายบอกชื่อ ถ่ายรูปและจัดทำข้อมูลโบราณวัตถุ จัดลำดับความเด่นของโบราณวัตถุ ให้ชุมชนเข้ามาให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดงและเป็นอาสาสมัครนำชมพิพิธภัณฑ์ ควรได้รับการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

4.4 พิพิธภัณฑ์วัดคลองท่อม

พิพิธภัณฑ์สถานวัดคลองท่อม ควรจัดทำป้ายบอกทางเข้าพิพิธภัณฑ์และก่อนถึงพิพิธภัณฑ์ ปรับปรุงสถานที่จอดรถโดยการปูตัวหนอน หรือเทพื้นคอนกรีต ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม จัดเจ้าหน้าที่ประจำที่มีความรู้เรื่องลูกบิดและสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว จัดลำดับโบราณวัตถุที่ต้องการนำเสนอตามความเด่น จัดทำป้ายบอกชื่อลูกบิด ถ่ายรูปและจัดทำข้อมูลโบราณวัตถุทุกชิ้น จัดแสดงสาริตการทำลูกบิดและให้นักท่องเที่ยวสามารถทำลูกบิดเป็นของที่ระลึกได้ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอ และประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

4.5 วัดถ้ำเสือ

วัดถ้ำเสือควรปรับปรุงทางเข้าวัด โดยการปลูกต้นไม้ใหญ่ หรือปลูกไม้ประดับเป็นแนวเข้าวัด บริเวณถนนภายในวัดควรปลูกไม้พุ่ม เพื่อเป็นแนวทางเดินภายในวัด ควรจัดสวนเป็นสถานที่ถ่ายรูปโดยเฉพาะ จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสามภาษา และดูแลเรื่องความสะดวกให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ จัดพระที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีไว้สนทนาธรรมกับนักท่องเที่ยว จัดเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ควรนำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจให้เหมาะสมกับพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม มีเอกสารแนะนำ การใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย กำหนดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น โดยทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสามภาษาและจัดสร้างเว็บไซต์ของวัดเป็นสามภาษาด้วย

4.6 วัดราชวรานุอุปถัมภ์

วัดราชวรานุอุปถัมภ์ ควรจัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสามภาษา ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ดูแลภูมิทัศน์ให้สวยงาม จัดพระที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษและภาษาจีนได้ไว้สนทนารธรรมและประพรหมน้ำพุทมนต์ให้กับนักท่องเที่ยว จัดทำป้ายบอกทางเป็นสามภาษาและมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์ นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจให้เหมาะสมกับพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสามภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติและจัดสร้างเว็บไซต์ของวัดเป็นสามภาษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดกิจกรรมร่วมกับวัดเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

4.7 วัดสุวรรณคูหา

วัดสุวรรณคูหา ควรปรับปรุงทางเข้าวัดโดยการทำถนนเข้าวัดใหม่ ปลูกต้นไม้ใหญ่หรือปลูกไม้ประดับเป็นแนวเข้าวัด จัดสวนเป็นสถานที่สำหรับถ่ายรูป จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ จัดระเบียบสิ่งและสุนัขจรจัดไม่ให้รบกวนนักท่องเที่ยว จัดพระที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ไว้สนทนารธรรมและประพรหมน้ำพุทมนต์ให้กับนักท่องเที่ยว จัดมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจให้ชัดเจน เช่นไปนมัสการประปางไสยาสน์ที่วัดสุวรรณคูหาเป็นต้น ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ จัดทำเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษาเพื่อแนะนำวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ วัดควรจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรม

4.8 วัดประชุมโยธี

วัดประชุมโยธีควรจัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา ปลูกไม้ประดับภายในวัดและจัดสวนเป็นสถานที่สำหรับถ่ายรูป ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ จัดทำพิพิธภัณฑ์วัดเพื่อนำเสนอโบราณวัตถุที่เก็บไว้ จัดพระสำหรับสนทนารธรรมและประพรหมน้ำพุทมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวันไว้เป็นการเฉพาะ และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระแก่คนไทย ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ จัดสร้างเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษาเพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลและโบราณวัตถุภายในวัดจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัดประชุมโยธี

4.9 วัดไชยธาราราม

วัดไชยธารารามหรือวัดฉลองควรปลูกไม้ใหญ่ภายในวัดเพื่อให้ร่มเงา จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสามภาษา ดูแลเรื่องความสะดวกให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ จัดระเบียบสุนัขอจรจัดไม่ให้รบกวนนักท่องเที่ยว จัดพระที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้สำหรับสนทนาธรรม และประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน จำนวนสามรูปต่อวันไว้เป็นการเฉพาะ จัดให้มีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย การประชาสัมพันธ์วัดฉลองควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสามภาษา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็นสามภาษาเพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลภายในวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4.10 วัดพระนางสร้าง

วัดพระนางสร้างควรปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดทำป้ายแสดงสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา จัดทำที่นั่งพักสำหรับนักท่องเที่ยว ดูแลเรื่องความสะดวกภายในวัด จัดพระสำหรับสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน จำนวนหนึ่งรูปต่อวันไว้เป็นการเฉพาะ และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์ นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจให้ชัดเจน ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติและจัดสร้างเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษา เพื่อแนะนำวัดและศาสนมงคลภายในวัด วัดต้องจัดกิจกรรมทางศาสนาให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัด เจ้าอาวาสต้องลดบทบาทตัวเองลงและแต่งตั้งชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

4.11 วัดพระทอง

วัดพระทอง ควรจัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา ดูแลเรื่องความสะดวก จัดพระที่สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ มีกิจวัตรที่ตรงตามไว้สำหรับสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนจำนวนหนึ่งรูปต่อวันไว้เป็นการเฉพาะ เพิ่มศักยภาพเจ้าหน้าที่ชายวัดดูแลในการต้อนรับและการสื่อสาร จัดให้มีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย ควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษา เพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลภายในวัด วัดควรจัดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับวัด

4.12 โบราณสถานทุ่งตึก

กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัดพังงา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ไม่มีสิ่งก่อสร้างให้มีลักษณะเป็นสวนสาธารณะ จัดสร้างอาคารสำนักงานเพื่อใช้เป็นแหล่งบริการนักท่องเที่ยว จัดสร้างอาคารสำหรับสาธิตและจัดนิทรรศการความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถาน จัดสร้างป้ายบอกโบราณวัตถุที่มีอยู่ ทำแผนผังบอกสถานที่ในโบราณสถานทุ่งตึก จัดสร้างห้องน้ำไว้ให้บริการ ประสานตำรวจหมู่บ้านคอยรักษาความปลอดภัยเพิ่มขึ้น จัดตั้งองค์กรให้มีเจ้าหน้าที่ประจำเข้ามาดูแลโบราณสถานทุ่งตึก จัดตั้งองค์กรชุมชนมารองรับการบริหารจัดการให้โบราณสถานทุ่งตึกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประชาสัมพันธ์โบราณสถานทุ่งตึก ผ่านหนังสือแนะนำเที่ยว รายการสารคดีทางโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต จัดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา เป็นอาสาสมัครชุมชนนำชมโบราณสถาน

ญ

บทคัดย่อ

รหัส โครงการ	RDG48O0040
ชื่อโครงการ	ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
ชื่อนักวิจัย	นายณัฐพงษ์ ถือดำ, นายสมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
E-mail Address	natpsu@hotmail.com
ระยะเวลา	1 กันยายน 2548 – 31 สิงหาคม 2549

วัตถุประสงค์

เพื่อหารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ หาแนวทางพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางวัฒนธรรม กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการร่วมกับท้องถิ่นและจังหวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

การดำเนินงาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นของพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่จากเอกสาร หลังจากนั้นจึงจัดประชุมเครือข่ายผู้ใช้ข้อมูลงานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษา สัมภาษณ์ความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน เก็บข้อมูลลักษณะการจัดการตามแนวทางที่ผู้ใช้งานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมร่วมกันกำหนด โดยการสำรวจ สัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หารูปแบบการจัดการและกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม

สรุปผล

ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ ควรประกอบด้วยยุทธศาสตร์อย่างน้อย 2 ยุทธศาสตร์ คือยุทธศาสตร์พัฒนาทรัพยากรและบริการด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและยุทธศาสตร์การจัดการแบบบูรณาการ

ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ ควรเป็นดังนี้

พิพิธภัณฑ์ต้องจัดการให้มีอาคารจัดแสดงที่มีเอกลักษณ์ มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีห้องน้ำที่สะอาด มีที่นั่งพัก มีสถานที่บริการอาหารและเครื่องดื่ม บุคลากรของพิพิธภัณฑ์ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ มีบุคลากรที่ดีและมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดงเป็นอย่างดี การบริหารจัดการองค์กรต้องยึดแบบเอกชน การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ต้องมีชีวิต สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ มีข้อความบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ มีจุดขายที่ชัดเจนและต้องประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม เปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม

โบราณสถานต้องจัดการให้มีอาคารสำนักงาน อาคารจัดนิทรรศการความเป็นมา และความสำคัญของโบราณสถาน มีห้องน้ำไว้ให้บริการนักท่องเที่ยว จัดประสานตำรวจเพื่อรักษาความปลอดภัย จัดหาบุคลากรประจำโบราณสถานแต่ละแห่ง เพื่อทำงานฝ่ายวิชาการและบริการนักท่องเที่ยว ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ไม่มีสิ่งก่อสร้าง ต้องระบุดเด่นของโบราณสถานแต่ละแห่งให้ชัดเจน ประชาสัมพันธ์โบราณสถานเพิ่มขึ้น ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา จัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นสวนสาธารณะของชุมชน

ศาสนสถานต้องจัดการให้มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีสถานที่จอดรถเพียงพอ มีห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ ปราศจากแมวหรือสุนัขจรจัดรบกวน มีที่นั่งพัก มีศาสนมงคลที่เป็นจุดเด่นชัดเจน มีสถานที่สำหรับกราบนมัสการพระ สันทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์เป็นสัดส่วน มีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาในการสนทนาธรรมกับพระ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดบุคลากรเป็นประชาสัมพันธ์ของศาสนสถาน และจัดให้มีกิจกรรมเพื่อให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม จัดสร้างเว็บไซต์ของวัดเพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

คำหลัก การจัดการ, พิพิธภัณฑ์, โบราณสถาน, ศาสนสถาน, แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

Abstract

Project Code	RDG48O0040
Project Title	Management of Museums, Archeological Sites and Monasteries to improve and Turn them into Culturally Sustainable Tourism Sites
Investigators	Thuedam N., Pinputsil S. Phuket Rajabhat University
E-mail Address	natpsu@hotmail.com
Project Duration	1 September 2005 – 31 August 2006

Objective

The purpose of this study was to find some suitable guidelines for the management of the museums, archeological sites and monasteries in 3 provinces, namely, Phuket, Phang-Nga and Krabi and some guidelines to improve the quality of personnel in the cultural field by setting up a strategic plan to seek a co-operation from the local and provincial administrations in order to turn these areas into sustainable Thai cultural tourist destinations.

Method

The researchers studied the basic information about the museums, archeological sites and monasteries in 3 provinces, Phuket, Phang-Nga and Krabi, in the documents, and had meetings with cultural experts to set up the guidelines of the study. Then they observed and interviewed some tourists who are interested in museums, archeological sites and monasteries following the guidelines. And, they collected the information and analyzed it to find the concept of management.

Conclusion

There are at least two strategic plans to propose for the management of the museums, archeological sites and monasteries to improve them into sustainable tourist sites in Phuket, Phang-Nga and Krabi. The first is the strategic plan for the personnel and operations development and the second is the strategic plan for the integration of the management units.

The management of museums, archeological sites and monasteries in Phuket, Phang-Nga and Krabi should be as follows:

Museums: The suitable ways to improve the museums should start with the development of the uniqueness of the building, a well-organized and beautiful surroundings and clean toilets with some cloth for tourists to dry their hands and some chairs for them to sit. The staff should be able to speak English, have a good personality and good knowledge of the things displayed around the sites. And in view of competitiveness, the performances should be live with English sub-title and a chance to invite the audience to participate. They should have more advertisements and activities that the local communities and administrations can join.

Archeological sites: The office and exhibition area should be separated in different buildings. There should be some clean toilets, a policeman or security guard to take care of the tourists and to coordinate with upper-ranking officers. The surrounding should be improved so the different areas can clearly be separated from one another. The sites should change into a learning centre for the communities to allow them to share their ideas and preserve the sites. This way the communities will feel more important and would like to take care of their own heritage.

Monasteries: The surroundings should be clean and look nice. There should be enough car parking areas and clean toilets. There shouldn't be any stray cats and dogs around. The places should have an atmosphere of a place to take a rest and a place to pray with a Buddha image to help people to focus. The monks should look clean and

behave in a suitable manner. There should be a different place for each different activity and a document to advise what language tourist should use when talking to a monk. Moreover, the administration should assign a person to do a public relations works and to organize some activities to allow the communities to participate. A website should be developed to give information about the monasteries.

Keyword : Management, Museum, Archeological Sites, Monasteries, Culturally Tourism

Site

สารบัญ

บทที่	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	ข
บทคัดย่อ.....	ฅ
Abstract.....	ฉ
สารบัญ.....	๘
สารบัญภาพ.....	๓
บทที่ 1 บทนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
คำถามหลักของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ.....	7
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้	7
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพยากรณ์การท่องเที่ยว.....	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	16
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการจัดการการพิพิธภัณฑสถาน	

ศาสนสถาน.....	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว.....	41
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดการ.....	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
วิธีการศึกษา.....	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	39
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	40
ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและ กระบี่ควรเป็นอย่างไร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวได้ตรงเป้า.....	54
ระบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถานและศาสนสถานควรเป็นอย่างไร.....	55
รูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน.....	55
รูปแบบการจัดการโบราณสถาน.....	56
รูปแบบการจัดการศาสนสถาน.....	57
ความพร้อมของภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน และศาสนสถานเป็นอย่างไรมีความพร้อมหรือไม่.....	58
ระบบการจัดการแบบใดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาว ต่างประเทศ.....	62
พิพิธภัณฑสถาน.....	62
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง จังหวัดภูเก็ต.....	62
พิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง จังหวัดภูเก็ต	64
พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณ์การาม จังหวัดพังงา.....	65
พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม จังหวัดกระบี่.....	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
โบราณสถาน.....	67
โบราณสถานทุ่งตึก จังหวัดพังงา	67
ศาสนสถาน.....	68
1.วัดถ้ำเสือ จังหวัดกระบี่.....	68
2.วัดราษฎร์อุปัถุมภ์ จังหวัดพังงา.....	69
3.วัดสุวรรณคูหา จังหวัดพังงา	70
4.วัดประชุมโยธี จังหวัดพังงา	71
5.วัดไชยธาราราม จังหวัดภูเก็ต.....	72
6.วัดพระนางสร้าง จังหวัดภูเก็ต.....	73
7.วัดพระทอง จังหวัดภูเก็ต.....	73
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	75
สรุปผล.....	76
อภิปรายผล.....	84
ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม.....	91
ภาคผนวก.....	96
ภาคผนวก ก รายชื่อ พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน วัด มัสยิด ศาลเจ้า ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต.....	97
ภาคผนวก ข ผลการประชุมผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม.....	127
ภาคผนวก ค ผลการสำรวจระดับความสนใจของนักท่องเที่ยว.....	129

สารบัญ

บทที่

หน้า

ภาคผนวก ง ข้อมูลเบื้องต้นของพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน ที่ผู้วิจัยศึกษา	
รูปแบบการจัดการ.....	139

สารบัญภาพ

บทที่

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย.....6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจ และสังคมไทย เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศเป็นผลผลิตจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลายและเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดพังงา มีทะเลและชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วโลก มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเป็นอย่างมาก จนเกินขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ ในขณะที่จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา และจังหวัดกระบี่ ยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวอยู่จำนวนมาก เช่น พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถาน ประเพณีและวิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์และคณะ, 2548 : 117-118) เพียงแต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเหล่านี้ ยังขาดระบบการจัดการและขาดบุคลากรในการจัดการรวมถึงทรัพยากรบุคคลในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่ได้รับความสนใจในระดับสูงจากนักท่องเที่ยวคือ โบราณสถาน อนุสรณ์สถาน กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน วัด มัสยิด ศาสนสถานอื่น ๆ วิถีชีวิตชุมชนชาวเล วิถีชีวิตการทำเหมืองแร่ วิถีชีวิตพื้นถิ่นได้ ชุมชนโบราณ นิทานพื้นถิ่น ซึ่งมีศักยภาพและมีความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมในอนาคต ประกอบด้วย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกอนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรีท้าวศรีสุนทร ห่างจากอนุสาวรีย์ไปทางถนนสายป่าคดลอกประมาณ 200 เมตร มีเนื้อที่ 13 ไร่ อยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 3 ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติประจำจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นท้องถิ่นที่มีเกียรติประวัติในการปกป้องเอกราชของชาติในสงครามเก้าทัพ

พิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและจัดแสดงศิลปวัตถุสมัยโบราณของจังหวัดภูเก็ต เช่น รองเท้าเศรษฐกิจ เครื่องถ้วยชนิดต่าง ๆ เสื้อกันฝนของชาวเหมืองแร่ รองเท้าตีนตุ๊ก สตางค์และเงินสมัยต่าง ๆ ตลอดจนของใช้พื้นบ้านจำนวนมากรวมทั้งปืนใหญ่ที่ใช้ในศึกถลาง เป็นต้น

พิพิธภัณฑ์วัดนารายณิการาม เป็นสถานที่เก็บรักษาและจัดแสดงส่วนต่าง ๆ ของพระนารายณ์ ที่ขุดพบจากเขาพระนารายณ์และเขาเวียง รวมถึงศิลปวัตถุอื่น ๆ เช่น เครื่องถ้วย ภาชนะดินเผาและของใช้พื้นบ้านต่าง ๆ ที่ชาวบ้านมอบให้

โบราณสถานทุ่งตึก เป็นโบราณสถานที่คาดกันว่าเป็นชุมชนโบราณ “ตะโกลา” เป็นเมืองท่าสำคัญทางการค้า ซึ่งปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุภูมิศาสตร์ปโตเลมีและคัมภีร์มหานิทเทศ เดิมทุ่งตึกเป็นเมืองท่าตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทรสวายตะกั่วป่า-อ่าวบ้านดอน ชาวบ้านเรียกว่า “เหมืองทอง” แหล่งโบราณคดีทุ่งตึกแห่งนี้เป็นจุดที่เชื่อมเส้นทางทางการค้าทางทะเลของโลกยุคโบราณระหว่างดินแดนด้านทิศตะวันตกที่มีกลุ่มประเทศอาหรับ อินเดีย กับดินแดนด้านทิศตะวันออกที่มีจีนเป็นตลาดการค้าสำคัญ จึงพบโบราณวัตถุที่สำคัญหลายชนิด เช่น ขวดแก้วน้ำหอมขนาดเล็ก ภาชนะแก้วเขียนสีที่น่าจะผลิตจากตะวันออกกลาง ลูกปัดหินและแก้วหลายรูปแบบหลากสีสรร เครื่องถ้วยเคลือบของเปอร์เซีย เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ถัง เป็นต้น

วัดฉลองเป็นที่ประดิษฐานขององค์พระปฏิมา “พ่อท่านเจ้าวัด” “ตาซีเหล็ก” รูปหล่อยักษ์ถือกระบอง “นนทรี” รูปหล่อทั้ง 3 องค์นี้ เชื่อว่าท่านศักดิ์สิทธิ์ยิ่งนัก จนเป็นที่โจษขานกันมานาน เจ้าอาวาสวัดฉลององค์ที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป คือ “หลวงพ่อแช่ม” ท่านมีบทบาทสำคัญในการปราบจลาจล เมื่อ พ.ศ.2419 เนื่องจากกบฏจีนเมืองแร่ก่อการกำเริบเข้าทำลายทรัพย์สิน ชาวคนไทยและคนจีนที่มีครอบครัวเป็นคนไทยล้มตายลงจำนวนมาก หมู่บ้านคนไทยที่คนจีนเข้าก่อความวุ่นวายได้เข้ามาอาศัยความเมตตาของหลวงพ่อแช่มที่วัดฉลองจนเหตุการณ์สงบ ความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จึงได้โปรดเกล้าฯ นิมนต์หลวงพ่อแช่มเข้าเฝ้าเมื่อปี พ.ศ. 2420 รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูวิสุทธิวงษาจารย์ญาณมุนี สังฆปาโมกข์เมืองภูเก็ต และได้เปลี่ยนชื่อ “วัดฉลอง” เสียใหม่เป็น “วัดไชยธาราราม”

วัดพระทอง เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูป “พระผุด” พระผุดหรือพระทองเป็นพระพุทธรูปที่มีองค์เพียงครึ่งท่อน คือผุดขึ้นจากพื้นดินเพียงพระอุระเท่านั้น มีประวัติว่าเมื่อคราวศึกพระเจ้าปะดุงยกพลมาตีเมืองถลาง พ.ศ. 2328 ทหารพม่าพยายามขุดพระผุดเพื่อนำกลับไปพม่าเนื่องจากกลัวอีกกันว่าพระผุดเป็นพระทองคำ แต่เมื่อขุดลงไปคราวใด จะมีฝูงแตนไล่ต่อยจนต้องละความพยายาม ต่อมาพระครูวิเทศสมณะวัดศรัทธาจารย์ได้สกัดเนื้อพระพุทธรูป ไปพิสูจน์กับช่างทองพบว่า เนื้อพระพุทธรูปที่สกัดออกไปเป็นทองคำจริงซึ่งถูกหุ้มอยู่ด้านในพระพุทธรูปอีกชั้นหนึ่ง

วัดสุวรรณคูหา เป็นวัดเก่าแก่ไม่ทราบประวัติการสร้าง พระยาบริสุทธโธหะภูมินทรราชบิดีผู้สำเร็จราชการเมืองตะกั่วทุ่งกับพระยาเพชรศรีศรีพิไชยสงครามปลัดเมืองผู้นองได้

บูรณปฏิสังขรณ์วัดขึ้นใหม่ ประมาณปี พ.ศ. 2344 โดยให้มีการขุดดินท้องถ้ำลึกลงไป 2 – 3 ศอก สร้างวิหารอาราธนาพระภิกษุสงฆ์มาจำพรรษา ตกแต่งหินในถ้ำให้เรียบฝังพระอุโบสถ ก่อพัทธสีมา ก่อสร้างพระพุทธรูปไสยาสน์ยาว 7 วา 2 ศอก พระปางนาคปรกหนึ่งองค์ พระพุทธรูปนิพพานและสิ่งอื่น ๆ อีกมากมาย

วัดถ้ำเสือ เป็นถ้ำอยู่บริเวณทิวเขาอ่าวลูกธนูหรือ เขาแก้ว เคยมีเสือโคร่งขนาดใหญ่อาศัยอยู่ และภายในถ้ำยังปรากฏหินธรรมชาติเป็นรูปอุ้งเท้าเสือ สภาพโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นสวนป่าแวดล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ อายุนับร้อยปีในหุบเขาศรีวังค์ และเนื่องจากมีเขาล้อมอยู่ทุกด้าน จึงมีถ้ำเล็ก ถ้ำน้อยอยู่มากมาย เช่นถ้ำคนธรรพ์ ถ้ำลอด ถ้ำช้างแก้ว ถ้ำลูกธนู ถ้ำพระ เป็นต้น ต่อมาเมื่อพระธาตุองค์มาใช้สถานที่เป็นที่วิปัสสนาแล้วพัฒนาเป็นสำนักสงฆ์ นอกจากนี้บริเวณดังกล่าวยังเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ มีการขุดพบเครื่องมือหิน เศษภาชนะดินเผาและพระพิมพ์ดิบ

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา และจังหวัดกระบี่จะมีพิพิธภัณฑ์โบราณสถานและศาสนสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพหลายแห่งก็ตาม แต่การส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ขาดการวางแผนที่ดี ขาดการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ นอกจากจะไม่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้แล้วอาจนำไปสู่ความเสื่อมโทรม และการเสื่อมสภาพของความเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมซึ่งมีความอ่อนไหวเป็นพิเศษสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมภาคใต้ พบว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีส่วนในการอนุรักษ์ และพัฒนาโบราณสถานและศาสนสถานน้อยมาก เพราะในการพัฒนาแทบทุกครั้งมักจะทำสิ่งที่ผิดแปลกไปจากเดิม เช่น ทาสีใหม่ ต่อเติมหรือสร้างใหม่ เป็นต้น จึงส่งผลกระทบต่อสิ่งดังกล่าวทั้งในแง่ของรูปแบบ คุณค่าทางศิลปะและความศรัทธา โดยทำให้สิ่งดังกล่าวลดคุณค่าลงในทุกด้าน นอกจากนี้พบว่าการใช้ศาสนสถานเพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้แสดงให้เห็นถึงการขาดความศรัทธาหลายประการ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นและชาวต่างชาติ เช่นแต่งกายไม่เหมาะสมเข้าไปในเขตวัด การถ่ายรูปกับพระพุทธรูปในกริยาท่าทางที่ไม่สุภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้ศาสนสถานเพื่อการค้า หรือเป็นที่พักทำให้ศาสนสถานลดคุณค่าทางศาสนาลงไป รวมถึงการใช้โบราณสถานเป็นสวนสัตว์หรือสถานที่ราชการ เป็นต้น (อาคม พงษ์และคณะ, 2535) นอกจากผลกระทบที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวแล้วการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ขาดการจัดการที่ดียังมีผลกระทบต่อชุมชน (ญาณิ จิตต์กุล, 2544 : 5) ในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอีกด้วย

ดังนั้นจึงควรหาระบบการจัดการที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มศักยภาพพิพิธภัณฑ์ ศาสนสถาน โบราณสถานในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และบอกเล่าวัฒนธรรมความเป็นมาของคนในฝั่งอันดามันได้เป็นอย่างดี ให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวในอนาคตอย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานร่วมกับท้องถิ่นและจังหวัด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพบุคลากร

1.3 คำถามหลักของการวิจัย

1. ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ควรเป็นอย่างไร จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ตรงเป้า
2. ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถานควรเป็นอย่างไร
3. ความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน เป็นอย่างไร มีความพร้อมหรือไม่
4. ระบบการจัดการแบบใดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อให้เข้าใจตรงกันในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอต่อไป เนื่องจากคำเหล่านี้มีความหมายกว้าง ครอบคลุมหลายประเด็น ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงใช้ศัพท์เหล่านี้ตามความหมายดังนี้

การจัดการ หมายถึง การดำเนินการของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ เจ้าหน้าที่สำนักงาน โบราณคดี เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว มัคคุเทศก์และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ในพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การคมนาคม สาธารณูปโภค การให้บริการ ความปลอดภัยและการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดแก่นักท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่

ภาคีเครือข่าย หมายถึงกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย นักวิชาการทางการท่องเที่ยว ชาวบ้านในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ หมายถึง แผนการหรือวิธีการอันชาญฉลาดในการเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

ระบบการจัดการ หมายถึง รูปแบบ กระบวนการ ทรัพยากร และบุคคลกรที่ใช้ในการเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ศาสนสถาน หมายถึง วัด ศาลเจ้าและมัสยิด

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

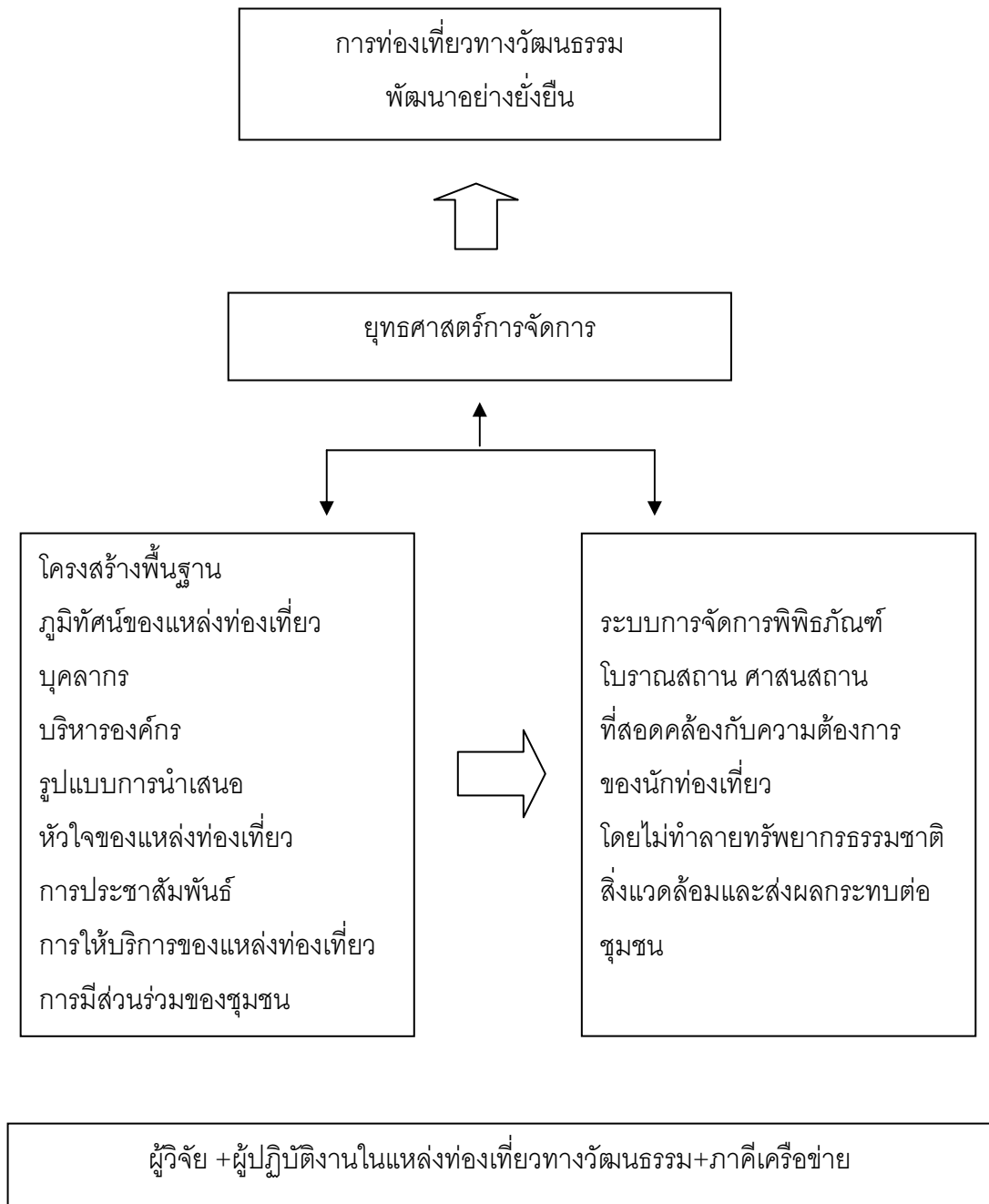
- 1.5.1.1 ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์
- 1.5.1.2 ยุทธศาสตร์การจัดการศาสนสถาน
- 1.5.1.3 ยุทธศาสตร์การจัดการโบราณสถาน
- 1.5.1.4 ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์
- 1.5.1.5 ระบบการจัดการศาสนสถาน
- 1.5.1.6 ระบบการจัดการโบราณสถาน
- 1.5.1.7 ความพร้อมของภาคีเครือข่าย
- 1.5.1.8 ความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

- 1.5.2.1 พื้นที่ศึกษา เฉพาะในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยตามแผนภูมิดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน ในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่
2. ได้ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานที่ดีที่สุดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
3. ทราบความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว กับการตอบสนองต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

1. ได้ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ผู้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. มีการเชื่อมโยงความรู้เรื่องการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถานกับองค์ความรู้ในท้องถิ่น
3. ชุมชนมีต้นแบบในการจัดการการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและสามารถเพิ่มทางเลือกในการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น
4. เกิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้นและชุมชนสามารถเลือกพัฒนาและจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
5. เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับพื้นที่และระดับภาค

1.9 แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำเสนอข้อมูลพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถาน ผ่านอินเทอร์เน็ต
2. นำเสนอข้อมูลการจัดการพิพิธภัณฑ์ให้กับพิพิธภัณฑ์แห่งชาติกลางและพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่กะทู้ไปใช้ในการบริหารจัดการ
3. องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำรูปแบบที่ได้ใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศาสนสถานในตำบล
3. เสนอผลการวิจัยให้กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักพระพุทธศาสนา ไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาศาสนสถาน
4. นำเสนอข้อมูลการจัดการโบราณสถาน ให้กับสำนักงานโบราณคดี ที่ 15 เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจพัฒนาโบราณสถาน

5. นำเสนอยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถานให้กับ
สำนักงานจังหวัดเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจวางยุทธศาสตร์ของจังหวัด
ด้านการท่องเที่ยว

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน
ศาสนาสถาน
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดการ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเกิดจากการเดินทางของคน อาจจะเดินทางคนเดียวหรือเดินทางเป็นกลุ่ม จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งด้วยวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประการด้วยกัน คือการพักผ่อน จากชีวิตอันจำเจน่าเบื่อหน่าย การแสวงหาความสวยงามแปลกใหม่และการแสวงหาความรู้ โดยเกี่ยวข้องกับ

1.การวางแผนการเดินทางว่าจะไปที่ไหน ไปอย่างไร ไปเมื่อไร ใช้พาหนะอะไร ไปดูเรื่องอะไร ไปกลับใช้เวลาเท่าไรไปกับใคร ใช้บริการที่ไหน ต้องใช้ค่าใช้จ่ายเท่าไร

2.ปฏิบัติการเดินทาง เริ่มจากจัดกระเป๋าออกเดินทางพร้อมด้วยอุปกรณ์และเครื่องมือตามที่วางแผนไว้ไปสู่จุดหมายตามแผนการเดินทาง

3.การปรับปรุงแผนการเดินทาง ในการเดินทางบางครั้งเมื่อไปถึงจุดหมายตามแผนการเดินทางแล้วอาจพบปัญหาหรืออุปสรรคบางประการเช่น สถานที่ไปนั้นลำบากกว่าที่คิดไว้ การให้บริการต่ำกว่ามาตรฐานมาก มีกิจกรรมอื่นบริเวณใกล้เคียงน่าสนใจกว่ากิจกรรมที่ตั้งใจเข้าชมนักท่องเที่ยวสามารถปรับปรุงแผนการเดินทางโดยเข้าชมกิจกรรมที่น่าสนใจกว่าแทนกิจกรรมที่วางแผนไว้เป็นต้น

4. การปรับเปลี่ยนแผนการเดินทาง ในการเดินทางบางครั้งเมื่อไปพบสภาพที่เลวร้ายเช่น เกิดภัยธรรมชาติ มีน้ำท่วมเส้นทาง คลื่นสูงเรือไม่สามารถออกจากฝั่งได้ สถานที่ท่องเที่ยวปิดปรับปรุงชั่วคราว นักท่องเที่ยวจะต้องปรับเปลี่ยนแผนการเดินทางโดยการเปลี่ยนเป้าหมายใหม่หรือเดินทางกลับ วัฏจักรการท่องเที่ยวจะหมุนเวียนอยู่อย่างนี้ปีแล้วปีเล่า ในปีต่อไปนักท่องเที่ยวจะวางแผนใหม่ อาจหาวิธีเดินทางลัด ปรับยุทธวิธี แก้ไขปรับปรุงเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือแสวงหาที่ใหม่ จนกว่านักท่องเที่ยวจะหมดแรงหรือหมดเงินในการเดินทาง ส่งผลให้การท่องเที่ยวต้องเกี่ยวข้องกับธุรกิจหลายอย่างด้วยกันนับตั้งแต่ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจอาหาร ธุรกิจการบริการ ธุรกิจการประกันภัย ธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น สอดคล้องกับวีรบุรุษ (พลนิกร) ไม้ไทย (2541 : 62-64) ที่ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวคือ กระบวนการเดินทางของคนจากที่พักประจำไปยังสถานที่อื่น ๆ ด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การพักผ่อน การแสวงหาความเพลิดเพลิน การแสวงหาความรู้นอกระบบ การประชุม สัมมนา การแสวงหาข้อมูลใหม่ ฯลฯ เป็นต้น แต่ที่ถือว่าเป็นวัตถุประสงค์หลัก คือการพักผ่อน การแสวงหาความรู้และความงามเป็นปัจจัยรอง เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลายและเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านี้ให้ประโยชน์สูงสุดอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาด รอบคอบและระมัดระวัง เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม โดยไม่ทำให้สูญเสียความสวยงามทางธรรมชาติและเอกลักษณ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นและความงดงามทางสุนทรียภาพ เป็นการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (วนิดา ฟ้าอรุณ, 2547 : 26)

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจการท่องเที่ยวต้องปรับปรุงคุณภาพและแสวงหาผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอและเพียงพอและยาวนาน แต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่ มีเลย ซึ่งมีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม

2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม

5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องคำนึงถึงมิติต่าง ๆ ดังนี้

1. มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นต้องให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการปกป้องรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว

2. มิติด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่ท่องเที่ยว ต้องให้นักท่องเที่ยวมีความปรารถนาหรือสนใจศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป

3. มิติด้านการสร้างควมมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาต้องมีแนวคิดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีมิติดังกล่าว จะประกอบด้วยองค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 6 ด้านด้วยกันดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือน

2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6. องค์ประกอบด้านพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 19-22) ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงหมายถึงการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงสังคมและวัฒนธรรมของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันต่อไปถึงคนในรุ่นอนาคต อีกทั้งยังต้องพิจารณาถึงความร่วมมือกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทุก ๆ ฝ่าย รวมไปถึงต้องสามารถรักษาความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยวเอาไว้ได้ นอกจากนี้ในปัจจุบันมีคำศัพท์ที่ถูกนำมาใช้ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหลายคำ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวทางเลือก เป็นต้น คำศัพท์เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ไม่สามารถทดแทนความหมายได้ทั้งหมดเหมือนที่มีผู้คนจำนวนหนึ่งเข้าใจผิด และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทุก ๆ คน จะต้องร่วมมือกันในการพิจารณาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกมิติไม่ใช่เพียงมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเท่านั้น หากแต่ยังต้องพิจารณาถึง มิติทางการเมืองการปกครองและเทคโนโลยีอีกด้วย โดยเมื่อพิจารณาในทุกมิติได้อย่างครบถ้วนแล้วทุก ๆ คนก็ต้องลงมือปฏิบัติตามแผนงานหรือนโยบายที่ได้วางไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อให้การพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดขึ้น (วิรุจ กิจนันท์วิวัฒน์, 2549 : 128) ในปัจจุบันการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ 2 รูปแบบ คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เพื่อให้ได้รับความสนุกสนาน

ผลิตผลิตและมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดี รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นจัดขึ้นเพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดี รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 7-14)

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นพิจารณาได้จากการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวต้องอยู่ในขอบเขตความสามารถของชุมชน วัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการคงสภาพของสังคมดั้งเดิมเอาไว้ รวมทั้งมีการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืนนั้นมนุษย์ต้องรับรู้ถึงความจริง ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยใช้สติปัญญาพิจารณา แล้วใช้จิตใจให้ยอมรับความงามในความแตกต่าง รวมถึงปรับแบบแผนการดำเนินชีวิตและระเบียบสังคมให้สอดคล้องกับวิถีแห่งธรรมชาติ (วนิดา ฟ้าอรุณ, 2547 : 24)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเกิดจากการเดินทางของคน เพื่อแสวงหาสถานที่พักผ่อน ความสวยงามแปลกใหม่รวมถึงการแสวงหาความรู้ ในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งประเภทธรรมชาติประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม ดังนั้นในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นจะต้องคำนึงถึงมิติด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นในทุกมิติ ไม่ใช่เพียงมิติทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น โดยต้องคำนึงถึงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว โดยภาคีทุกส่วนจะต้องร่วมมือกันจัดการการท่องเที่ยวอย่างดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบด้วยสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งรวมถึงเทศกาลและงานประเพณีต่าง ๆ ด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถจำแนกตามลักษณะความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ 3 ประเภท คือ

1.ประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตสงวนพันธุ์สัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืดเป็นต้น ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติของไทย ได้แก่ ภูกระดึง ดอยอินทนนท์ น้ำตกเอราวัณ น้ำพุร้อนสันกำแพง เกาะภูเก็ต เกาะเสม็ด ความงามของปะการังและสัตว์น้ำใต้ทะเล เป็นต้น

2.ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา เป็นสถานที่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องหรือเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา ได้แก่ โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน วัด ศาสนสถานและสิ่งก่อสร้างที่มีมูลค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรมอื่น ๆ เป็นต้น ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุและศาสนา ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง วัดเบญจมบพิตร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระที่นั่งอนันตสมาคม อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ปราสาทเมืองสิงห์ ปราสาทหินพิมาย ปราสาทพนมรุ้ง อนุสาวรีย์ชาวบ้านบางระจัน เป็นต้น

3.ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง ในลักษณะของพิธีกรรม งานประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ เช่น หมู่บ้านชาวเขา สภาพชีวิตในชนบท การแสดงศิลปวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง ไร่ สวน พืชผักผลไม้ เป็นต้น ตัวอย่างทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงช้างจังหวัดสุรินทร์ งานลอยกระทงจังหวัดสุโขทัย งานสงกรานต์จังหวัดเชียงใหม่ งานเทศกาลจังหวัดพัทธยา การแสดงศิลปวัฒนธรรมในหมู่บ้านไทย สวนสามพราน เป็นต้น (ชีวินีย์ จิรภัทรภูมิ, 2546 : 29-30) ในปัจจุบันการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วัตถุ ศาสนสถานและแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม เป็นกลุ่มของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมและศึกษาวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของการมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม

ของท้องถิ่น (วนิดา ฟ้าอรุณ, 2547 : 27) ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจตนเองและเข้าใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วีรณัฐ(พลนิกร) ไม้ไทย (2541 : 62-64) พบว่าธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือการจัดบริการให้นักท่องเที่ยว ได้เข้ามาพักผ่อนเพื่อชื่นชมความงามและวิถีชีวิตของประชาชนตามเมืองและแหล่งวัฒนธรรมต่าง ๆ โดยนักท่องเที่ยวจ่ายค่าตอบแทนในการให้บริการประเภทต่าง ๆ ให้ เช่นค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าธรรมเนียม ค่าซื้อของที่ระลึกและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงเป็นการเสริมรายได้ให้คนในท้องถิ่นจากทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ และได้ให้คำจำกัดความการพัฒนาการท่องเที่ยว คือการทำนุบำรุงรักษาทรัพยากรและจัดการต้อนรับผู้มาเยือนที่มีรสนิยมและความต้องการที่แตกต่างกัน โดยได้รับเงินที่เป็นค่าตอบแทนจากผู้เดินทาง มีความรักความเข้าใจ ผูกพันเพื่อนมนุษย์และสถานที่ไปเที่ยวพักผ่อน ในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เช่นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดพระบาท ห้วยต้ม อำเภอลี้ มีการพัฒนาด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม ทั้งสามด้าน (เนตรชนก นันท์, 2544 : 67-69) ประกอบด้วยด้านสิ่งจูงใจ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ยังคงพัฒนาต่อในด้านต่าง ๆ เช่นการให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่มไม่หลากหลาย การขาดการให้บริการด้านข้อมูล เป็นต้น การพัฒนาดังกล่าวภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวต้องร่วมกันวางแนวทางการจัดการในทุก ๆ ด้าน ทั้งโครงสร้างองค์การ การท่องเที่ยว ด้านบุคลากรการท่องเที่ยว การดำเนินงานและการจัดรายการนำเที่ยว รวมถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและเพียงพอด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม เป็นต้น การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ ศาสนสถาน ประเพณีและกิจกรรม กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาดังกล่าวภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวต้องร่วมกันวางแนวทางการจัดการ ทั้งด้านโครงสร้างองค์การ การท่องเที่ยว ด้านบุคลากรการท่องเที่ยว การดำเนินงานและการจัดรายการนำเที่ยว รวมถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและเพียงพอเพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเหล่านี้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ตรงเป้าและเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสืบไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เป็นการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบเพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในทุกมิติ ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดการด้านสาธารณูปโภคให้สามารถบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงต้องมีการประชาสัมพันธ์โฆษณาแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ด้วยรูปแบบที่หลากหลายและเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ง่าย (วนิดา ฟ้าอรุณ, 2547 : 65-66) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้น ได้มีผู้ศึกษาไว้ในหลายประเด็นด้วยกันดังนี้

พิณทอง จิตรดิษฐ์ (2543 : 69-73) ศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมชุมชนในหมู่บ้าน เลี้ยวช้าง จังหวัดสุรินทร์พบว่า การจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านเลี้ยวช้าง ควรเป็นลักษณะการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยจุดเด่นคือ ชุมชนเลี้ยวช้างมาตั้งแต่โบราณ ชุมชนได้รักษาฟื้นฟูและอนุรักษ์วิถีการคล้องช้างหรือการโพนช้างเอาไว้ การจัดการการท่องเที่ยวในหมู่บ้านเลี้ยวช้างจึงมีจุดมุ่งหมายให้เป็นการท่องเที่ยวแบบศึกษาชุมชน วิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งจัดให้เป็นแหล่งเสริมสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่าและธรรมชาติให้คงอยู่สืบไป รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยว นั้นจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน การกำหนดแผนการท่องเที่ยวควรให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม

สยามล ชัยรัตน์อุดมกุล (2544 : 89-91) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตามลำน้ำป่าสักของอำเภอเสนาให้ พบว่าบริเวณลำน้ำป่าสัก ของอำเภอเสนาให้ เป็นแหล่งที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง เนื่องจากชุมชนชาวไทยวน ที่อำเภอเสนาให้สามารถรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมได้เป็นอย่างดี ด้านการพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในระยะแรกชุมชนขาดความรู้และความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยว ในระยะต่อมาสมาชิกในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เกิดกระบวนการคิดและวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน และปัจจุบันชุมชนสามารถจัดการการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง โดยมีการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานการท่องเที่ยวของชุมชน มีการแบ่งหน้าที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มีการจัดการด้านรายได้อย่างเป็นธรรม ทั้งนี้คณะผู้วิจัยร่วมกับชุมชนดำเนินการพัฒนาเพื่อเตรียมความ

พร้อมด้านการจัดการการท่องเที่ยว เช่นมีการจัดทำแผนที่ชุมชนและแบบจำลองสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยการทำแผนพับ เว็บไซต์และติดต่อบริษัท นำเที่ยว รวมถึงการจัดทำแบบทำเทียบเรือสำหรับบริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนได้ร่วมกัน กำหนดเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำอย่างยั่งยืน และจัดทำรูปแบบรายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนนำป่าสักในเขตอำเภอเสนาให้

ระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ (2545 : 11-17) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัด โดยเลือกศึกษากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน พบว่าการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การสัมผัสวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนได้บริหารจัดการการท่องเที่ยวในในด้านต่างดังนี้ ด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ด้านการคมนาคมและสาธารณูปโภคและด้านการบริการ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละพื้นที่ โดยมีส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ด้านสินค้าทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วยแหล่งโบราณสถานและประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน และสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการเชื่อมโยงเส้นทาง การท่องเที่ยวภายในจังหวัด งบประมาณของกลุ่มจังหวัดส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อดำเนินการด้านการตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในระดับน้อย สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมของนักท่องเที่ยว ในการเลือกมาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ได้แก่ คุณลักษณะด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านลักษณะทางสังคม ด้านมิติทางศิลปวัฒนธรรม ด้านคุณค่าการเรียนรู้และการศึกษาและด้านการบริหารจัดการ ควรพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์โบราณสถานและกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอภิปรัชญาควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวด้วย นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงเส้นทาง การท่องเที่ยวภายในกลุ่มจังหวัดได้ทั้งทางถนนและทางน้ำ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น และยังเป็นการกระจายการท่องเที่ยวไปยังชุมชนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ขณะเดียวกันควรให้ชุมชนได้ร่วมกันค้นหาจุดเด่นของตนเองเพื่อนำมาสร้างเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยเน้นสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก เพื่อนำมาใช้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว

กิติรัตน์ สีพันธ์ (2545 : 72-73) ศึกษาการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานีและแนวทางในการพัฒนาได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1. จัดทำแผนการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและระดับชาติให้สัมพันธ์กัน มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอยู่แล้ว ขยายไปสู่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอรอบนอก

2. แสวงหางบประมาณมาพัฒนาสาธารณูปโภค เช่นถนนที่จะนำไปสู่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การจัดระเบียบและสร้างร้านค้ามาตรฐานในแหล่งท่องเที่ยว เครื่องอำนวยความสะดวก ตลอดจนถึงการดูแลความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว

3. ทำแผนอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่เป็นแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน ศาสนสถานในพระพุทธศาสนา โดยบำรุงรักษาและซ่อมแซมให้คงสภาพดั้งเดิม โดยความร่วมมือของกรมศิลปากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่

4. สร้างสำนึกให้ชุมชนท้องถิ่นวางแผนมรดกทางวัฒนธรรมที่ครอบครอง เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ตนเองจะได้รับ

5. จัดทำแผนประชาสัมพันธ์ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยใช้สื่อหลากหลายรูปแบบและกลยุทธ์ที่หลากหลาย

6. จัดอบรมมัคคุเทศก์ ในการชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องจากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์ทางวิชาการ ดังนั้นถ้าแหล่งท่องเที่ยวขาดข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญและคุณค่าศิลปวัฒนธรรม จะทำให้การท่องเที่ยวดังกล่าวไม่บรรลุจุดมุ่งหมาย ดังนั้นจึงต้องนำคนในท้องถิ่นมาอบรมเพื่อเป็นมัคคุเทศก์บรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม

วิไล บุญบรรจง (2543 ; 75-77) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ หรือประชาชนส่วนใหญ่ขาดการตระหนักในปัญหาของพื้นที่ มุ่งหวังแต่ประโยชน์ส่วนตัว ขาดการให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หรืออาจเป็นเพราะในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เป็นลักษณะสั่งการจากเบื้องบน การดำเนินการต่าง ๆ จึงขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ความตระหนักถึงปัญหา ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการเกียรติยศ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ

ประชาชนให้ความสำคัญกับการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรง และบางกลุ่มต้องการให้ผู้อื่นยกย่อง มีความต้องการเกียรติยศหรือเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเพื่อเป็นช่องทางในการทำกิจกรรมทางการเมืองในอนาคตจึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ปิยพร ทาวีกุล (2544 : 71) ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่าการที่ชุมชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมเรื่องใดก็ตามมักจะต้องมีกิจกรรมเป็นตัวเชื่อมโยง ชุมชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับกิจกรรมนั้น ๆ เป็นที่น่าสนใจ มีความเหมาะสมหรือชาวบ้านมีความถนัดหรือไม่และมีขนาดอย่างไรที่ทางเจ้าภาพต้องการให้ชาวบ้านเข้าไปร่วมให้ความช่วยเหลือ วัดไหลหินเป็นวัดในชุมชนที่ต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชน แม้ว่าวัดไหลหินจะเป็นศูนย์รวมใจของชาวบ้าน แต่ถ้าไม่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาขึ้นก็ยากที่จะให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมเพราะไม่มีสาเหตุที่ชาวบ้านจะต้องเข้าร่วม ดังนั้นกิจกรรมจึงถือว่าเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นั่นเอง และในขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมของชุมชนถือว่าเป็นแรงผลักดันพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้กิจกรรมนั้นดำเนินต่อไปได้สำเร็จจากความสัมพันธ์ดังกล่าว ถือว่าเป็นความสัมพันธ์เพื่อที่จะสร้างความพร้อมในการพัฒนาชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งในที่นี้ได้รวมถึงความพร้อมของชุมชนที่จะให้วัดในชุมชนของตนเป็นแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากถ้าวัดมีชื่อเสียง ชุมชนจะมีชื่อเสียงไปด้วย และยังเป็นการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับวัดและชุมชน จากความศรัทธาทำบุญและการขายสินค้าที่เป็นสินค้าพื้นบ้านซึ่งอาจเป็นของที่ระลึกหรือของฝากจากชุมชนก็ได้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนอกจากได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านทั่วไปแล้วจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น ชุมชนเจ้าของพื้นที่ และองค์กรของรัฐที่จะนำงบประมาณมาสู่ชุมชนโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นตัวแทนและใกล้ชิดชุมชนมากที่สุด

พจนารถ กริ่งไกร (2545 : 66-69) ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม โดยเลือกศึกษา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่าบทบาทของผู้นำชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมทั้งด้านการร่วมคิดวางแผนทาง การร่วมดำเนินการร่วมประสาน การร่วมรับผลประโยชน์และการร่วมติดตามประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วม และปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลโป่งงาม พบว่า

1.บทบาทของผู้นำชุมชนที่แตกต่างกัน ทั้งด้านหน้าที่รับผิดชอบการประสานงาน ภาครัฐ เอกชน ด้านการกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว มีผลทำให้เกิดความ

แตกต่างกันในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการประสานงานและร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2. เพศหญิงจะมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าเพศชาย

3. ผู้มีส่วนร่วมคิดมักจะมีส่วนร่วมดำเนินการ ประสานงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยวไปด้วย

4. ผู้อาศัยอยู่ชุมชนนานกว่าจะมีการเข้าร่วมในชุมชนมากกว่าผู้อาศัยอยู่ไม่นาน

ศลิษา หมัดลั้ง (2549 : 87-92) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าประชาชนชาวชุมชนบ้านคลองสนยังมีความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อย และเมื่อพิจารณาลงไปในแนวลึกพบว่า พื้นฐานความรู้ของประชาชนชาวบ้านคลองสนอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวเข้าไปให้ความรู้กับชาวบ้านคลองสนในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อย นอกจากนี้แล้วพื้นฐานการศึกษาหรือความรู้ของชาวบ้านคลองสนก็เป็นส่วนเกี่ยวข้อง ที่ทำให้ชาวคลองสนไม่กล้าเข้าไปร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและชาวบ้านไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะต้องประกอบอาชีพประจำวัน รวมถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องขาดการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แสดงให้เห็นว่า ในการจัดการท่องเที่ยวนั้นควรให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ชุมชนใดที่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนนั้นจะมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง ดังนั้นควรให้ชุมชนได้ร่วมกันค้นหาจุดเด่นของตนเองเพื่อนำมาสร้างเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว ต้องศึกษาข้อมูลประวัติความเป็นมา ความสำคัญและคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อบรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม ตามปกติการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีกิจกรรมเป็นตัวเชื่อมโยง ชุมชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับกิจกรรมนั้น ๆ ว่าเป็นที่น่าสนใจ มีความถนัดหรือไม่ การดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการในกิจกรรมต่าง ๆ การแบ่งหน้าที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และการจัดการด้านรายได้อย่างเป็นธรรมส่งผลให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการเตรียมความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพ การคมนาคม มีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวภายในจังหวัด มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก มีการจัดการด้านสาธารณูปโภคให้มีประสิทธิภาพ มีระบบรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ รวมถึงมีสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและต้องประชาสัมพันธ์ โฆษณาแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน

ศาสนสถาน

โบราณสถาน หมายความว่าอสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย

โบราณวัตถุ หมายความว่าอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ซึ่งโดยอายุหรือลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี

ศิลปวัตถุ หมายความว่าสิ่งที่ทำด้วยฝีมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ (กรมศิลปากร, 2548 : 10)

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 หมวด 3 ได้กล่าวถึงพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไว้ในมาตรา 25-27 ดังนี้ มาตรา 25 ให้มีพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจะจัดตั้งขึ้น ณ ที่ใด หรือจะให้สถานที่ใดเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ตลอดถึงการถอนสภาพพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่มีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 26 โบราณวัตถุและศิลปวัตถุซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากรนั้น จะเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่อื่นใดนอกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมิได้ แต่ในกรณีที่ไม่อาจหรือไม่สมควรจะนำมาเก็บรักษา ณ พพิธภัณฑสถานแห่งชาติและได้รับอนุญาตจากอธิบดีแล้วจะเก็บรักษาไว้ ณ พพิธภัณฑสถานอื่น วัด หรือสถานที่ของราชการก็ได้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับในกรณีที่อธิบดีอนุญาตให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปแสดง ณ ที่ใด ๆ เป็นการชั่วคราว หรือในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเพื่อประโยชน์ในการซ่อมแซมหรือบูรณะ

ในกรณีที่โบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันหลายชิ้น อธิบดีจะอนุญาตให้กระทรวง ทบวง กรมใดเป็นผู้เก็บรักษาโบราณวัตถุและศิลปวัตถุนั้นบางชิ้นก็ได้

มาตรา 27 เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้ผู้เข้าชมปฏิบัติในระหว่างเข้าชมได้และจะกำหนดให้ผู้เข้าชมเสียค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่นด้วยก็ได้ (กรมศิลปากร, 2548 : 20-21)

ระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการขออนุญาตใช้สถานที่ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ.2548

ข้อที่ 4 ผู้ใดประสงค์จะขอใช้สถานที่ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติให้ยื่นคำขออนุญาตตามแบบที่กำหนดไว้ทำยระเบียบนี้ ต่อผู้อำนวยการหรือหัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่สถานที่นั้นตั้งอยู่ล่วงหน้าก่อนวันจัดกิจกรรมไม่น้อยกว่า 3 เดือน โดยระบุวัตถุประสงค์ ในการจัดกิจกรรมให้ชัดเจน

ข้อที่ 10 หากผู้ได้รับอนุญาตประสงค์จะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดในสถานที่ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เข้าชมโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ผู้ได้รับอนุญาต ต้องชำระค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติตามจำนวนของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่างหากจากค่าธรรมเนียมการใช้สถานที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ.2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2505 เงินค่าเข้าชมตามวรรคหนึ่งให้นำส่งเข้ากองทุนโบราณคดี (กรมศิลปากร, 2548 : 211-214) นอกจากนี้กรมศิลปากรได้กำหนดบัญชีค่าเข้าชมไว้ดังนี้ โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในลำดับที่ 18 จังหวัดภูเก็ต รายชื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง อำเภอถลาง กำหนดอัตราค่าเข้าชมสำหรับผู้เข้าชมสัญชาติไทย คนละ 10 บาทต่อครั้ง สำหรับผู้เข้าชมสัญชาติอื่น คนละ 30 บาทต่อครั้ง (กรมศิลปากร, 2548 : 73-75)

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ในการสงวนรักษา อนุรักษ์สมบัติศิลปวัฒนธรรมอันเป็นของแผ่นดินหรือนำมาศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์วิจัยของหลักฐานเรื่องราวของมนุษย์แล้วนำผลงานวิเคราะห์วิจัยออกเผยแพร่สู่สาธารณชน (กรมศิลปากร, 2541 : 157-160) โดยดำเนินการตามวิธีการโดยสากลซึ่งครอบคลุมถึง การรวบรวมวัตถุพิพิธภัณฑสถาน การศึกษาค้นคว้า วิจัย การจัดทำทะเบียนวัตถุพิพิธภัณฑสถาน การสงวนรักษา การบริการการศึกษา การ

ประชาสัมพันธ์ โดยมีมาตรฐานคุณภาพมาตรฐานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ต้องมีองค์ประกอบพื้นฐาน ดังนี้

1. อาคารสถานที่

1.1 ทำเลที่ตั้ง ตามเกณฑ์มาตรฐานจะต้อง มีการคมนาคมสะดวก พื้นที่เพียงพอ สำหรับการขยายพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีระบบสาธารณูปโภคพร้อม มีสภาพแวดล้อมที่ดี

1.2 องค์ประกอบของอาคาร ตามเกณฑ์มาตรฐานจะต้อง มีระบบโครงสร้างที่มั่นคง แข็งแรง วัสดุทนไฟและกันน้ำได้ มีระบบไฟฟ้าและแสงสว่างที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์สมบัติทางศิลปวัฒนธรรม มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี เมืองค์ประกอบของอาคารครบวงจร แบ่งเป็น ส่วนสำนักงาน ประกอบด้วย สำนักบริหารทั่วไป สำนักทะเบียนวัตถุพิพิธภัณฑสถาน ห้องปฏิบัติการทางเทคนิคการจัดแสดง ห้องเก็บวัสดุครุภัณฑ์ คลังวัตถุพิพิธภัณฑสถาน ห้องทำงาน ภัณฑารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ ศูนย์ปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ ห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ศูนย์รักษาความปลอดภัย สถานที่เก็บยานพาหนะ ห้องมั่นคงกรณีเกิดภัยทางธรรมชาติและภัยจากสงคราม ส่วนบริการ ประกอบด้วย โถงประชาสัมพันธ์ ห้องนิทรรศการชั่วคราว ห้องสมุด ห้องประชุมหรือห้องบรรยาย ห้องจัดกิจกรรม ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหาร ห้องสุขา ลานจอดรถ สถานที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง รั้วหรือภูมิทัศน์ และตุ๊กต้าม

2. ทรัพยากรในการบริหารจัดการ

2.1 งบประมาณ อย่างเพียงพอ

2.2 วัตถุโบราณจัดแสดง อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ

2.3 อุปกรณ์ อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ

3. บุคลากร

3.1 ภัณฑารักษ์

3.2 นักวิชาการศึกษา

3.3 นักวิชาการเผยแพร่

3.4 มัณฑนากร

3.5 นายช่างศิลปกรรม

3.6 นายช่างโยธา

3.7 เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

3.8 เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ประกอบด้วย ยามรักษาการณ์และพนักงานประจำห้อง

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร (กรมศิลปากร, 2540 : 228-235) ได้กำหนดมาตรฐานการจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานดังนี้

การจัดนิทรรศการจะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชนเป็นหลัก คนเรานั้นย่อมต้องการได้รับความรู้สืบเนื่องจากผู้ถ่ายทอดไปให้กับผู้ที่ไม่รู้บางสิ่งจากวัตถุชิ้นหนึ่ง ไปยังวัตถุอีกชิ้นหนึ่ง

ผู้ใช้พิพิธภัณฑสถาน จะต้องได้รับการดึงดูดความสนใจจากการชักชวนและการกระตุ้นที่จะชมสิ่งของ และนึกคิดในสิ่งนั้น ผู้ที่เข้าชมจะศึกษามีอิสระในการเลือกดูส่วนที่เขาต้องการ และต้องทิ้งไปเมื่อเขาได้เข้าใจในสิ่งที่เขาได้ชมแล้ว ฉะนั้นห้องแสดงทุกแห่งจะต้องพิจารณาองค์ประกอบรองรับพื้นฐานของประชาชน คือ

กลุ่มแรก เป็นการจัดแสดงแบบง่าย ๆ โดยใช้สีเข้าช่วยตอนการจัดแสดง แบบนี้ใช้สำหรับเด็กอายุประมาณ 12 ปี เป็นอย่างมาก เป็นการแสดงเกี่ยวกับโลกของเด็ก โลกของความตื่นเต้นมหัศจรรย์ จัดอยู่ในรูปของบ้านและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งของเหล่านี้จะนำไปสู่โลกกว้างในอนาคตเมื่อเขาได้โตขึ้น

กลุ่มที่ 2 ผู้ชมส่วนมากเป็นเด็กหนุ่มเด็กสาว ซึ่งไม่มีความรู้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ ต้องมีอุปกรณ์การแสดงผลประกอบ เป็นหลักฐานการจัดแสดงจะต้องเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงเพื่อที่จะสามารถทำให้พวกเขาเห็นคุณค่าของการเดินชมภาพที่แสดงในพิพิธภัณฑสถาน ต้องใช้สีที่สวยงามเพื่อจูงใจความสนใจและวิธีการจัดที่มีระเบียบ ที่มีคุณค่าทางศิลปะ และบางครั้งต้องใช้แสงช่วย คำบรรยายบนป้ายต้องมีข้อความที่น่าสนใจ ตัวอย่างวัตถุต้องมีความถูกต้องตามเหตุผลและดูแสดงจะต้องสร้างขึ้นเพื่อวัตถุที่จัดแสดงโดยเฉพาะ

กลุ่มที่ 3 ผู้เข้าชมเป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ ทั้งมีความรู้พิเศษโดยเฉพาะ ผู้ชมเหล่านี้จะดูวัตถุที่แสดงอย่างละเอียดลออและพยายามใช้วัตถุนั้นไปอิงแนวคิดต่างๆ อย่างมาก ผู้ชมเหล่านี้ไม่ต้องการดูการจัดแสดงที่เป็นศิลปะ เขาต้องการดูวัตถุและศึกษาเรื่องราวมากกว่าการชื่นชมเทคนิคการจัดแสดง เพื่อเปรียบเทียบและการวิจัย การจัดวางวัตถุอย่างเป็นระเบียบจึงเห็นสิ่งสำคัญ ฉะนั้นองค์ประกอบของห้องแสดง จึงต้องมีมาตรฐานดังนี้

1. ห้องแสดงจะต้องมีความงาม (Esthetic Approach)
2. ห้องแสดงจะต้องมีความเพลิดเพลิน (Romantic Approach)
3. ห้องแสดงจะต้องมีวัสดุครบตามขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นประโยชน์ตามเรื่องราวแสดง (Intellectual Approach)
4. คำอธิบายจะต้องชัดเจน และโน้มน้าวผู้เข้าชมให้มีความสนใจร่วม

5. มีแสงสว่างพอสมควร

การจัดเตรียมแนวนิทรรศการ (Manuscript and Editing) หลังจากทีผู้อำนวยความสะดวกหลักการเรียบร้อยแล้ว ภัณฑารักษ์จะต้องดำเนินเรื่องขั้นต่อไป คือ การเรียบเรียงเอกสารและการจัดแสดงซึ่งมีรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ เช่น

1. ศึกษาขนาดและจำนวนวัตถุที่จะจัดแสดง เพื่อจะได้กำหนดเรื่องราวต่างๆ ได้ว่า แต่ละตอนของนิทรรศการนั้น จะเขียนคำบรรยายว่าอย่างไร ใช้วัตถุอะไรจัดแสดง วัตถุที่แสดงทั้งหมดเป็นสมบัติของพิพิธภัณฑสถาน หรือยืมมาจากเอกชน หรือพิพิธภัณฑสถานแห่งอื่น ทั้งนี้ ภัณฑารักษ์จะต้องเป็นเจ้าของเรื่องแต่นายทะเบียนของพิพิธภัณฑสถานเป็นผู้ช่วยเหลือ

2. การเขียนเรื่องและคำบรรยาย การผูกเรื่องและการเขียนบรรยายประกอบนิทรรศการนั้น อาจประกอบด้วยหนังสือนำชมและข้อความอธิบายวัตถุ เพื่อเป็นแนวในการออกแบบของช่างศิลป์หรือสถาปนิก โดยปกติในการจัดนิทรรศการต่างๆ จะต้องมีคำบรรยายเรื่องราว 4 ประเภท คือ

2.1 ชื่อนิทรรศการ (Title) เป็นชื่อนิทรรศการซึ่งข้อความจะต้องสั้นกะทัดรัด สะดวกแก่การจดจำ อ่านแล้วเข้าใจข้อความทันที เช่น เรื่อง “เครื่องถ้วยในประเทศไทย” “ประติมากรรมไทย” “ศิลปะและวัฒนธรรมไทย” เป็นต้น

2.2 หัวข้อย่อย (Subtitle) เป็นป้ายเรื่องย่อย เป็นการขยายเรื่องราวของหัวข้อที่จัดนิทรรศการ เพื่อความสะดวกของประชาชนที่จะทำความเข้าใจ นิทรรศการชุดหนึ่งอาจประกอบด้วยหัวข้อเรื่องย่อย 5-10 หัวข้อ เช่น นิทรรศการเรื่อง “ประวัติศาสตร์อยุธยา” อาจมีหัวข้อย่อยดังต่อไปนี้ สภาพทางภูมิศาสตร์ การเจริญเติบโตของบ้านเมือง เศรษฐกิจของอยุธยา การปกครองและชนชั้นในสังคม การสงครามและการป้องกันประเทศ ศาสนาและศิลปกรรมความหายนะของอาณาจักร ฯลฯ การจำกัดจำนวนมากน้อยของหัวข้อย่อยนั้น ขึ้นอยู่กับหลักการและเหตุผลตลอดจนความชาญฉลาดของภัณฑารักษ์ นิทรรศการที่ไม่มีหัวข้อย่อย อาจสร้างความยุ่งยากในการติดตามเรื่องและความเข้าใจของผู้ชม การเขียนหัวข้อย่อยควรกะทัดรัด และสะดวกในการทำความเข้าใจ

2.3 คำบรรยายเรื่อง (Subtext) คือคำบรรยายสรุปของหัวข้อใหญ่หรือหัวข้อย่อยว่าสาระของเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างไร เพื่อเป็นการสรุปแนวความคิดให้เกิดขึ้นแก่ผู้ชม ใช้วิจารณ์ญาณแปลความและทำความเข้าใจกับเรื่องราวที่จัดแสดง ข้อความควรเป็นภาษาง่าย ๆ ที่เข้าใจของประชาชนทั่วไป ไม่ควรเป็นภาษาและศัพท์เฉพาะของนักวิชาการ

2.4 ป้ายเฉพาะวัตถุ (Individual Label) คือ ป้ายคำอธิบายที่บอกให้ทราบว่า วัตถุที่แสดงแต่ละชิ้นนั้นเป็นอะไร สมัยไหน อายุประมาณเท่าไร พบที่ไหน เป็นต้น

สำหรับเกณฑ์มาตรฐานในการออกแบบห้องแสดง หน้าที่ในการออกแบบและจัดแสดง เป็นของภัณฑนากรหรือช่างศิลป์ตกแต่ง โดยความร่วมมือของภัณฑารักษ์ หลักสำคัญที่จะต้องพิจารณาในขั้นนี้ คือ

1. ศึกษาแนวเรื่อง (Script) ที่ภัณฑารักษ์เรียบเรียงให้เป็นที่เข้าใจ ทั้งวัตถุประสงค์และการดำเนินเรื่อง แล้วจึงดำเนินการวางแผนผังรูปห้อง พิพิธภัณฑสถานหลายแห่งใช้การประชุมระหว่าง สถาปนิกและภัณฑารักษ์อย่างใกล้ชิด

2. ศึกษาสภาพการณ์ของการสังคมแวดล้อม (Understanding of Audience) สถาปนิกผู้ออกแบบห้องจะต้องเข้าใจจิตวิทยาของผู้ชม และจะต้องทราบว่าประชาชนเหล่านั้นมีระดับการศึกษาขนาดไหน มีทัศนคติอย่างไร รสนิยมเป็นแบบไหน จำนวนคนเข้าชมแต่ละครั้งเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนผังห้องและการจัดบรรยากาศในห้องแสดงและอุปกรณ์ในการจัดนิทรรศการ

3. องค์ประกอบของห้องและตู้แสดง (composition and Graphic) เมื่อศึกษาปัญหาต่างๆ พร้อมแล้ว สถาปนิกจะต้องทำแบบแปลนแผนผังห้องและตู้แสดง โดยเริ่มจาก ชื่อ นิทรรศการ (title) ไปยังหัวข้อย่อย (Subtitle) ทีละตอน จนจบสิ้นการแสดง ตามแนวเรื่องที่ภัณฑารักษ์เรียบเรียงไว้

หลังจากนั้นจึงพิจารณาแต่ละตอนว่า ข้อความควรจะอยู่ตอนไหน วัตถุต่างๆ ที่นำมาใช้ในการจัดนิทรรศการมีองค์ประกอบอย่างไร ควรใช้สีแสง และอุปกรณ์อะไรประกอบบ้าง จึงทำให้คนที่เข้าชมเข้าใจสาระเรื่องราวดีขึ้น นอกจากการจัดทำผังและองค์ประกอบแล้ว ควรจะได้จัดทำอุปกรณ์ต่างๆ ประกอบห้องแสดงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น แสงสว่าง (Lighting) จำนวนไฟฟ้าและแสงสว่างควรใช้ชนิดไหน จำนวนเท่าไรและอย่างไร ภาพประกอบ (Illustration) สำหรับประกอบเรื่องราวในการจัดแสดง หุ่นและการทำไดโอรามา (Model & Diorama making) ไม้ประดับ (Plant) ใช้พันธุ์ไม้อะไร ในห้องจัดแสดง สื่อทัศนอุปกรณ์ (Audio-visual) เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับสื่อทัศนศึกษามีอะไรบ้างที่ควรนำมาประกอบการจัดแสดงเพื่อให้ประชาชนเข้าใจเพิ่มขึ้น การอนุรักษ์ (Restoration) การอนุรักษ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับวัตถุของพิพิธภัณฑสถาน วัตถุบางชิ้นจะต้องทำการรักษาเสียก่อน จึงจะนำออกแสดงได้ เพราะหากวัตถุอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม ทำให้ประชาชนที่มาชมวิพากษ์วิจารณ์ได้

โดยปกติห้องแสดงของพิพิธภัณฑ์สถานต่างๆ นั้น มักจะมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวและแบบลักษณะของห้องแสดงอยู่เสมอ เพราะภัณฑารักษ์ได้วิเคราะห์ความจริงอย่างหนึ่งว่า ห้องแสดงที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงนั้นมักจะตายด้านต่อความสนใจของประชาชน การเปลี่ยนแปลงห้องแสดงบ่อยๆ รวมทั้งวัตถุที่จัดแสดงนั้น เป็นส่วนหนึ่งที่กระตุ้นเตือนประชาชนให้อยากเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานมากยิ่งขึ้น เมื่อการจัดแสดงหมุนเวียนเรื่อยๆ เช่นนี้ มัณฑนากรผู้ออกแบบห้องแสดงจะต้องปล่อยให้ห้องแสดงมีความอิสระ สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพภายในได้อย่างกว้างขวาง

ในการออกแบบห้องแสดงไม่ว่าจะเป็นนิทรรศการประจำหรือนิทรรศการพิเศษก็ตาม สิ่งที่จะช่วยให้ห้องแสดงเปลี่ยนรูปร่างได้อย่างที่สุคนธ์นั้นคือ แฉกซึ่งทำด้วยไม้อัดหรือวัสดุที่มีน้ำหนักเบาสามารถเคลื่อนย้ายได้หรือแฉกที่ทำด้วยโครงไม้บุด้วยผ้าและทาสีด้วยแบบต่างๆ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความเหมาะสมของเรื่องราว โดยมีเกณฑ์มาตรฐานในการออกแบบห้องแสดงดังนี้

หลักสำคัญของการวางผังรูปห้องแสดงนั้นไม่จำกัดแบบรูปลักษณะแน่นอนแต่อย่างใด หากแต่อย่างน้อยตามเรื่องราวที่จัดแสดงนั้น ๆ โดยปกติแฉกตอนหนึ่งจะใช้ไปในการจัดแสดงเรื่องราวเพียงตอนเดียวเท่านั้น ไม่ควรจัดเรื่องราวหลายตอนไว้ในแฉกเดียวกัน เพราะจะทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในการชม แฉกชั่วคราวอาจทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็ก ๆ ซึ่งยกเยื้องเป็นแบบต่างๆ หลายๆ รูป แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงหลักสำคัญต่างๆ

1. การจัดตู้หรือแฉกในห้องแสดงประจำหรือห้องแสดงชั่วคราวก็ตาม ไม่ควรปล่อยให้ห้องโล่งจนมองดูเกิดความอ้างว้าง เพราะหากห้องแสดงโล่งแล้ว เป็นการดึงประชาชนให้รีบเดินผ่านไปอย่างรวดเร็ว โดยไม่ได้พิจารณาเรื่องราวและวัตถุต่างๆ มากเท่าที่ควร ทำยที่สุดเมื่อเดินจบห้องแสดงแล้วจะไม่ได้อะไรจากการจัดแสดงนั้นแต่การวางแฉกอย่างน้อยเพียงไรนั้นต้องพิจารณาในหัวข้อย่อยในเรื่องใหญ่ว่ามีมากน้อยเพียงใด และมีวัตถุอะไรบ้างที่ควรแยกออกจัดแสดงโดดเดี่ยวเพื่อเพิ่มความสง่างาม

2. การวางแฉกยกเยื้องไปอย่างไรก็ตาม ควรจะได้เรียงลำดับเรื่องราวของเรื่องที่จะจัดแสดง ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของภัณฑารักษ์และมัณฑนากร (ถ้ามี) ว่าอะไรเป็นเรื่องที่ 1 อะไรเป็นเรื่องที่ 2 และที่ 3 ตามลำดับจนสุดสิ้นการแสดง

3. ขนาดของแฉกตลอดจนสีที่ใช้ทาแฉกจะมีความหนักเบาอย่างน้อยเพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของห้องแสดง ควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงสีของแฉกต่างๆ บ้างตามความเหมาะสม แต่วรรณะของสีไม่ควรฉูดฉาด ควรเป็นสีที่มองแล้วมีความเย็นตาสบายใจและชวนแก่การมอง

4. เนื้อที่ระหว่างแผงแต่ละตอน ไม่ควรน้อยจนผู้เข้าชมต้องเบียดเสียดกันเดิน หากแต่ควรมีช่องว่างให้ผู้ชมเคลื่อนไหวไปมาอย่างสะดวก และเคลื่อนไหวไปได้โดยแบบรูปของแผงโน้มน้ำหนักโดยอัตโนมัติ ซึ่งปัญหาความเคลื่อนไหวของผู้ชมนี้ ภัณฑารักษ์จะต้องศึกษาให้ถี่ถ้วนก่อนที่จะสรุปผล เพราะหากการจัดรูปห้องแสดงบังคับจนเกินไป จะทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนตัวเองถูกขังในคุกและเคลื่อนไหวไปตามแนวแบบนักโทษ

5. ผังของห้องแสดง แม้จะมีการยกเยื้องเพื่อสร้างความสนใจของผู้ชมก็ตาม แต่ต้องไม่ยกเยื้องมากเกินไปจนทำให้เกิดความรู้สึกว่าหลงทาง และไม่ทราบว่าตนเองอยู่จุดไหนของอาคารและห้องแสดง เพราะหาผู้ชมเกิดความรู้สึกเช่นนั้นขึ้น จะขาดความตั้งใจในการดูวัตถุทันที

6. ควรจะให้แผงห้องแสดงแต่ละตอนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยผู้ชมมีอิสระที่จะเคลื่อนไหวไปตามความต้องการของภัณฑารักษ์ หรือเลือกชมเอาตามความสนใจของตนเอง ระหว่างแผงแต่ละแผง ควรมีเนื้อที่มากพอที่จะหมุนหรือแหวกการจราจรภายในได้สะดวก โดยที่ไม่รู้สึกว่าการบีบบังคับ ทั้งนี้เพราะตระหนักต่อความจริงว่าผู้ที่เข้าชมนั้นมีความต้องการและพื้นฐานทางการศึกษากับวัตถุประสงค์ แตกต่างกัน ย่อมมีอิสระที่จะเลือกศึกษาเรื่องราวตามที่ตนสนใจ (กรมศิลปากร, 2541 : 157-160) การจัดแสดงคำอธิบายและการตีความ (Presentation and Interpretation) แหล่งมรดกโลกทุกแห่งมีเรื่องที่สำคัญที่จะบอกเล่าเป็นประวัติศาสตร์มากกว่าหนึ่งเรื่อง การต่อต้านหรือล่มสลาย เรื่องประชาชนที่อาศัยอยู่ที่นั่น กิจกรรมที่หลากหลายและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ประโยชน์เดิมของสถานที่ และบางทีจะเป็นตำนานของทรัพย์สินสมบัติที่มีชื่อเสียง ในการแสดงคำอธิบายและการตีความเรื่องราวทางประวัติศาสตร์แหล่งมรดกโลก จำเป็นต้องเลือกตัดสินใจว่าเรื่องใดจะเป็นที่สนใจที่สุดต่อกลุ่มของประชาชนที่มีอยู่ในแหล่ง เรื่องราวที่น่าสนใจของคนได้รับความนิยมที่สุด จำเป็นต้องมีเป้าหมายของการตีความของแหล่งมรดกโลกอย่างชัดเจนก่อนงานจะเริ่มขึ้น และต้องทบทวน เป็นประจำตามประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงความคิด สื่อที่ใช้ตีความประวัติศาสตร์ของแหล่งควรจะถูกเลือกให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับทุกท่องเที่ยว โดยไม่ทำลายลักษณะที่ปรากฏหรือสภาพล้อมรอบมรดกโลก ยกตัวอย่างเช่น เครื่องมือทำการแสดงแสงเสียง อาจทำความเสียหายแก่กำแพงโบราณหรือสถานที่ทั้งหมดระหว่างกลางวัน ป้ายอธิบายสิ่งต่างๆ อาจจะทำลายทัศนียภาพหรือสร้างความเสียหายเนื่องจากการติดตั้งสื่อที่ใช้สำหรับการตีความอาจประกอบด้วยข้อสังเกตที่เขียนอย่างชัดเจน ป้ายเตือน แผ่นผัง โบปลิว หรือหนังสือแนะนำ หนังสือที่ระลึก หนังสืออ้างอิงหลาย ๆ ภาษา ตามที่ต้องการ มัคคุเทศก์หรือคู่มือ พิพิธภัณฑสถาน การจัดนิทรรศการ หุ่นจำลอง ตัวอย่างวัสดุในการก่อสร้าง ชิ้นงานศิลปะที่ทำเลียนแบบของจริง รูปภาพหรือ

เหรียญต่าง ๆ หุ่นจำลองเหมือนจริง ที่นั่งฟังวิทยุ เครื่องเล่นเทปชนิดพกพาได้ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ การแสดงเทปหรือสไลด์ ละคร เพลง การแสดงแสงและเสียงและการให้แสง แก่ลักษณะแสงเงา (กรมศิลปากร, 2538 : 97-104)

นอกจากระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ได้มีผู้ศึกษาระบบการจัดการ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ไว้ในหลายประเด็นด้วยกันดังนี้

บุรี บุรวัฒน์ (2543 : 168-174) ได้ศึกษารูปแบบและการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี พบว่า พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ส่วนจังหวัดแห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่กรมศิลปากรจัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น แต่รูปแบบการจัดแสดงนิทรรศการไม่ทันสมัย ทำให้ผู้ชมไม่ประทับใจ ไม่มีการจัดแสดงความเป็นมาของจังหวัด ประวัติบุคคลสำคัญของท้องถิ่น การจัดแสดงเป็นเพียงการนำวัตถุมาวางแสดงไว้ ไม่ได้แสดงให้เห็นที่มาของวัตถุ การอธิบายศิลปวัตถุไม่ละเอียดพอไม่มีกิจกรรมให้ผู้เข้าชมสามารถมีส่วนร่วม เช่นทดลองทำ การใช้มือโยก หรือกดปุ่มแต่อย่างใด ทำให้ผู้เข้าชมไม่เข้าใจและขาดความน่าสนใจ ขาดความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และมีการประชาสัมพันธ์น้อย พิพิธภัณฑ์ไม่มีการติดต่อกับโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งขาดการประสานงานกับสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ นอกจากนี้แล้วพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี ยังมีปัญหาในการดำเนินงาน สืบเนื่องจากปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านบุคลากร เนื่องจากบุคลากรมีคุณวุฒิและความรู้ไม่ตรงกับสายงาน ประการสุดท้ายคือปัญหาด้านการบริหาร และได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี ดังนี้ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เป็นสถาบันการศึกษาอิสระ มีการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของสังคมไทยเป็นสถาบันที่ปลูกฝังให้เด็กเห็นคุณค่าถึงความเจริญ และอารยธรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์สถานจะต้องประชาสัมพันธ์ ให้เด็กนักเรียนมาเที่ยวพิพิธภัณฑ์ให้ได้ หรือนำตัวเองเคลื่อนตัวเข้าหานักเรียน เพราะบริบททางสังคมไทยไม่นิยมเข้าชมพิพิธภัณฑ์ การเข้าหากลุ่มนักเรียนของพิพิธภัณฑ์สามารถทำได้ตั้งนี้ การจัดนิทรรศการเคลื่อนที่สู่โรงเรียน การบริการการบรรยายและฝึกอบรมเคลื่อนที่ การจัดโครงการอบรมเยาวชนพิพิธภัณฑ์ โดยพิพิธภัณฑ์จัดอบรมให้นักเรียนที่เข้าร่วมอบรม มีความเข้าใจในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ปลูกฝังจิตสำนึกและกระตุ้นให้เยาวชนอนุรักษ์มรดกศิลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่น จัดทัศนศึกษา โดยพิพิธภัณฑ์จัดส่งเจ้าหน้าที่หรือภัณฑารักษ์ไปเป็นวิทยากร ให้ความรู้ตามแหล่งโบราณคดี รวมทั้งการขอเข้าไปมีส่วนร่วมการสอนในชั้นเรียน เนื้อหาที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ในวิชาท้องถิ่นของเรา เป็นต้น

ตีเอียง แซ่ปึง (2544 : 340-342) ได้ศึกษาแนวคิดเบื้องต้นในการออกแบบพิพิธภัณฑ์พุทธศิลปะในประเทศไทย พบว่าการกำหนดรูปแบบโครงการพิพิธภัณฑ์โดยทั่วไป จำเป็นต้องทราบถึง ความหมาย บทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ ตลอดจนหลักการและแนวคิดพื้นฐานในการจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางและองค์ประกอบต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์สถาน ในการจัดแสดงนิทรรศการ การนำเสนอเนื้อหาเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด กล่าวคือเป็นตัวความรู้ที่ พิพิธภัณฑ์ต้องการส่งต่อให้ผู้ชมรับรู้ ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาและวัตถุแสดงจึงต้องพิจารณาถึง วัตถุประสงค์ของการจัดแสดงนิทรรศการและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโครงการ ตลอดจน กลุ่มผู้ชมและวิธีการในการจัดแสดง นอกจากนี้วิธีการจัดแสดงและที่ว่างในการจัดแสดงยังเป็น ส่วนสำคัญของพิพิธภัณฑ์ กล่าวคือเป็นตัวถ่ายทอดเนื้อหา เรื่องราวต่าง ๆ ไปสู่การรับรู้ของผู้ชม ดังนั้นวิธีการจัดแสดง การจัดแสดงและที่ว่าง จึงมีผลต่อการส่งเสริม หรือขัดขวางการรับรู้ของ ผู้ชม ด้วยเหตุนี้การจัดแสดงและที่ว่าง จำเป็นต้องพิจารณาให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาที่นำเสนอ และส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้ชม

สุรียา สัมจันทร์ (2545 : 59) ได้ศึกษาส่วนผสมทางการตลาดของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำ หวี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ชาวไทยจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่อไปนี้ตามลำดับ โดยให้ความสำคัญกับความน่าสนใจ ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นลำดับหนึ่ง ถัดมาเป็นความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความคุ้มค่า ของเงินที่ใช้ในการเดินทาง ความสะดวกสบายในการเดินทางไปเที่ยว ความเหมาะสมของ ช่วงเวลาในการเดินทาง และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดใจ ตามลำดับ ในขณะที่ นักท่องเที่ยวต่างประเทศ ให้ความสำคัญกับความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง เช่นเดียวกัน ถัดมาเป็นความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความคุ้มค่าของเงินที่ใช้ในการ เดินทาง ความเหมาะสมของช่วงเวลาในการเดินทาง การโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดใจ ตามลำดับ และให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายในการเดินทางไปเที่ยวเป็นลำดับสุดท้าย

ชลพงศ์ อารมย์ดี (2546 : 131-132) ศึกษาบทบาทและรูปแบบของพิพิธภัณฑ์สถาน แห่งชาติร้อยเอ็ดที่ประชาชนต้องการพบว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมีบทบาทหลักด้านการศึกษา ประกอบด้วยบริการนำชม การปฐมภูมิต่างในและนอกพิพิธภัณฑ์ การสอนในพิพิธภัณฑ์ การจัด นิทรรศการพิเศษ การจัดนิทรรศการพิเศษเคลื่อนที่ และการจัดโครงการพิเศษ นอกจากนี้ยังมี บทบาทสำคัญ ในการสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของท้องถิ่น โดยได้ชี้ให้ชาวเมืองร้อยเอ็ดรู้จักรากฐานของอดีตที่ส่งผลถึงปัจจุบัน และมีบทบาท รองในด้านการเป็นแม่แบบของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสุรินทร์ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านพื้นที่

การจัดแสดง การจัดห้องสมุด การจัดแสดงเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ การปรับปรุงห้องคลัง การจัดห้องประชุม และการจัดส่วนพื้นที่จำหน่ายบัตร เป็นต้น สำหรับรูปแบบของพิพิธภัณฑ์แห่งชาติประจำเมืองที่ชุมชนต้องการในประเด็นหลัก ๆ ดังนี้ ชุมชนท้องถิ่นควรได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์ควรส่งเสริมกิจกรรมที่มุ่งเน้นความร่วมมือกันกับชุมชน ควรเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสู่ชุมชน เน้นหลักวิชาการที่ถูกต้องและน่าสนใจ ควรเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันกับชุมชน เสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในเกียรติภูมิของตนเอง รวมทั้งช่วยสร้างอาชีพและรายได้ให้ประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้แล้วพิพิธภัณฑ์ควรเป็นสถาบันที่มีประโยชน์ต่อสังคม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ

สุวรรณ ทศคร (2546 : 112-114) ศึกษาปัญหา และอุปสรรคของเทคนิคการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์พบว่าปัญหาการจัดแสดงเกิดจากปัจจัยสำคัญ ดังนี้

1. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านพิพิธภัณฑ์วิทยาาระบบใหม่ เพราะในประเทศไทยยังขาดแคลนสถาบัน หรือหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมด้านพิพิธภัณฑ์วิทยา โดยเฉพาะ บุคลากรส่วนใหญ่ที่ทำงานด้านพิพิธภัณฑ์วิทยา จึงมาจากสถาบันการศึกษาเพียงไม่กี่แห่งที่เปิดสอน หรือศึกษามาเฉพาะทางจากต่างประเทศ ปัจจัยต่อมาที่ผลต่อปัญหา และอุปสรรคคือการขาดแคลนงบประมาณที่เหมาะสมการขาดการดูแล และบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเด็นนี้ได้เกิดจากผลกระทบของการขาดแคลนด้านงบประมาณ ที่ส่งผลต่อการบำรุงรักษาอุปกรณ์ และเทคนิคการจัดแสดงประเภทต่าง ๆ รวมทั้งประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การขาดการศึกษา วิจัย และการทดลองใช้ในประสิทธิภาพของเทคนิคที่นำมาใช้ในการจัดแสดง ซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เทคนิคการจัดแสดงไม่สัมฤทธิ์ผล ทำให้เทคนิคการจัดแสดงซึ่งเปรียบเสมือนการจัดการเรียนการสอนประเภทหนึ่งนั้น ไม่สามารถตอบสนองการเรียนรู้อของผู้เข้าชมได้ ดังนั้นในการจัดทำเทคนิคการจัดแสดงไม่ว่าประเภทใดนั้น ผู้จัดทำควรมีการศึกษาและวิจัยทดลองใช้ในประสิทธิภาพของเทคนิคที่นำมาใช้ในการจัดแสดง โดยพยายามให้เนื้อหาที่จัดแสดงนั้นเชื่อมโยงความรู้ที่หลากหลายสาขาเข้าด้วยกัน

2. แนวโน้มการพัฒนาเทคนิคการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้า มีข้อสรุปดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในระดับมากที่สุด คือเรื่องของการให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเรื่องราวภายในพิพิธภัณฑ์ แต่ทั้งนี้ควรผันแปรไปตามลักษณะของการจัดแสดง และประเภทของพิพิธภัณฑ์ เพราะพิพิธภัณฑ์มีหลายประเภทการที่ผู้จัดได้ทราบถึงประเภทของพิพิธภัณฑ์นั้นส่งผลให้ผู้จัดนั้นมีกรอบแนวคิดในการจัดแสดงที่แคบลง เพื่อให้เนื้อหาที่จัด

แสดงรวมทั้งในเรื่องของเทคนิคการจัดแสดงได้ตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด นอกจากนี้แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นที่สำคัญ คือ ในอนาคตพิพิธภัณฑ์จะมีการนำเทคโนโลยีด้านสื่อสโตนัทศนุปรกรณ์มาใช้มากขึ้นกว่าเดิม สาเหตุคือการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการพิพิธภัณฑ์โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ โดยนำเอาสื่อที่หลากหลายเข้ามาใช้ในพิพิธภัณฑ์เพื่อสร้างความตื่นตา ตื่นใจ สร้างความแปลกใหม่ให้กับผู้ชมเพื่อให้ผู้ชมเกิดความจดจำและเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยในการใช้สื่อนั้นผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวไว้ว่าการนำเสนอเรื่องราวบางเรื่องไม่จำเป็นต้องใช้สื่อที่มีราคาแพง ทันสมัย บางครั้งอาจใช้เพียงสื่อธรรมดา เช่น ภาพวาดก็สามารถสื่อสารเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอได้ ทั้งนี้ในการเลือกใช้สื่อนั้นก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ด้านงบประมาณ ความเหมาะสมกับเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ เป็นต้น และแนวโน้มที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เทคนิคการจัดแสดงที่ผู้จัดได้นำมาใช้ในการจัดแสดงนั้น จะมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มากขึ้น คือการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้ชมที่เป็นทั้งบุคคลธรรมดาทั่วไป นักเรียนนิสิต นักศึกษา ได้เข้ามาเรียนรู้ภายในพิพิธภัณฑ์ได้ตามอัธยาศัย สามารถเลือกที่จะเรียนรู้ เลือกชมในสิ่งที่ตนเองสนใจและถนัดได้

3. ลักษณะเทคนิคการจัดแสดงที่ดี มีคุณภาพสามารถตอบสนองการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีนั้นผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นสรุป ได้ดังนี้คือ ก่อนการจัดแสดงผู้จัดควรมีการวางแผนการจัดแสดงที่ดีมีลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ สามารถตอบสนองกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องการของผู้ชมได้ทุกระดับ ซึ่งผู้จัดแสดงจะต้องศึกษาถึงประเภทของพิพิธภัณฑ์ เมื่อทราบถึงประเภทของพิพิธภัณฑ์แล้วจะต้องศึกษาถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการจัดแสดง กลุ่มเป้าหมายที่มาชมนั้นเป็นใครแล้วจึงนำไปสู่การวางแผนคิดการจัดแสดง การวางรูปแบบการนำเสนอ และเทคนิคการจัดแสดงที่จะนำไปใช้ตามลำดับก่อนที่จะลงมือจัดแสดงต่อไป โดยประเด็นสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญยังคำนึงการเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์ด้วยตนเองตามรูปแบบการเรียนรู้ภายในพิพิธภัณฑ์ตามรูปแบบการเรียนรู้ภายในพิพิธภัณฑ์ คือ การเรียนรู้แบบ Free Choices Learning ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ตามอัธยาศัยอย่างหนึ่ง และเรื่องราวเนื้อหาที่นำมาจัดแสดงนั้นจะต้องเชื่อมโยงความรู้สึกของผู้เข้าชมเข้ากับสิ่งที่ใกล้ตัวที่พบเห็นในชีวิตประจำวันโดยมีการนำทฤษฎีการเรียนรู้ที่หลากหลายมาบูรณาการเข้าด้วยกัน

สุมาลี สังข์ศรีและคณะ (2548 : 70-83) ศึกษาการจัดพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า นโยบายการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ควรเน้นการดำเนินงานให้สมบูรณ์และยั่งยืน สร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการและประเทศ คุ้มครองและบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล บริหารทรัพยากรให้เกิดผลผลิตอย่างยั่งยืนเชิงรุกแบบบูรณาการ พัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของประชาชน รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ปฏิบัติชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ค้นหาศักยภาพ พัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยุติธรรม การสนับสนุนด้านวิชาการและสิ่งแวดล้อม เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มุ่งพัฒนาสังคมโดยไม่แสวงหาผลกำไร เปิดกว้างสำหรับสาธารณชน เป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม ใช้พิพิธภัณฑ์เป็นห้องเรียนในโลกกว้างสำหรับเด็ก เป็นสถานที่สร้างจิตสำนึกในการรักษาศิลปะมากกว่าจัดเป็นสถานที่เก็บของเก่าเพียงอย่างเดียว ให้ทุกคนได้รู้สึกว่าคุ้มค่าเมื่อได้เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์ เป็นอุทยานที่เป็นแหล่งการเรียนรู้นอกระบบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปมีความรู้เข้าใจและอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป บริการข้อมูลทางวิชาการ อำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่ เต็มใจและประทับใจ กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาปรับปรุงเป็นแหล่งท่องเที่ยวและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว บริการความรู้ด้านมรดกทางศิลปวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยรวบรวม อนุรักษ์ วิจัย สื่อสารและจัดแสดงวัตถุที่เป็นหลักฐานทางมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้การศึกษาและความเพลิดเพลิน ให้บริการความรู้ที่เกี่ยวข้องผ่านสื่อการศึกษาทุกประเภท รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการพัฒนาในเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ศึกษา ค้นคว้า วิจัยและอนุรักษ์ด้วยมาตรฐานสากล เพื่อนำมาสู่การเพิ่มจำนวนผู้เข้าชม เพิ่มรายได้โดยมุ่งเน้นการแสวงหากำไร เพื่อเป็นทุนสร้างคุณภาพด้วยคุณธรรม นอกจากนี้แล้วยังให้แนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ดังนี้

1.กลุ่มพิพิธภัณฑ์เฉพาะเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการควรบริหารโดยคณะกรรมการที่มาจากบุคลากรขององค์กรท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน อาสาเข้ามาทำงานด้วยความสมัครใจ ให้บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมกันจัดกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ เช่น การสาธิตการแสดง ฯลฯ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับภาครัฐและเอกชน จัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยวิธีการพัฒนาข้อมูลและนิทรรศการให้ทันเหตุการณ์ตามมาตรฐานสากล เช่น รวบรวมข้อมูล จัดแสดงนิทรรศการและกิจกรรมเกี่ยวกับประวัติและวัฒนธรรมการเกษตรของไทยรวบรวมข้อมูล เอกสารและสื่อต่าง ๆ จัดทำฐานข้อมูลและเว็บไซต์ เพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสารในรูปแบบที่

หลากหลาย การประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายหรือพัฒนาพิพิธภัณฑสถานให้ได้มาตรฐานสากลโดยการประสานงานกับองค์กรท้องถิ่น เอกชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ให้ความรู้แก่บุคลากรที่จะแนะนำเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เข้าชม ที่มงานต้องเข้มแข็ง เสียสละ อุทิศตน และมีใจรักในงาน จึงจะสามารถดำเนินงานตามนโยบายที่วางไว้ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนบุคลากรและงบประมาณที่ได้รับอีกทางหนึ่ง

2.กลุ่มพิพิธภัณฑสถานชาติวิทยาและสิ่งแวดล้อม ควรบริหารจัดการแบบบูรณาการเชิงรุก เน้นการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่มีคุณภาพที่ได้มาตรฐานอย่างมืออาชีพ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเพิ่มศักยภาพของระบบให้บริการในพื้นที่ ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ร่วมกับการท่องเที่ยว คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีความเหมาะสมกับงาน จัดให้เป็นเจ้าหน้าที่คอยดูแลแนะนำให้ความรู้และความบันเทิง จัดให้มีการสงวนคุ้มครอง อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ รวมทั้งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติจากความหลากหลายทางธรรมชาติ โดยมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์ กำกับดูแลสิ่งแวดล้อม และลดมลพิษ ศึกษาวิจัยองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ หนังสือโปสเตอร์และแผ่นพับต่าง ๆ ออกเผยแพร่ความรู้ไปยังห้องสมุดทั่วประเทศ รวมทั้งจัดฝึกอบรมและจัดนิทรรศการให้กับผู้สนใจ เป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนอย่างเป็นธรรม

3.กลุ่มพิพิธภัณฑสถานศิลปะและประวัติศาสตร์ แนวทางการบริหารจัดการที่ให้คนไทยต้องรู้เข้าใจ ตระหนัก มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการป้องกัน คุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอด สร้างสรรค์และเผยแพร่ทรัพย์สิน มรดกทางวัฒนธรรม กำหนดกลยุทธ์เชิงรุกในการบริการความรู้ด้านมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ในรูปแบบของนิทรรศการเคลื่อนที่ตามแหล่งชุมชนและสถานที่ต่าง ๆ จัดทำโครงการที่มีความหลากหลายในแต่ละปี รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑสถานเครือข่าย เพื่อให้บริการเป็นเลิศนำไปสู่ความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าชม ได้รับความประทับใจ

การจัดสถานที่ให้ดูสวยงามน่าชมเป็นการต้อนรับผู้เข้าชมได้เป็นอย่างดี รวมถึงการประชาสัมพันธ์ก็มีส่วนสำคัญที่ดึงดูดผู้สนใจให้เข้ามาชมพิพิธภัณฑสถาน นอกจากนี้มีส่วนอื่น ๆ ที่ช่วยในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถาน เช่น การศึกษา ค้นคว้าวิจัย การบริการการศึกษา การจำแนกประเภท การจัดทำและตรวจสอบทะเบียน การจัดระบบคลัง การจัดนิทรรศการชั่วคราว ถาวรและเคลื่อนที่ การสงวนรักษาวัตถุ และการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้รวมอยู่ในการ

บริหารจัดการองค์กรทั้งสิ้น เป็นส่วนช่วยให้การบริหารงานบรรลุดุฏประสงค์อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ

สารูป ฤทธิชูและคณะ (2549 : 271) ศึกษาข้อมูลพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เครือข่ายภาคใต้ พบว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง เป็นพิพิธภัณฑ์ในระบบราชการที่มีกรมศิลปากรเป็นต้นแบบ ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์พยายามผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่นกิจกรรมวันอนุรักษ์มรดกไทย มีความพร้อมในการเป็นพิพิธภัณฑ์เครือข่าย โดยเฉพาะรูปแบบการจัดแสดงนิทรรศการที่มีทั้งแบบถาวร ชั่วคราวและแบบกลางแจ้ง ซึ่งให้เห็นว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลางมีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าทางฝั่งทะเลอันดามันตอนบน อย่างไรก็ตามพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลางยังต้องการความช่วยเหลือในด้าน บุคลากร เทคโนโลยีสมัยใหม่และการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย

ศิริพร สร้อยนาคพงษ์ (2543 : 102-106) ศึกษาการพัฒนาและทดลองใช้คู่มือท่องเที่ยวโบราณสถานในเขตอุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ประกอบการท่องเที่ยวในสถานที่จริง เนื้อหาภายในจะให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติของโบราณสถานแต่ละจุด เพื่อให้สอดคล้องกับสถานที่เห็นในพื้นที่จริง และเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้รู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ในอดีตของกรุงศรีอยุธยา และยังเป็นการปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักในการช่วยกันอนุรักษ์โบราณสถาน เพราะนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณสถานน้อยลงจึงเป็นเหตุให้โบราณสถานเสื่อมลง คู่มือการท่องเที่ยวโบราณสถานจึงเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมในการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์โบราณสถาน และประวัติศาสตร์อันยาวนานของกรุงศรีอยุธยา

ณรงค์ น้าผึ้ง (2546 : 72-78) ศึกษาความตระหนักของประชาชนต่อการอนุรักษ์โบราณสถานในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเจียงเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน ทั้งนี้เนื่องจากการขาดการประชาสัมพันธ์หรือขาดกิจกรรมทางโบราณสถานในชุมชน จึงทำให้ไม่ค่อยสนใจกับการอนุรักษ์โบราณสถาน และคิดว่าเป็นสิ่งที่ไกลตัว แต่ประชาชนยังตระหนักถึงคุณค่าของโบราณสถานและถือว่าเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจยังอยากมีส่วนร่วมกับรัฐในการเข้ามาบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน เพื่อให้โบราณสถานมีสภาพที่สมบูรณ์และยืนยาว นอกจากนี้ พบว่าปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์โบราณสถานส่วนใหญ่นั้น ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโบราณสถาน กฎหมายเกี่ยวกับโบราณสถานและยังขาดความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถานเอาไว้ ส่วนในทางภาครัฐเองก็เกิด

ปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างหน่วยงาน การวางแผนอนุรักษ์ไม่รอบคอบ ไม่มีการกำหนดเขตพื้นที่ของโบราณสถานอย่างชัดเจน ทำให้เกิดการบุกรุกโบราณสถาน

พรศุณี อินยะรัตน์ (2547 : 192-193) ศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง พบว่าโบราณสถานในจังหวัดตรังที่มีความพร้อมที่จะให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวได้ ประกอบด้วย วัดถ้ำพระพุทธ วัดพระพุทธสิหิงค์ วัดภูเขาทอง วัดคลองน้ำเจ็ด จวนเจ้าพระยารัชฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี อนุสาวรีย์พระยารัชฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ศาลหลักเมือง เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีจุดเด่นด้านศิลปกรรม และได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม มีความปลอดภัย มีถนนตัดผ่าน การคมนาคมสะดวก มีสถานที่จอดรถเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว มีการจัดการภูมิทัศน์รอบ ๆ อย่างสวยงาม ชุมชนสามารถเข้ามาร่วมกิจกรรมและใช้ประโยชน์กับโบราณสถานได้ เช่นการใช้เป็นศูนย์การศึกษา การใช้เป็นที่พักผ่อนและออกกำลังกาย เป็นต้น สำหรับการจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวนั้นพบว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ไม่มีความรู้ในการดำเนินการที่ถูกต้อง เช่นการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมในโบราณสถานบางแห่ง งบประมาณในการจัดการในแต่ละด้านมีไม่เพียงพอ ส่งผลให้การจัดการด้านต่าง ๆ ไม่ประสบผลสำเร็จ เช่น ขาดงบประมาณในการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยทั่วไปและจุดเด่นของโบราณสถานแต่ละแห่ง ทั้งนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบ จะต้องมีการจัดวางแผนงานในการจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวในทุกด้าน โดยจัดทำเป็นโครงการ เช่น โครงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โครงการจัดทำเว็บไซต์ โครงการท่องเที่ยวในรูปแบบ “One day tour” โครงการปรับปรุงเส้นทางคมนาคม และสภาพภูมิทัศน์ของโบราณสถาน โครงการสร้างอาคารที่พักและจุดบริการนักท่องเที่ยว โครงการอนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น การจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวที่ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ชุมชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม และเผยแพร่โบราณสถานต่าง ๆ นอกจากนี้ ควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์ในภาพรวมระดับจังหวัด เพื่อให้โบราณสถานเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

พระมหาชัยนาท อรรถบุตร (2542 : 40-45) ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าวัดของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ โดยเลือกศึกษาวัดกัลยาณมิตรรวมหวิหาร กรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่เข้าวัดนั้นมีความต้องการที่จะให้วัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม เพื่อให้ตนเองพ้นจากความทุกข์และเพื่อถวายสังฆทาน โดยวัดที่ประชาชนอยากจะเข้าไปเป็นวัดที่มีความร่มรื่นของสถานที่วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม และพระสงฆ์ก็กลายเป็นผู้นำทางด้านจิตใจที่เป็นศูนย์รวมในความ

ร่วมมือของประชาชน การที่วัดจะสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนนั้น วัดจะต้องสร้างความน่าเชื่อถือของวัดสถานที่ภายในวัดสะอาดร่มเย็น สวยงาม มีการจัดอบรมสมาธิวิปัสสนา อำนวยความสะดวกในการเยี่ยมชมโบราณสถาน โดยมีใช้สร้างความศรัทธาเพราะการมีเจ้าอาวาส

สถาพร เจริญกมลเกียรติ (2544 : 50-53) ศึกษาความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดมังกกรมลาวาส พบว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในศาสนสถานวัดมังกกรมลาวาสที่เป็นที่รู้จักของคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ คือ เจ้าแม่กวนอิม ส่วนสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ คือ หลักใจ้ว ใจซื่อ แป๊ะกง ไท่ส่วยเอี้ย เซียนซือกง กวนอู เฮ้งเจี้ย เทพแห่งไฟ เทพโชคลาก ปึงเถ่ากง ปึงเถ่าม่า และพระอรหันต์ 18 องค์ คนไทยเชื้อสายจีนมีความเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดมีอำนาจเหนือธรรมชาติ สามารถบันดาลสรรพสิ่งให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ที่สักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น แต่มีกลุ่มคนส่วนหนึ่งเชื่อว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดช่วยให้เกิดความสุขทางจิตใจและกำลังใจมากกว่าในด้านโทษนั้น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดแม้จะมีอำนาจในการให้โทษ แต่คนไทยเชื้อสายจีนส่วนหนึ่งเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดจะไม่ให้โทษแก่ใครเพราะท่านมีแต่ความเมตตา และการกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ที่วัดมังกกรมลาวาสก็เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ชีวิตทั้งของตนเองและครอบครัวเป็นหลัก

พระมหาทองสุข สุภาโว (2545 : 99) ศึกษาอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีไทย พบว่าพระสงฆ์และวัดเป็นตัวกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม กับพระพุทธศาสนา พระสงฆ์นั้นถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้านหรือสังคม เป็นผู้ให้การศึกษาด้านอาชีพและจริยธรรมแก่เยาวชนของชาติ เป็นผู้ให้การสนับสนุนการศึกษา ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาให้กับคนในสังคมทุกชั้นวรรณะ สำหรับวัดในพระพุทธศาสนานั้นถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวพุทธทุกคนให้ความเคารพนับถือ เป็นสถานที่ช่วยให้จิตใจสงบเมื่อเวลามีปัญหาเดือดร้อนต่าง ๆ ในชีวิต

พระวัชรภากร ปญญาโร (2548 : 67) ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศาสนาวัตถุ โดยศึกษากรณีการอนุรักษ์อุโบสถ (สิม) ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าสิมอีสานส่วนมากจะตั้งอยู่ที่บริเวณวัด บุคคลที่ใกล้ชิดและเห็นความสำคัญมากกว่าคนอื่นคือ พระสงฆ์ พระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์สิม นอกจากนี้บทบาทของพระสงฆ์ไทยยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยมีวัดเป็นจุดศูนย์กลาง โดยเป็นสถานที่ในการศึกษาสำหรับประชาชน เป็นสถานสงเคราะห์เยาวชนจากการถูกทอดทิ้ง เป็นสถานรักษาศิลปวัฒนธรรม เป็น

พิพิธภัณฑ์เก็บรวบรวมโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ เป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา เป็นสถานที่จัดงานเทศกาล เป็นต้น

อรัญญ วิถีเจริญ (2548 : 83-84) รวบรวมและเรียบเรียงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายมหาเถรสมาคม กล่าวถึงวัดและหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ดังนี้ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ หมวดที่ ๕ ว่าด้วย วัด ในมาตรา ๓๑ กล่าวว่า วัดมีสองอย่างคือ ๑ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ๒ สำนักสงฆ์ โดยให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป ในมาตรา ๓๒ กล่าวว่า วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่งและถ้าเป็นการสมควรจะให้มีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสด้วยก็ได้ และกล่าวถึงหน้าที่ของเจ้าอาวาสในมาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

1. บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
2. ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม
3. เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
4. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา ๓๘ เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

1. ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
2. สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด
3. สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัด ทำงานภายในวัด หรือให้

ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอขมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาส ซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

ศรัทธาธิปไตย เทศธรรม (2549 : 154-162) ศึกษาแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและยั่งยืนโดยชุมชน พบว่าการประสานระหว่างหน่วยงานราชการกับชุมชน โดยเฉพาะหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนมีส่วนร่วมเพียงการรับทราบข้อมูลและนำไปปฏิบัติ ไม่มีการประชุมร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ตลอดจนการกำหนดทิศทาง การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน รูปแบบที่ออกมาจึงเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นผลประโยชน์เป็นหลัก ขาดระบบการจัดการที่โปร่งใส ทำให้เกิดความขัดแย้งและขาดความสามัคคีในชุมชน ชุมชนไม่ได้รับความรู้และพัฒนาให้มีจิตสำนึกในการรักและหวงแหนสิ่งที่เป็นสมบัติของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนเห็นว่าเป็นหน้าที่ของวัดในการเผยแพร่

ข้อมูลและพัฒนาวัดให้สวยงามอยู่เสมอ แหล่งท่องเที่ยวขาดข้อมูลสำหรับประชาสัมพันธ์ วัดหรือ
 ปรุชานชุมชน ไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำป้ายข้อมูลต่าง ๆ เช่นป้ายบอกทาง ป้ายอธิบาย
 ข้อมูล แม้บางแหล่งท่องเที่ยวจะจัดทำป้ายข้อมูลแต่การออกแบบไม่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และไม่
 มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อสื่อความหมายด้านวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชุมชน นักวิจัยได้
 กำหนดแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถท่องเที่ยวได้ภายใน วัน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
 ได้แก่ วัดอรุณราชวราราม วัดเขมาภิรตาราม และวัดปรมัยยิกาวาส ทั้ง 3 วัดนี้ มีประวัติศาสตร์ที่
 ยาวนาน มากกว่า 100 ปีขึ้นไป มีคุณค่าด้านสถาปัตยกรรม มีความสวยงาม และเป็นเอกลักษณ์
 ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทุกวัดตามเส้นทางประพาสทางชลมารค
 ของพระพุทธเจ้าหลวง แม้จะทรงคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม แต่การตระหนัก
 ในคุณค่าของชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่มีไม่เพียงพอ ไม่มีการร่วมมือที่จะหาแนวทางเพื่อ
 บูรณะให้มีสภาพสวยงามดังเดิม ในด้านความร่วมมือของชุมชนนั้น ควรมีการจัดการฝึกอบรม
 อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชนรุ่นใหม่ในชุมชนได้พิจารณาถึงแก่นแท้ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ว่ามี
 อะไรดึงดูดใจนักท่องเที่ยว จุดแข็งหรือจุดขายอะไรที่ชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะตน และได้ให้
 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวดังนี้

1. ควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนและวัดอย่างเป็นทางการ และมี
 การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบ มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นระบบและยั่งยืน

2. ควรมีโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นระบบทั้งด้านภูมิสถาปัตยกรรม การกำหนด
 กิจกรรม และการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนรวมทั้งการมีส่วนร่วม
 ในการวางแผน การปฏิบัติการและการประเมินผล ตลอดจนความรู้ด้านกฎหมายการท่องเที่ยว

4. หน่วยงานภาครัฐ ควรสื่อสารกับชุมชนเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับทิศทางและแนวทางการมี
 ส่วนร่วมในระดับนโยบาย ระดับแผน ระดับปฏิบัติ มีการติดตามผลและแนะนำอย่างต่อเนื่อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการจัดการการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถาน
 ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าพิพิธภัณฑสถานและโบราณสถาน มีพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ
 ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติควบคุมอยู่ เนื่องจากเป็นหน่วยงานราชการ มีอำนาจ
 หน้าที่ตามระเบียบราชการที่กำหนด พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ในการ
 สงวนรักษา อนุรักษ์สมบัติศิลปวัฒนธรรมอันเป็นของแผ่นดินหรือนำมาศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์
 วิจัย ของหลักฐานเรื่องราวของมนุษย์แล้วนำผลงานวิเคราะห์วิจัยออกเผยแพร่สู่สาธารณชน มี

เกณฑ์มาตรฐานในการจัดแสดงอย่างชัดเจน รูปแบบการจัดแสดงนิทรรศการทันสมัย มีกิจกรรมให้ผู้เข้าชมสามารถมีส่วนร่วม มีการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่สู่โรงเรียน การบริการการบรรยายและฝึกอบรมเคลื่อนที่ การจัดโครงการอบรมเยาวชนพิพิธภัณฑสถาน พิพิธภัณฑสถานควรเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสู่ชุมชน เน้นหลักวิชาการที่ถูกต้องและน่าสนใจ ควรเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันกับชุมชน เสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในเกียรติภูมิของตนเอง รวมทั้งช่วยสร้างอาชีพและรายได้ให้ประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้แล้วพิพิธภัณฑสถานควรเป็นสถาบันที่มีประโยชน์ต่อสังคม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลางเป็นพิพิธภัณฑสถานในระบบราชการที่มีกรมศิลปากรเป็นต้นแบบ พยายามผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีความพร้อมในการเป็นพิพิธภัณฑสถานเครือข่าย โดยเฉพาะรูปแบบการจัดแสดงนิทรรศการที่มีทั้งแบบถาวร ชั่วคราวและแบบกลางแจ้ง มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ แต่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลางยังต้องการความช่วยเหลือในด้านบุคลากร เทคโนโลยีสมัยใหม่และการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย

ในการพัฒนาโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้น โบราณสถานต้องมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีจุดเด่นด้านศิลปกรรมและได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม มีความปลอดภัย มีถนนตัดผ่าน การคมนาคมสะดวก มีสถานที่จอดรถเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว มีการจัดการภูมิทัศน์รอบ ๆ อย่างสวยงาม ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมและใช้ประโยชน์กับโบราณสถานได้ เช่นการใช้เป็นที่พักผ่อนและออกกำลังกาย เป็นต้น

วัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม วัดที่ประชาชนอยากจะไปเป็นวัดที่มีความร่มรื่นของสถานที่ เป็นศูนย์กลางของสังคมและพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของประชาชน การที่วัดจะสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนนั้นวัดจะต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น สถานที่ภายในวัดต้องสะอาดร่มเย็น สวยงาม วัดเป็นตัวกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมกับพระพุทธศาสนา มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง วัดในพระพุทธศาสนานั้นถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวพุทธทุกคนให้ความเคารพนับถือ มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้อองการของนักท่องเที่ยว

ในด้านความต้อองการที่จำเป็นของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวทุกคนพอใจ การต้อนรับอย่างเป็นมิตรและการช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา หรืออุบัติเหตุใดก็ตาม พื้นที่ที่สะอาด ปราศจากขยะและได้รับการดูแลรักษาอย่างดี การมีข้อเสนอแนะถึงข้อห้ามในท้องถิ่นและทัศนคติ ทางศาสนาและวัฒนธรรม การแสดงเรื่องราวของอนุสาวรีย์และสถานที่ และสมบัติต่างๆ ในวิธีที่ พวกเขาสามารถเข้าใจได้ความปลอดภัยและการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของพวกเขา ข้อตกลง ระหว่างประเทศบัญญัติว่าผู้มาเยือนที่พักไกลจากบ้านจะเรียกว่า “นักท่องเที่ยว” คนเหล่านี้ ต้อองการ โรงแรม หอพัก ที่ตั้งแคมป์ ภัตตาคารและยานพาหนะขนส่งชนิดต่างๆ พวกเขาอาจ ต้อองการร้านค้าเพื่อได้สนองตอบความจำเป็นบางอย่าง การจัดหาสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อ แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม เพราะหากปราศจากสิ่งเหล่านี้ วัฒนธรรมอาจจะเป็นเรื่องที่ไม่เข้าถึง ยากสำหรับหลาย ๆ คน การบริการเช่นนี้ไม่ใช่หน้าที่ปกติของผู้จัดการแหล่งที่ตั้ง แต่ต้อองการความ ร่วมมือระหว่างผู้มีอำนาจในชุมชนและภาคเอกชน (กรมศิลปากร, 2538 : 197-104) นอกจาก ความต้อองการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ได้มีผู้ศึกษาความต้อองการ ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไว้ในหลายประเด็นด้วยกันดังนี้

เพ็ญประภา เพชรระบูรณินและณัฐศักดิ์ ธีระกุล (2543 : 42-50) ศึกษาศักยภาพการเป็น แหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความสำคัญ และสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ช่วงเวลาในการท่องเที่ยวได้ การรวมกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยว และความปลอดภัย เป็นประเด็นหลักในการศึกษาศักยภาพ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยหลักที่ นักท่องเที่ยวนำมาพิจารณาเลือกแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ลักษณะโดดเด่นทางโบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปกรรมในพื้นที่ ถัดมาเป็นชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงามของแหล่ง ท่องเที่ยว การคมนาคมสะดวกและเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ความคุ้นเคยกับแหล่ง ท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ตามลำดับ

ปิ่นเพชร จำปา (2545 : 185) ศึกษาวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของคนไทย พบว่าช่วงเวลา ที่คนไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวคือ ช่วงปิดภาคเรียนและวันหยุดสุดสัปดาห์ วันนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ ฤดูกาลท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกี่ยวข้องอยู่กับการเปิดหรือปิดภาคเรียนของนักเรียนนักศึกษา โดยช่วง เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม และช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมเป็นช่วงปิดภาคเรียน ผู้ปกครองสามารถพาบุตรหลานไปท่องเที่ยวได้ หรือกลุ่มนักเรียนนักศึกษาจัดไปท่องเที่ยวกันเอง นอกจากนี้ช่วงเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤษภาคม เป็นฤดูร้อนเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวบริเวณ

ชายทะเลและน้ำตก ส่วนเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมเป็นช่วงฤดูหนาวที่อากาศเย็นสบาย มีดอกไม้บานและทะเลหมอกบนภูเขาเหมาะแก่การท่องเที่ยวทางภาคเหนือ

สุริยา สัมจันทร์ (2545 : 64) ศึกษาความพึงพอใจนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีต่อสภาพทางกายภาพของสถานที่ท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความพอใจต่อองค์ประกอบด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงกัน โดยมีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบด้านความสะดวกสบายของบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ถัดมาเป็นองค์ประกอบด้านการออกแบบตกแต่งสถานที่ ทิวทัศน์บรรยากาศและความสวยงาม ความสะดวกสบายของที่นั่งพักผ่อน ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้ง ความสะดวกในการเดินทางมา แสงสว่างในเรือนแสดง สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ เทคนิคอุปกรณ์ตามลำดับ โดยมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ และมีความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของที่จอดรถในระดับปานกลาง

ชีวนีย์ จิรภัทรภูมิ (2546 : 46-47) ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณ วัตถุประสงค์และศาสนา ยกเว้นเพศ การศึกษา อาชีพ ขนาดครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุประสงค์และศาสนา เพศไม่มีความสัมพันธ์กับราคาของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุประสงค์และศาสนา เพศและการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับช่องทางการจัดจำหน่ายและการประชาสัมพันธ์ การศึกษาและขนาดครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการโฆษณา ของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์โบราณวัตถุประสงค์และศาสนา เพศ อายุ รายได้ที่ได้รับประจำเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้พนักงานขายของ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์โบราณวัตถุประสงค์และศาสนา

ปลื้มใจ สีนอักษร (2548 : 135) ศึกษาการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไทย พบว่านักท่องเที่ยวไทยเลือกสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ ทะเล หมู่เกาะ รองลงมาคือ หาดทราย อ่าว วิวและพิพิธภัณฑสถาน ตามลำดับ

ชนะการณ ออสุวรรณ (2548 : 138-144) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหัวหิน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวหัวหิน พบว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการให้หัวหินเป็นเมืองแห่งความสงบเหมาะ สำหรับการพักผ่อนในวันหยุด เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยสูง มีหาดทรายและธรรมชาติที่สวยงาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวส่วน

ใหญ่ต้องการที่จะพักผ่อนและแสวงหา สถานที่ที่มีความสงบเงียบและมีความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว จึงมีความต้องการให้หัวหน้ามีการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการพักผ่อนในวันหยุด และมีความปลอดภัย เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ควรพัฒนาชายหาดและจัดระเบียบให้ดีขึ้น พัฒนาและเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น รถรับจ้าง การจราจร ที่จอดรถ ทางเดินเท้า เพิ่มแหล่งซื้อสินค้า สินค้า จำนวนสินค้าที่เหมาะสมสำหรับเป็นของฝากให้มากขึ้น ในด้านการจัดการบุคลากร นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาหรือเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากร ในคุณลักษณะด้านความสามารถในด้านภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นๆ ความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรและความสามารถให้ข้อมูลข่าวสารทางด้านการท่องเที่ยว บุคลากรในสาขาบริการจึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม เช่น บุคลากรในด้านที่พักแรม ในธุรกิจนำเที่ยว ในธุรกิจ ภัตตาคาร และร้านอาหาร ในธุรกิจการขายของที่ระลึก ในธุรกิจบันเทิงและการพักผ่อน และในธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องธุรกิจเหล่านี้จำเป็นต้องมีบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้าน เพื่อสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ ต้องการให้พัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร ตำรวจภูธร เจ้าหน้าที่ตำรวจท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวของเทศบาล ด้านการบริการขั้นพื้นฐานและสาธารณูปโภค นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้หัวหน้าพัฒนาเกี่ยวกับความสะดวกบริเวณชายหาด และทางลงชายหาด ความสะอาดทั่วไปของเมือง ถนนสายต่างๆ ตลาดได้รุ่ง สถานบริการ ร้านค้า เพิ่มที่จอดรถสาธารณะให้เพียงพอ ระบบการจราจร สัญญาณไฟและป้ายบอกทาง คุณภาพของน้ำประปา และความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ด้านการประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวต้องการให้หัวหน้าประชาสัมพันธ์ด้วยการใช้อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร และให้หัวหน้าจัดเทศกาล งานประเพณี และกิจกรรมเฉลิมฉลองต่างๆ เข้ากันได้กับภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการ เหมาะสมกับตลาดและสภาพพื้นที่ทางธุรกิจ สามารถครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายการโฆษณาสื่อที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ตนิตยสารและวารสารการค้า การส่งจดหมายถึงลูกค้า แผ่นพับโฆษณาต่างๆ สมุดรายนาม พาหนะขนส่งสาธารณะ และป้ายโฆษณาทางหลวง ส่วนการส่งเสริมการขายทางอ้อม มีรูปแบบในการโฆษณาที่สำคัญ คือ องค์การท่องเที่ยว คือ กลุ่มต่างๆ ทางการท่องเที่ยวหรือธุรกิจการท่องเที่ยวเช่น สมาคมการท่องเที่ยว สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว สมาคมมัคคุเทศก์ เป็นต้น หรือแม้กระทั่งสมาคมพ่อค้า โดยมีวัตถุประสงค์ในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวโดย

ปราศจากอคติ เพื่อมุ่งหวังดึงดูดและชักชวนนักท่องเที่ยว นักธุรกิจ รวมทั้งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาต่างๆ เข้ามาท่องเที่ยวหรือใช้บริการต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

จิริยทุธ บุญแต่ง (2549 : 333-334) ศึกษาทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย พบว่าปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย คือวัฒนธรรมและประเพณีไทย แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ อาหารไทย ที่พัก การจับจ่ายซื้อของและของที่ระลึก ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกับที่นักท่องเที่ยวประทับใจระหว่างที่พำนักระหว่างที่พำนักในประเทศไทย นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางเข้ามาประเทศไทยส่วนใหญ่รู้จักประเทศไทยจากสื่อบุคคลได้แก่ ญาติ พี่น้อง เพื่อน เป็นอันดับแรก รองลงมารู้จักประเทศไทยจาก สื่ออินเทอร์เน็ต แผ่นพับและข้อมูลจากนักท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมทั้งบริษัทนำเที่ยว ตามลำดับ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า นักท่องเที่ยวพอใจกับการต้อนรับอย่างเป็นมิตรและการให้ช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา ปัจจัยหลักที่นักท่องเที่ยวนำมาพิจารณาเลือกแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือลักษณะโดดเด่นทางโบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปกรรมในพื้นที่ ถัดมาเป็นชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว การคมนาคมที่สะดวกและเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีความพอใจต่อองค์ประกอบด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงกัน โดยมีความพึงพอใจต่อความสะดวกของบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ถัดมาเป็นการออกแบบตกแต่งสถานที่ ทิวทัศน์บรรยากาศและความสวยงาม ความสะอาดสบายของที่นั่งพักผ่อน ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้ง ความสะดวกในการเดินทางมา แสงสว่างในเรือนแสดง สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ เทคนิคอุปกรณ์ตามลำดับ นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาหรือเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากร ให้สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ได้ มีความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรและความสามารถให้ข้อมูลข่าวสารทางด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต นิตยสารและวารสารการค้า การส่งจดหมายถึงลูกค้า แผ่นพับโฆษณาต่างๆ สมุดรายนาม พาหนะขนส่งสาธารณะและป้ายโฆษณาทางหลวง เป็นต้น

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การจัดการ

ยุทธศาสตร์ หมายถึง แผนการหรือวิธีการอันชาญฉลาดเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ยากเป็นพิเศษ ไม่สามารถบรรลุได้โดยวิธีธรรมดาที่คนทั่วไปรู้อยู่แล้ว แผนการหรือวิธีการดังกล่าวย่อมประกอบขึ้นจากข้อหลักวิชาย่อย หรือศาสตร์ย่อย ๆ และเมื่อนำเอาศาสตร์ย่อย ๆ เหล่านี้มาประกอบเข้าด้วยกันจึงกลายเป็นแผนการซึ่งถือว่าเป็นศาสตร์อีกข้อหนึ่ง เพราะสามารถนำไปใช้ปฏิบัติการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของงานได้จริง คำยุทธศาสตร์เกิดขึ้นในกิจการของทหารเป็นเบื้องต้น ทั้งนี้เพราะ การรบเพื่อเอาชนะข้าศึกเป็นงานที่ยากเป็นพิเศษเนื่องจากฝ่ายข้าศึกก็ต้องการเอาชนะฝ่ายตรงกันข้าม เช่นกัน ดังนั้นวิธีการหรือแผนการที่นำไปใช้ต้องมีความชาญฉลาดเหนือฝ่ายข้าศึก เป็นแผนการที่ฝ่ายข้าศึกไม่รู้ไม่ทัน ต่อมาภายหลังกิจการงานลักษณะอื่นของฝ่ายพลเรือนที่ต้องการเอาชนะอุปสรรคเป็นพิเศษ ได้นำเอาคำยุทธศาสตร์มาใช้เพื่อแสดงว่าจำเป็นต้องใช้วิธีการ หรือแผนการทำงานที่มีความชาญฉลาดเป็นพิเศษด้วย เพื่อแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหา หรือเพื่อบำรุงรักษาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ (เจเลียว บุรีภักดี, 2549 : 1) แผนยุทธศาสตร์หรือแผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยชี้แนะแนวทางในการตัดสินใจของผู้บริหารในทุกระดับขององค์กร โดยเป็นแนวทางชี้แนะที่เกิดจากกระบวนการระดมสมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีส่วนร่วม เป็นการคิดก่อนทำ โดยยึดหลักการวิเคราะห์ให้ทราบสภาวะแวดล้อมให้ รู้เขา รู้เรา เพื่อชี้แนะเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีทางเลือกปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและมีการจัดลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ตลอดจนผังเชิงยุทธ์หรือแผนที่ยุทธศาสตร์เพื่อช่วยการจัดสรรทรัพยากรการบริหารที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนฯ ให้เกิดการแปลงยุทธศาสตร์และหลักการบริหารที่ทันสมัยเป็นแผนงานและโครงการที่สนับสนุนการดำเนินการสู่ผลสัมฤทธิ์ที่คุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และสนองความต้องการสาธารณะภายใต้การจัดการที่ดีมีวินัย ยุติธรรมและที่มีความสามารถในการแข่งขัน แผนกลยุทธ์จะชี้แนะผู้บริหารให้สามารถติดตามประเมินผลงานที่ได้ดำเนินการตามแผนว่าก่อเกิดผลกระทบตามที่คาดหวังหรือไม่ เพียงไรและจะต้องมีการปรับปรุงส่วนใดของแผน จึงจะมีการชี้แนะการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยแผนจะเสนอแนะให้ผู้บริหารสามารถจับตามองในรูปแบบที่เป็นดัชนี การติดตามประเมินผล ทั้งนี้แผนกลยุทธ์ยังสามารถชี้แนะแนวทางด้านการปรับองค์กร กลไกในการเร่งรัดผลักดันกระบวนการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและก่อเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ และเป็นองค์กรผู้นำของสถานการณ์หรือกระแสที่เปลี่ยนแปลงได้ และหากองค์กรอยู่ใน

ภาวะต้องถดถอย แผนจะช่วยบรรเทาความเสียหายและชี้แนวทางออกที่เหมาะสมสู่แนวทางใหม่ที่ ดีกว่าได้

การวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการคิดก่อนทำ ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจากทุกฝ่ายจะมี ส่วนในการวางแผน กระบวนการระดมสมองดังกล่าวทำให้บุคลากรในองค์กร หรือในภาคี เกิด ความเข้าใจร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ และยอมรับซึ่งกันและกัน ในการกำหนดเป้าประสงค์ หลักของการพัฒนาที่สนองความต้องการของสาธารณะได้มากกว่า ยิ่งกว่านั้นกระบวนการ ดังกล่าว ยังเกิดจากการหล่อหลอมแนวความคิดด้านการบริหารจัดการที่ทันสมัย เพื่อนำไปสู่ แนวทางดำเนินงานที่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรหรือภาคีการพัฒนาได้มีส่วนร่วม รับรู้การวิเคราะห์การศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสม และเห็นพ้องต้องกันและพร้อมจะปฏิบัติงา น่วมกัน อันจะนำไปสู่การประสานงานที่มีความสอดคล้อง ส่งผลให้สามารถผลักดันภารกิจก่อเกิด การพัฒนาให้ก้าวไปข้างหน้า องค์กรภาคีการพัฒนาที่ใช้กระบวนการวางแผนกลยุทธ์จะต้องมุ่ง ปรับกระบวนการทำงาน กระบวนทัศน์และค่านิยมของบุคลากรในองค์กร ให้องค์กรภาคีการ พัฒนามีพลังใจสนับสนุนพันธกิจและบทบาทหน้าที่ขององค์กร มีการปรับทัศนคติต่อการทำงาน จากเดิมที่เป็น แบบทางการ เป็น แบบก้าวหน้าทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างมีกลยุทธ์ โดยบุคลากร จะเกิดความผูกพันในกลุ่ม เกิดความตื่นตัว รวมทั้งเกิดความต้องการมีส่วนร่วมที่จะเสนอ ความคิดและให้ความร่วมมือ เพื่อให้การดำเนินงานตามพันธกิจขององค์กร ให้เกิดผลสำเร็จได้ ส่งผลให้องค์กรปรับเปลี่ยนไปสู่ องค์กรเรียนรู้ ที่มีพลังร่วมจากการมีภาคีในการพัฒนา (อุทิศ ชาว เทียน, 2549 : 17-19) จึงได้มีผู้ศึกษายุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวหลาย ประเด็นด้วยกันดังนี้

มิ่งสรรพ ขาวสะอาดและคณะ (2540 : 11-12) นำเสนอกกลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อ การศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.จัดทำโครงการนำร่องสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาของเยาวชน ในอุทยาน แห่งชาติและอุทยานประวัติศาสตร์ ปรับปรุงค่ายพักแรมสำหรับเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์

2.จัดสร้างสถานีรถไฟเหาะ เพื่อให้นักเรียนสามารถเดินทางเข้าสู่พิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์ได้โดยสะดวกและปลอดภัย และสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่สถานีด้วย

3.รวบรวมความรู้เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรมและธรรมชาติของท้องถิ่น เพื่อเป็นคลังข้อมูล ของการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา

4.ทำคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้ประสงค์จะ ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ควรเป็นหนังสือที่วางขายโดยทั่วไป

5.ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยและสถาบันท้องถิ่น จัดค่ายเยาวชนและทัศนศึกษาในฤดูร้อน โดยให้มีส่วนประกอบของการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษาและ กีฬา

6.ส่งเสริมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการสัญจร ซึ่งอาจจะเป็นเกี่ยวกับ ธรรมชาติวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ให้หมุนเวียนไปแสดงในพิพิธภัณฑ์ สถานแห่งชาติ อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ หอศิลปะ สวนสาธารณะ รวมทั้งสวนสนุก ของเอกชน

7.สนับสนุนให้วัดเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ และข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา

8.ฝึกอบรมและกวดขันให้มัคคุเทศก์มีความรู้อย่างถ่องแท้ ขยายการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ยุวชนในระดับจังหวัด

9.ส่งเสริมโครงการค่ายฤดูร้อนสำหรับเยาวชน จากประเทศในอาเซียน

10.จัดรายการส่งเสริมความสัมพันธ์เยาวชนไทยและอาเซียน

นากพิมล วาดสันทัด (2545 : 70-74) ศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดแหล่งท่องเที่ยวเมือง ประวัติศาสตร์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีประวัติศาสตร์ที่น่าศึกษา มีเอกลักษณ์ ประชาชนมีน้ำใจต่อนักท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคมดี บ่ายบอกทางเข้าใจง่าย และมีความปลอดภัย เป็นศักยภาพที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ดังนั้นการเพิ่ม ศักยภาพสามารถทำได้โดยการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยการนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นจุดเด่นของเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ นำเสนอให้เป็นที่รู้จักของบุคคล ทั่วไป ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า อุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ นั้นคือ ไม่มีการดูแลสิ่งแวดล้อมบริเวณโบราณสถาน ขาดสาธารณูปโภคไม่มีผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ ประชาชนขาดจิตสำนึกในการวางแผนทรัพยากรการท่องเที่ยว นโยบายส่งเสริม การท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่อง

สมดี หงส์ไพศาลวิวัฒน์ (2545 : 55) กล่าวถึงกลยุทธ์พนักงานให้บริการ ในประเด็นการ พัฒนาพนักงานให้บริการว่า นอกจากการพัฒนาพนักงานให้สามารถให้บริการได้มาตรฐานสากล แล้ว สถานประกอบการยังต้องมีพนักงานที่ได้อย่างเพียงพอ เพื่อสร้างความประทับใจให้กับ นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยต้องพัฒนาพนักงานทั้งองค์กรให้มีคุณสมบัติของการเป็นเจ้าของ

บ้านที่ดีและมีหัวใจของนักบริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสามารถทำงานแทนเพื่อนร่วมงานที่
ให้บริการนักท่องเที่ยวโดยตรงในมาตรฐานเดียวกัน กระบวนการพัฒนาพนักงานทั้งองค์กรให้มีความ
พร้อมและสามารถบริการได้ดีตามความต้องการของนักท่องเที่ยวควรใช้หลัก 3 ประการ คือ

1. มุ่งแสวงหาและคัดเลือกพนักงานที่ดี มีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ

2. ฝึกอบรมพนักงานเก่าและพนักงานใหม่ตามแนวคิดของการจัดการคุณภาพครบวงจร
เพื่อพัฒนาพนักงานให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควบคู่กับการ
ยกระดับคุณภาพของงานให้ได้มาตรฐานสากล

3. พัฒนาพนักงานให้มีหัวใจเป็นนักบริการ ตามแนวคิดการบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า ที่
มุ่งการดูแลเอาใจใส่ลูกค้าอย่างพิถีพิถัน สม่ำเสมอและต่อเนื่องด้วยความซื่อสัตย์ ทำให้ลูกค้า
ประทับใจ ใช้บริการซ้ำและบอกต่อผู้ใกล้ชิดให้มาใช้บริการ ส่งผลให้องค์กรมีภาพพจน์ที่ดี ซึ่ง
นำไปสู่การเพิ่มโอกาสทางการตลาดมากขึ้นอย่างแท้จริง

อัจฉา อੰนนานนท์ (2547 : 87-90) ศึกษาการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ระยะเวลา 1-
3 ปี โดยกำหนดเป้าหมายสูงสุด คือ ความพึงพอใจของลูกค้า การจัดหาคนเข้าทำงาน จะหาคนที่
รู้จักและไว้ใจได้มาทำงานส่วนในด้านการตลาดมีการวางแผนโดยใช้ข้อมูลในปีที่ผ่านมา แต่ไม่
มีการแบ่งตลาดที่ชัดเจนว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย คือกลุ่มใด ส่วนการนำเที่ยวส่วนใหญ่จะ
พานักท่องเที่ยวเที่ยวชมไร่สวนผักผลไม้ ปลูกป่าชายเลน ไปชมวัด มากที่สุด

ธัญญาภรณ์ กุณาง (2549 : 91-93) ศึกษารูปแบบการพัฒนาเยาวชนมัคคุเทศก์ โดยการอบรม
ให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะด้านวิชาการ เจตคติที่ดีต่อมัคคุเทศก์ เรียนรู้อย่างมีความสุข และ
สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือ
และพึ่งพาอาศัยกัน มัคคุเทศก์ที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรมัคคุเทศก์ทั่วไป จะมีความรู้ด้าน
ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นลักษณะความรู้ทั่วไป ในการนำเที่ยวแต่
ไม่มีความรู้เฉพาะทางพิเศษ เช่นในการนำเที่ยวอย่าง อนุรักษ์ระบบนิเวศ และสมดุลดธรรมชาติ
ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งจะมีผลต่อประสบการณ์ของบุคคล ในการเข้าไปมี
บทบาทในการมีส่วนร่วม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากการศึกษพบว่า เยาวชนมัคคุเทศก์เป็นเด็กนักเรียน
ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีอายุระหว่าง 11-12 ปี เป็นวัยที่สดใส มีบุคลิกภาพและมนุษย
สัมพันธ์ที่ดี สังเกตได้จากการสอบถาม สัมภาษณ์ จากนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานบ้าน
และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยอายุ 11-12 ปี เป็นวัยที่กำลังน่ารักและเป็นที่ยอมรับของผู้ที่
ได้พูดคุย ถึงแม้จะมีข้อผิดพลาดบ้างก็ไม่ค่อยมีผู้ใดถือสามากนักกลับมองว่าเป็นจุดเด่นด้วยซ้ำ

ศิริฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์และพิมพ์ภัส พงศกรรังศิลป์ (2549 : 105-106) ได้ศึกษาช่องทางการตลาดใหม่ของธุรกิจการท่องเที่ยว พบว่าช่องทางการตลาดใหม่ในธุรกิจการท่องเที่ยวที่ดำเนินการในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางที่ทันสมัย (Modern Distribution Channels) มากขึ้น โดยอาศัยระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงการติดต่อสื่อสาร ดังนั้นพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นเครื่องมือหรือช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มศักยภาพ ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในยุคที่การสื่อสารไร้พรมแดน พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจการท่องเที่ยวจึงอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวที่อยู่ทุกมุมโลก สามารถนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ที่ต้องการวางแผนการเดินทางล่วงหน้า โดยการค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และประเมินงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายทั้งหมดก่อนตัดสินใจ การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตจะช่วยให้ทุกอย่างสะดวก รวดเร็วมากขึ้น นอกจากนี้ยัง ช่วยลดค่าใช้จ่ายและต้นทุนการดำเนินงานของผู้ประกอบการ ทั้งยังสามารถควบคุมระบบการจอง และมีโอกาสในการโฆษณาสินค้าและนำเสนอบริการใหม่ ๆ

ศลิษา หมัดดั่ง (2549 : 87-92) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และได้นำเสนอการสร้างยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน โดยพบว่าสิ่งที่ต้องเน้นคือทำให้การศึกษาหรือให้ความรู้แก่ชาวบ้านคลองสน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะประสบผลสำเร็จได้เมื่อประชาชนชาวคลองสนมีความรู้และความเข้าใจ การฝึกอบรมให้ความรู้จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญมาก ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนชาวบ้านคลองสนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จึงควรกำหนดยุทธศาสตร์เอาไว้ 3 ส่วนด้วยกันคือ

1. ยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมซึ่งประกอบด้วยมาตรการ 2 มาตรการ ได้แก่
  - 1.1 ส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่ม สมาคม มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาธรรมชาติ
  - 1.2 สนับสนุนให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ
2. ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนคลองสน ซึ่งประกอบด้วย มาตรการ 3 มาตรการ ได้แก่
  - 2.1 ดำเนินการก่อสร้างเส้นทางคมนาคมภายในหมู่บ้านและเชื่อมต่อกจุดท่องเที่ยว

- 2.2 จัดบริการสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่นน้ำประปา ไฟฟ้า การรักษาพยาบาล
- 2.3 ส่งเสริมประมงหรือส่งเสริมอาชีพที่ไม่ทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ
- 3. ยุทธศาสตร์ด้านสังคมและคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยมาตรการ 3 มาตรการ ได้แก่
  - 3.1 ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
  - 3.2 ส่งเสริมกระบวนการระดมสมองเพื่อให้เกิดกลุ่มสมาคม ชมรมต่างๆ
  - 3.3 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การจัดการทำให้ผู้วิจัยทราบว่า ยุทธศาสตร์หรือแผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยชี้แนะแนวทางในการตัดสินใจของผู้บริหารในทุกระดับขององค์กร โดยเป็นแนวทางชี้แนะที่เกิดจากกระบวนการระดมสมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีส่วนร่วม โดยยึดหลักการวิเคราะห์ให้ทราบสถานะแวดล้อมให้รู้เขารู้เรา เพื่อชี้แนะเป้าประสงค์และยุทธวิธีหรือทางเลือกปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม โดยที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจากทุกฝ่ายจะมีส่วนร่วมในการวางแผน ระดมสมองในการกำหนดเป้าประสงค์หลักของการพัฒนาที่สนองความต้องการของภาคีได้ องค์กรหรือภาคีการพัฒนาได้มีส่วนร่วมรับรู้การวิเคราะห์การศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมและเห็นพ้องต้องกัน พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานตามพันธกิจขององค์กรเกิดผลสำเร็จ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่ ศึกษารูปแบบการจัดการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและลักษณะการจัดการที่ควรจะเป็น เพื่อให้สามารถตอบสนองของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ตรงเป้าและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน โดยมีได้ศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากร เจ้าหน้าที่ในพิพิธภัณฑ์ เจ้าอาวาส พระ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์และนักท่องเที่ยว

1. เจ้าหน้าที่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง จำนวน 15 คน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑวัดพระทอง จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑวัดนารายณ์การาม จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑวัดคลองท่อม จำนวน 1 คน
2. พระ ประกอบด้วยเจ้าคณะจังหวัด หรือตัวแทน 3 รูป เจ้าอาวาสหรือตัวแทนจำนวน 7 รูป พระทั่วไปจำนวน 14 รูป
3. เจ้าหน้าที่ กรมศิลปากรที่ 15 จำนวน 5 คน
4. ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม และผู้งานวิจัย จำนวน 14 คน
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ จำนวน 70 คน
6. นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 420 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. เจ้าหน้าที่ในพิพิธภัณฑ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา ข้อจำกัด วิเคราะห์ปัญหา สภาพการณ์ปัจจุบันและแนวทางในการพัฒนารวมถึงการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการ

2. เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากร เจ้าอาวาส พระ ผู้เชี่ยวชาญ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อทราบข้อมูลในปัจจุบันและแนวทางในการจัดการ ปรับปรุงและพัฒนาโบราณสถาน ศาสนสถาน

3. นักท่องเที่ยว เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อหาระดับความสนใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสังเกตพฤติกรรม การให้ข้อมูลตีพิมพ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลเบื้องต้นจากงานวิจัย เอกสาร ตำรา และอินเทอร์เน็ต
2. จัดประชุมที่มววิจัย เครือข่าย ผู้ใช้ข้อมูลงานวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเพื่อหาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการ
3. สัมภาษณ์ความสนใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถานและของที่ระลึกในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่
4. เก็บข้อมูลการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ตามสภาพจริง
5. จัดประชุมกลุ่มย่อยเจ้าหน้าที่ในพิพิธภัณฑ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา ข้อจำกัด สภาพการณ์ปัจจุบันและแนวทางในการพัฒนา
6. สัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากร เจ้าอาวาส พระ เพื่อทราบข้อมูลในปัจจุบันและแนวทางในการจัดการ ปรับปรุงและพัฒนาโบราณสถาน ศาสนสถาน
7. จัดประชุมกลุ่มย่อย ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา ข้อจำกัด สภาพการณ์ปัจจุบันและแนวทางในการพัฒนาและกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลสภาพทั่วไป ใช้ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ จำนวนและร้อยละ
2. ระดับความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ผลการประชุมกลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน” ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่ ประกอบด้วยพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน วัด มัสยิดและศาลเจ้า รวมถึงของที่ระลึกที่วางขายบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้ข้อมูลดังภาคผนวก ก ถัดจากนั้นผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่มย่อยผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม กำหนดกรอบในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อศึกษาระบบการจัดการจากการประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ได้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ควรศึกษาระบบการจัดการ ดังข้อมูลในภาคผนวก ข ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรทางวัฒนธรรมเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง ผลการสำรวจระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ในกลุ่ม โบราณสถาน ศาสนสถานและพิพิธภัณฑ์ ได้ข้อมูลดังภาคผนวก ค ถัดจากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และลงสำรวจสภาพการจัดการจริงของพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและวัดที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ดังข้อมูลในภาคผนวก ง ถัดจากนั้นจึงจัดประชุมภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาดังลำดับดังนี้

- 4.1 ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ควรเป็นอย่างไร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ตรงเป้า
- 4.2 ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถานควรเป็นอย่างไร
- 4.3 ความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อยุทธศาสตร์ต่อยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถานเป็นอย่างไรมีความพร้อมหรือไม่
- 4.4 ระบบการจัดการแบบใดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4.1 ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ควรเป็นอย่างไร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ตรงเป้า

การศึกษารูปแบบการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถาน เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวนั้น ผู้วิจัยได้ยุทธศาสตร์การจัดการดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนารักษาและบริการด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อให้พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
2. เพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
3. เพื่อเพิ่มจำนวนแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
4. เพื่อยกระดับการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
5. เพื่อให้ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีรายได้เพิ่มขึ้น

ประกอบด้วยกลยุทธ์

กลยุทธ์ 1 ปรับปรุงระบบการคมนาคม

กลยุทธ์ 2 ปรับภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 3 พัฒนาริเวณที่ว่างของโบราณสถานเป็นสวนสาธารณะหรือที่พักผ่อนหย่อนใจ

กลยุทธ์ 4 สร้างจุดขายเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 5 เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 6 พัฒนาระบบสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 7 พัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 8 นำแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเข้าสู่โรงเรียน

กลยุทธ์ 9 การประชาสัมพันธ์แบบองค์รวม

กลยุทธ์ 10 ชุมชนร่วมรักษาความปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการแบบบูรณาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความคล่องตัวใน
ด้านงบประมาณในการจัดการ
2. เพื่อให้หน่วยงานอื่น ๆ และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ

ประกอบด้วย

- กลยุทธ์ 1 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ พิพิธภัณฑสถานและโบราณสถาน
- กลยุทธ์ 2 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นักท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยว
- กลยุทธ์ 3 จัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างหน่วยงานและ
ชุมชน

4.2 ระบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถานและศาสนสถานควรเป็นอย่างไร

การศึกษารูปแบบการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถาน เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนั้น ที่ประชุมกลุ่มย่อยได้นำเสนอแนวทางในการจัดการดังนี้

4.2.1 รูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาคารพิพิธภัณฑสถานจะต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการสื่อถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอ มีห้องน้ำที่สะอาดให้บริการ มีที่นั่งพักด้านนอกอาคารให้กับนักท่องเที่ยว มีสถานที่บริการอาหารและเครื่องดื่ม

ด้านบุคลากร บุคลากรของพิพิธภัณฑสถานต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ บุคลากรทุกคนต้องพัฒนาบุคลิกภาพใหม่ให้มีลักษณะต้อนรับผู้มาเยือน ต้องฝึกยิ้มและกล่าวทักทายผู้มาเยือนทุกครั้งที่เจอ บุคลากรฝ่ายต้อนรับและฝ่ายนำชมต้องมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดงเป็นอย่างดี

การบริหารองค์กร การบริหารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการแบบองค์กรเอกชน ให้มีความสะดวกในการสั่งการและการให้ผลตอบแทนแก่พนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารตามระเบียบราชการเป็นอุปสรรคในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องจากขาดความยืดหยุ่นในการสั่งการ

สำหรับการบริหารพิพิธภัณฑ์วัด ควรจัดหาเจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาบริหารจัดการเป็นการเฉพาะ ภายใต้การจัดการร่วมกันของคณะกรรมการวัดและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ต้องให้ความสำคัญกับภูมิทัศน์ ควรปลูกไม้ดอกตกแต่งพร้อมกับการจัดสวน ดูแลภูมิทัศน์ของพิพิธภัณฑ์ให้สวยงามอยู่เสมอ โดยการขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านรูปแบบการนำเสนอ พิพิธภัณฑ์ควรมีการนำเสนอหรือจัดแสดงที่มีชีวิต นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม มีข้อความบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ มีการจัดนิทรรศการตามวาระวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้งนิทรรศการที่เป็นประเด็นที่เป็นที่สนใจของสังคมในขณะนั้น ควรนำเสนอพิพิธภัณฑ์นอกสถานที่แก่นักเรียนนักศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง

ด้านหัวใจของแหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าจะนำเสนอโบราณวัตถุอะไรเป็นหลักและต้องนำเสนอให้ชัดเจนเพื่อเป็นจุดขายของพิพิธภัณฑ์

ด้านการประชาสัมพันธ์ พิพิธภัณฑ์ต้องได้รับการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมจากเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์เองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านรายการโทรทัศน์ สปอตวิทยุ หนังสือแนะนำเที่ยว แผ่นพับ อินเทอร์เน็ตและอื่น ๆ

ด้านการให้บริการของพิพิธภัณฑ์ ต้องเพิ่มศักยภาพบุคลากรฝ่ายต้อนรับและฝ่ายนำชม ให้มีความรู้มากพอที่จะอธิบายประวัติและความสำคัญของโบราณวัตถุที่นักท่องเที่ยวสนใจได้

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พิพิธภัณฑ์ควรประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะของผู้ร่วมจัดหรือรับงบประมาณสนับสนุน จัดกิจกรรมตามวาระเพื่อให้ชุมชนมีโอกาสเข้าร่วม เชิญชุมชนเข้าเป็นกรรมการให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ สร้างโอกาสเชิญประชาชนรอบ ๆ พิพิธภัณฑ์เข้ามามีส่วนร่วมกับพิพิธภัณฑ์ให้มากขึ้นโดยอาจมอบหมายให้ประชาชนรอบพิพิธภัณฑ์ ช่วยทำหน้าที่บางอย่างแทนเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

4.2.2 รูปแบบการจัดการโบราณสถาน

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ จัดสร้างอาคารสำนักงานเพื่อใช้เป็นแหล่งบริการนักท่องเที่ยว จัดสร้างอาคารสำหรับสาธิตและจัดนิทรรศการความเป็นมา และความสำคัญของโบราณสถาน

จัดทำแผนป้ายบอกความสำคัญของโบราณสถาน จัดสร้างห้องน้ำไว้ให้บริการ ประสานตำรวจ เพื่อรักษาความปลอดภัย

ด้านบุคลากร กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดหาบุคลากรประจำโบราณสถานแต่ละแห่ง เพื่อทำงานฝ่ายวิชาการและบริการนักท่องเที่ยว

ด้านการบริหารองค์กร กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ จัดตั้งองค์กรชุมชนขึ้นมารองรับ เพื่อบริหารจัดการให้โบราณสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยอย่างน้อยองค์กรต้องมีประธาน รองประธาน ฝ่ายการเงิน ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถประกอบกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวได้

ด้านภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถานควรปรับปรุงภูมิทัศน์ สำหรับบริเวณที่ไม่มีสิ่งก่อสร้าง ควรจัดให้มีลักษณะเป็นสวนสาธารณะประชาชนสามารถเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจได้ จัดสร้างป้ายอธิบายความสำคัญโบราณสถาน

ด้านหัวใจของแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถานแต่ละแห่งควรมีจุดขายที่ชัดเจนว่ามีความสำคัญด้านใดบ้าง

ด้านการประชาสัมพันธ์ จังหวัดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ โบราณสถาน ผ่านหนังสือการท่องเที่ยว รายการสารคดีทางโทรทัศน์ วิทยุและอินเทอร์เน็ตเป็นต้น

ด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โบราณสถานควรมีเจ้าหน้าที่ให้บริการ นักท่องเที่ยว ทำหน้าที่นำชม และให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่นักท่องเที่ยว

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน กรมศิลปากรต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา เพื่อนำเสนอโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นสวนสาธารณะของชุมชน

4.2.3 รูปแบบการจัดการศาสนสถาน

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ศาสนสถานควรมีสถานที่จอดรถที่เพียงพอ มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอให้บริการ มีที่นั่งพักด้านนอกอาคารให้กับนักท่องเที่ยว

ด้านบุคลากร ศาสนสถานควรมีจัดบุคลากรที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว

ด้านการบริหารองค์กร เจ้าอาวาสควรให้ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการวัด ตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระสองปี

ด้านภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ศาสนสถานควรประสานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปตัดหญ้าให้เดือนละครั้ง

ด้านหัวใจของแหล่งท่องเที่ยว ศาสนสถานควรนำเสนอให้ชัดเจนว่า ศาสนมงคลใดเป็นหัวใจหลักของศาสนสถานแห่งนี้

ด้านการประชาสัมพันธ์ ศาสนสถานควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

ด้านการให้บริการ ศาสนสถานควรสถานที่สำหรับกราบนมัสการพระ สันทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์ให้เป็นสัดส่วน พร้อมทั้งมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนา

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดและองค์การบริหารส่วนจังหวัด ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับศาสนสถานในวันสำคัญต่าง ๆ

4.3 ความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถานเป็นอย่างไรมีความพร้อมหรือไม่

กรมศิลปากรเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลพิพิธภัณฑ์และโบราณสถาน ในเขตจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ หน่วยงานศิลปากรที่ 15 เป็นผู้ดูแล ข้าราชการในหน่วยงานศิลปากรที่ 15 รวมกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง มีข้าราชการทั้งหมด 7 คน เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เหลือเป็นลูกจ้างประจำจำนวน 5 คน และเป็นลูกจ้างชั่วคราวจำนวน 15 คน นั้นแสดงว่ากำลังหลักของหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลพิพิธภัณฑ์และโบราณสถาน เป็นลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งลูกจ้างชั่วคราวเหล่านี้ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ และไม่มีการขึ้นเงินเดือน หน่วยงานไม่มีงบประมาณในการจัดส่งพนักงานไปอบรม แม้หน่วยงานจะจัดอบรมให้ พนักงานส่วนนี้ก็ไม่ต้องการเข้าอบรม เพราะต้องการเวลาในการประกอบอาชีพอื่นนอกเวลาราชการ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เนื่องจากประสบปัญหาค่าครองชีพ ขาดกำลังใจในการทำงาน ส่งผลให้กำลังหลักของหน่วยงานไม่สามารถพัฒนาตนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นได้ จึงเป็นปัญหาต่อเนื่องไปสู่การจัดการด้านอื่น ๆ สามารถสรุปประเด็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความพร้อมคือ

1.เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ได้รับเงินเดือนต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ และไม่มีการปรับเพิ่มเงินเดือน ได้รับเงินเดือนเท่าเดิมทุกปีแต่รายจ่ายเพิ่มขึ้น มีรายได้ไม่พอเลี้ยงชีพ

2.เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี การพัฒนาบุคลากรกลุ่มนี้ทางด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษเป็นเรื่องยากมาก

3.หน่วยงานศิลปากรที่ 15 และพิพิธภัณฑ์ ได้รับงบประมาณในการจัดการน้อยมาก งบประมาณทำงานล่วงเวลาของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์หมดตั้งแต่เดือนกรกฎาคม

4.เจ้าหน้าที่ขาดขวัญกำลังใจ ไม่มีความหวังและไม่ขาดความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาค่าครองชีพ

ดังนั้นแม้ว่าในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่ จะมีพิพิธภัณฑ์และโบราณสถานหลายแห่ง ทั้งยังเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวก็ตาม แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรงต่อพิพิธภัณฑ์และโบราณสถาน ขาดความพร้อมในการจัดการเนื่องจากปัญหาค่าครองชีพของเจ้าหน้าที่และงบประมาณของหน่วยงานที่รับผิดชอบ การพัฒนาที่ผ่านมาจึงเป็นไปอย่างช้า ๆ ไม่ทันกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลงานวัฒนธรรมทุกด้านในจังหวัด แต่มีบุคลากรและงบประมาณน้อยกว่าปริมาณงานที่ต้องทำ ในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดต้องของบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจะจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้ ส่งผลให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดขาดแคลนตัวที่จะสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

สำนักพระพุทธศาสนามีหน้าที่ดูแลบุคลากรทางศาสนาในเขตรับผิดชอบ ในลักษณะของการอำนวยความสะดวก แต่ไม่มีสิทธิเข้าไปสั่งการกับพระหรือให้วัดจัดกิจกรรมทางศาสนาให้ เป็นไปตามต้องการ เพราะสิทธิดังกล่าวขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว สำนักงานพระพุทธศาสนา มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ในการส่งเสริมให้ศาสนสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แต่ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีการจัดการให้กลุ่มนักท่องเที่ยวต้องไม่เข้าไปรบกวนการปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกส่วนทั้งสามจังหวัด ต้องการให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในท้องถิ่นของตน เพื่อนักท่องเที่ยวจะได้ใช้จ่ายและคนในพื้นที่มีงานทำเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้าไปสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานอยู่ในการดูแลของกรมศิลปากรและศาสนสถานอยู่ในการดูแล

ของสำนักงานพระพุทธศาสนา ดังนั้นการใช้งบประมาณสนับสนุนข้ามหน่วยงานจึงเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อมที่จะเข้าไปช่วยพัฒนาทรัพยากรทางวัฒนธรรมเหล่านี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนก็ตาม ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สนับสนุนพิพิธภัณฑ์ และศาสนสถานโดยการปรับปรุงถนนทางเข้า ให้งบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมในโครงการต่าง ๆ รวมถึงการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปช่วยปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เป็นที่เรียบร้อย

พระมีความยินดีที่จะต้อนรับผู้มาเยือนทุกกลุ่ม ถ้าผู้มาเยือนเหล่านั้นปฏิบัติตามข้อห้ามของศาสนสถาน ไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย ไม่ไปรบกวนการปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์และทำให้เกิดความเสื่อมเสียขึ้นในศาสนสถาน มีความพร้อมที่จะจัดพระแสดงธรรมและประพรมน้ำพระพุทธมนต์ให้แก่ผู้มาเยือนเป็นรอบ ๆ เจ้าอาวาสพร้อมจะกวาดขันวินัยสงฆ์เพิ่มขึ้นเพื่อให้การประพฤติตนของพระในวัด มีกิจวัตรที่ตรงตามแนวเคารพศรัทธา

ชุมชนบริเวณทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอดีต เข้าไปมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานน้อยมาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบไม่เคยจัดกิจกรรมใด ๆ ให้เขาสามารถเข้าร่วมเลย แต่จะไปศาสนสถานและทำกิจกรรมทางศาสนาตามปกติ ชุมชนใกล้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต้องการให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้รับการพัฒนา เนื่องจากคิดว่าถ้าทรัพยากรท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา นักท่องเที่ยวก็จะมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น อาจจะส่งผลให้เขามีรายได้เพิ่มมากขึ้นด้วย

บริษัทนำเที่ยวเป็นปัจจัยหลักอีกอย่างหนึ่งที่จะนำนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน บริษัทนำเที่ยวมีความยินดีที่จะจัดกำหนดการเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถานเพียงแค่แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ต้องมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวด้วย คือพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน ต้องจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเหล่านี้ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ หมายถึงสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะต้องมีความพร้อมทางโครงสร้างพื้นฐาน มีภูมิทัศน์ที่สวยงามนักท่องเที่ยวสามารถถ่ายรูปได้ มีที่นั่งพักและมีอาหารบริการ พร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลหรือนำชมที่มีศักยภาพ

ภาครัฐส่วนใหญ่ต้องการนำนักท่องเที่ยว ไปชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพียงแต่ที่ผ่านมา ภาครัฐไม่สามารถนำนักท่องเที่ยวไปชมสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่นๆ ได้นอกจากวัดฉลอง เนื่องจากภาครัฐขาดข้อมูลที่จะอธิบายกับนักท่องเที่ยว ไม่สามารถตอบคำถามที่นักท่องเที่ยวต้องการทราบได้เนื่องจาก พิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน

ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดเตรียมข้อมูล หรือมีข้อมูลไว้สำหรับอธิบายนักท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อีกประการหนึ่งเจ้าหน้าที่นำชม หรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวไม่มีป้ายบอกความสำคัญ จึงเป็นเหตุให้มัคคุเทศก์ไม่ค่อยนำนักท่องเที่ยวเข้าชมพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานอื่น ๆ นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มี ไม่มีการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ส่งผลให้การนำนักท่องเที่ยวเข้าชมเป็นการทำให้มัคคุเทศก์เสียเวลาและขาดรายได้จากเปอร์เซ็นต์การซื้อของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวที่พาไปชม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขตภาคใต้ตอนบน เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเทศกาลกินผักอย่างดียเยี่ยมเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วโลก แต่การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานยังคงน้อยอยู่แม้ว่าจะทำเอกสารนำเที่ยววัดและศาลเจ้า รวมถึงนำเสนอข้อมูลวัดและศาลเจ้าบางแห่ง ลงในเอกสารแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดแล้วก็ตาม แต่คงยังไม่เพียงพอ การที่ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมน้อยเนื่องจากจุดขายหลักของจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่ คือธรรมชาติที่สวยงาม มีเทศกาลทางวัฒนธรรมคือการกินเจเป็นจุดขายรอง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นจุดขายเสริม เพราะพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจเฉพาะกลุ่ม มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวต่ำและมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวน้อย (ยกเว้นวัดฉลอง) รวมถึงขาดข้อมูลที่จะนำเสนอและขาดการประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังน้อยอยู่

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด ให้การประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทุกครั้ง อาจมาบ้างน้อยบ้างตามแต่การสนับสนุนงบประมาณจากกลุ่มที่จัด มีการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานในเอกสารของจังหวัดเป็นครั้งคราวและเห็นด้วยที่จะส่งเสริมให้ศาสนสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ต่อยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น สามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่ม

กลุ่มแรกคือกลุ่มผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่าผู้รับผิดชอบหลักมีความต้องการที่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แต่โดยศักยภาพของหน่วยงานตอนนี้มีไม่เพียงพอ เนื่องจากมีปัญหาเรื่อง งบประมาณในการจัดการ บุคลากรมีศักยภาพในการพัฒนาต่ำและขาดกำลังใจในการทำงาน ระเบียบข้อบังคับราชการไม่

เอื้อต่อการพัฒนา แต่ถ้าได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกเพิ่มขึ้นในเรื่องงบประมาณ บุคลากร และการประชาสัมพันธ์ หน่วยงานก็จะมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวได้

กลุ่มที่สองคือกลุ่มสนับสนุนการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและมีความพร้อมในด้านงบประมาณและกำลังคนในการให้การสนับสนุน แต่ยังมีปัญหาข้อกฎหมายบางประการในการใช้งบประมาณและบุคลากรสนับสนุนองค์กรอื่น

4.4 ระบบการจัดการแบบใดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4.4.1 พิพิธภัณฑสถาน

1. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง จังหวัดภูเก็ต

1.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวทุกด้าน แต่พิพิธภัณฑสถานต้องดูแลรักษาความสะอาด และจัดที่นั่งพักด้านนอกอาคารให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น พร้อมกับสถานที่บริการอาหารและเครื่องดื่ม สำหรับภายในตัวอาคารจะร้อนมาก ควรจัดห้องแสดงที่เป็นห้องปรับอากาศบางห้องสลับกับโถงจัดนิทรรศการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ผ่อนคลายเป็นช่วง ๆ

1.2 บุคลากร ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง ในด้านการสื่อสารบุคลากรทั้ง 22 คน ต้องได้รับการพัฒนาภาษาต่างประเทศทุกคน โดย 1.ประสานกับหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการสื่อสารภาษาต่างประเทศให้กับบุคลากรของพิพิธภัณฑสถาน 2.พิพิธภัณฑสถานควรจัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารภายในพิพิธภัณฑสถาน ในด้านการให้บริการ บุคคลกรทุกคนต้องพัฒนาบุคลิกภาพใหม่ให้มีลักษณะต้อนรับผู้มาเยือนมากขึ้น โดยการฝึกยิ้มและกล่าวทักทายผู้มาเยือนทุกครั้งที่เจอ 3.พิพิธภัณฑสถานควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องโบราณวัตถุให้กับฝ่ายต้อนรับและฝ่ายนำชม

1.3 การบริหารองค์กร ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง เป็นการบริหารตามระเบียบราชการ มีลักษณะการบังคับบัญชาชัดเจนตามหน้าที่อยู่แล้ว

1.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง พิพิธภัณฑสถานต้องให้ความสำคัญกับภูมิทัศน์เพิ่มขึ้น ควรปลูกดอกไม้ตกแต่งพร้อมกับการจัดสวน และดูแลภูมิ

ทัศนด้านหน้าพิพิธภัณฑ์ให้สวยงามอยู่เสมอ โดยการขอความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรี

1.5 รูปแบบการนำเสนอ ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง 1.ควรมีการนำเสนอพิพิธภัณฑ์ ที่มีชีวิตเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการแสดงการทำเหมืองแร่ดีบุก การแสดงการชงชาแบบชาวจีนภูเก็ต 2.ควรให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น ออกแบบเครื่องแต่งกายพนักงานของพิพิธภัณฑ์ให้เข้ากับเรื่องที่น่าเสนอ จัดห้องให้นักท่องเที่ยวเปลี่ยนชุดเป็นชาวจีนเพื่อถ่ายรูป 3.ควรมีข้อความบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ 4.ควรกำหนดเวลาฉายและนำเสนอเรื่องราวของพิพิธภัณฑ์ เป็นรอบเวลาที่ชัดเจนพร้อมทั้งมีกำหนดการที่ชัดเจน 5.ควรมีการจัดนิทรรศการตามวาระวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้งนิทรรศการที่เป็นประเด็นที่เป็นที่สนใจของสังคมในขณะนั้น 6.ควรนำเสนอพิพิธภัณฑ์นอกสถานที่เพิ่มขึ้น เช่นการไปจัดนิทรรศการในโรงเรียน การไปจัดนิทรรศการในห้างสรรพสินค้า 7.ควรให้ความรู้เรื่องพิพิธภัณฑ์แก่นักเรียนนักศึกษาในจังหวัด เช่น การไปเป็นวิทยากรบรรยาย การจัดอบรมยุวมัคคุเทศก์ทางวัฒนธรรม

1.6 หัวใจของแหล่งท่องเที่ยว ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง พิพิธภัณฑ์ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าจะนำเสนอโบราณวัตถุอะไรเป็นหลักและต้องนำเสนอออกมาให้ชัด เพื่อเป็นจุดขายของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง เช่นไปพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลางเพื่อชมพระนารายณ์สี่อรรชรมอินเดียวบนคาบสมุทรภาคใต้

1.7 การประชาสัมพันธ์ ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง พิพิธภัณฑ์ต้องได้รับการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์โดยตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ หรือกุมนักเรียนนักศึกษา พิพิธภัณฑ์ต้องจัดบุคลากรทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะอย่างน้อย 1 คน การประชาสัมพันธ์ทางอ้อม เช่นโดยการจัดกิจกรรมเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน โรงเรียน

1.8 การให้บริการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง พิพิธภัณฑ์ควร 1.เพิ่มศักยภาพบุคลากรฝ่ายต้อนรับและฝ่ายนำชม ให้มีลักษณะต้อนรับผู้มาเยือน พร้อมทั้งจะให้บริการด้วยความยินดีและสามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ 2.ประตูเข้าพิพิธภัณฑ์ด้านในควร มีบริการน้ำเย็นจากโถงดินเผา อาจเป็นน้ำเปล่าหรือน้ำสมุนไพร โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายต้อนรับควรกล่าวต้อนรับและตักน้ำให้ดื่ม เสร็จแล้วจึงนำไปสู่ส่วนจำหน่ายบัตร (กรณีมาเป็นกลุ่มใหญ่ควรนำเข้าสู่ห้องประชุมเพื่อนำเสนอพิพิธภัณฑ์ในภาพรวม) และแนะนำพนักงานนำชมให้กับนักท่องเที่ยว 3.พนักงานนำชมควรนำเสนอ อธิบายประวัติ ความสำคัญของโบราณวัตถุที่นักท่องเที่ยวสนใจ

1.9 การมีส่วนร่วมของชุมชน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง 1.ควรประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะของผู้ร่วมจัดหรือรับงบประมาณสนับสนุน 2.ควรอนุญาตให้หน่วยงานในท้องถิ่นและองค์กรในท้องถิ่นต่าง ๆ เข้ามาใช้ห้องประชุมของพิพิธภัณฑสถานโดยไม่คิดค่าเช่าสถานที่เป็นกรณีพิเศษ 3.ควรเชิญผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้เรื่องมรดกท้องถิ่นที่พิพิธภัณฑสถาน 4.ควรจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามวาระ เช่นการไปรดน้ำดำหัว ผู้สูงอายุในท้องถิ่น การจัดงานวันมรดกไทย เป็นต้น 5.ควรจัดโอกาสเชิญประชาชนรอบ ๆ พิพิธภัณฑสถานเข้ามามีส่วนร่วมร่วมกับพิพิธภัณฑสถานให้มากขึ้นโดยอาจมอบหมายให้ประชาชนรอบพิพิธภัณฑสถาน ช่วยทำหน้าที่บางอย่างแทนพิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น

2.พิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง จังหวัดภูเก็ต

2.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของพิพิธภัณฑสถานวัดพระทองโครงสร้างพื้นฐานของวัดพระทอง มีความพร้อมเกือบทุกด้าน แต่มีข้อควรปรับปรุงดังนี้ 1.ถนน ก่อนเข้าวัด ประมาณห้าร้อยเมตร ควรปรับปรุงภูมิทัศน์โดยการปลูกต้นไม้ เช่นต้นสน หรือต้นหูกระจง ให้เป็นแถวเข้าสู่วัด และห้ามไม่ให้ตั้งถังขยะบริเวณถนนเข้าวัดหรือทำถังขยะให้กลมกลืนกับภูมิทัศน์ 2.ป้ายทางเข้าวัด ควรทำป้ายแสดงทางเข้าวัดไว้ที่สะพานลอยทางข้าม และป้ายบอกทางเข้าวัดก่อนถึงวัดประมาณหนึ่งกิโลเมตร

2.2 บุคลากร ของพิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง ควร 1.กล่าวทักทาย ต้อนรับผู้มาเยือน และแสดงความยินดี ที่มีนักท่องเที่ยวเยี่ยมชม และกล่าวขอบคุณเมื่อนักท่องเที่ยวกลับ 2.สามารถอธิบายประวัติ ความสำคัญของโบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑสถานให้ได้ 3.เทศบาลทพกระษัตริ์ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือวัดในการต้อนรับนักท่องเที่ยว และนำชม

2.3 การบริหารองค์กร ของพิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง เจ้าอาวาสควรจัดประชุมคณะกรรมการวัด ผู้รู้ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถาน

2.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ของพิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง ดีอยู่แล้วแต่ควร 1.ปลูกไม้ใหญ่เพิ่มเติมเพื่อให้ร่มเงาเช่น ต้นมะฮอกกานี ต้นหูกระจง เป็นต้น 2.ควรจัดสวนและปลูกดอกไม้ตกแต่งเพื่อให้มีบริเวณสำหรับถ่ายรูป

2.5 รูปแบบการนำเสนอ ของพิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง ควร 1.ถ่ายภาพโบราณวัตถุทุกชิ้นที่มี ในแต่ละตู้ 2.มีหมายเลขกำกับโบราณวัตถุแต่ละชิ้น 3.มีหนังสือภาพพร้อมประวัติของวัตถุแต่ละชิ้น ของแต่ละตู้แสดง 4.ดูแลตรวจสอบระบบแสงสว่างให้เพียงพออยู่เสมอ

2.6 หัวใจของแหล่งท่องเที่ยว ของพิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง ควรนำเสนอให้ชัดเจน เช่นมาดูจิ้งจู้ย ที่พิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง และควรทำจิ้งจู้ยจำลองเพื่อให้นักท่องเที่ยวสวมถ่ายรูปได้

2.7 การประชาสัมพันธ์ ของพิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง การท่องเที่ยว จังหวัดภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต และเทศบาลเทพกระษัตรีควรจัดทำแผนผังประชาสัมพันธ์ ร่วมกับสื่ออื่น ๆ

2.8 การให้บริการ ของพิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง ควรมีเจ้าหน้าที่นำชมที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดง เพิ่มอีก 2 คน

2.9 การมีส่วนร่วมของชุมชน ของพิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง ควรให้ชุมชนเข้ามาให้ ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑสถาน เนื่องจากโบราณวัตถุที่จัดแสดงส่วนใหญ่ได้จากการบริจาคจากชุมชน

3.พิพิธภัณฑสถานอารายณิการาม จังหวัดพังงา

3.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของพิพิธภัณฑสถานอารายณิการาม ควร 1.ประสาน จังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ปรับปรุงถนนบริเวณปาก ทางเข้าพิพิธภัณฑสถาน ให้รถสามารถวิ่งเข้าออกสะดวก 2.จัดทำป้ายบอกทางที่มีขนาดใหญ่และถาวร 3. จัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานใหม่ ให้เป็นอาคารเฉพาะในการจัดแสดง โดยประสานกับจังหวัด พังงาเพื่อของบประมาณจัดสร้าง 4.ปรับปรุงสถานที่จอดรถให้สามารถจอดรถได้ไม่ต่ำกว่ายี่สิบ คัน 5.จัดสร้างห้องน้ำเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะจำนวนสิบห้อง 6.จัดสร้างที่เก็บน้ำสำหรับ อุปโภคบริโภคเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

3.2 บุคลากร ของพิพิธภัณฑสถานอารายณิการาม ควรมี 1.เจ้าหน้าที่ประจำ อย่างน้อยสองคน คนที่หนึ่งทำหน้าที่ต้อนรับและนำชม คนที่สองทำหน้าที่ดูแล รักษาความ สะอาดและจัดการทั่วไป โดยขอความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล หรือขออาสาสมัคร จากชุมชนจนกว่าพิพิธภัณฑสถานจะมีรายได้เลี้ยงตัวเองได้ จึงจัดจ้างพนักงานของพิพิธภัณฑสถานต่อไป

3.3 การบริหารองค์กร ของพิพิธภัณฑสถานอารายณิการาม เจ้าอาวาสควร ประสานกับหน่วยงานของรัฐและประชาชนในท้องถิ่น ปรับปรุงการบริหารพิพิธภัณฑสถาน

3.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ของพิพิธภัณฑสถานอารายณิการาม ควร ประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม โดยการจัดสวนและปลูก ไม้ดอกไม้ประดับ

3.5 รูปแบบการนำเสนอ ของพิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการาม ควรจัดการนำเสนอใหม่ โดย 1.จัดหมวดหมู่วัตถุโบราณที่ต้องการนำเสนอ 2.จัดทำป้ายบอกชื่อ 3.ถ่ายรูปและจัดทำข้อมูลโบราณวัตถุทุกชิ้น 4.จัดลำดับโบราณวัตถุที่ต้องการนำเสนอตามความเด่น

3.6 หัวใจของแหล่งท่องเที่ยว ของพิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการาม ควรนำเสนอให้ชัดเจน เช่นมาพิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการาม เพื่อดูองค์นายณัฏฐ์ศักดิ์สิทธิ์และเก่าแก่ที่สุดในแถบอันดามัน

3.7 การประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการาม การท่องเที่ยวจังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงาควรจัดทำแผนผังประชาสัมพันธ์ ร่วมกับสื่ออื่น ๆ

3.8 การให้บริการ พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการาม ควรมีเจ้าหน้าที่นำชมที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดง จำนวนหนึ่งคน

3.9 การมีส่วนร่วมของชุมชน พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการาม ควรให้ชุมชนเข้ามาให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑสถาน เนื่องจากโบราณวัตถุที่จัดแสดงส่วนใหญ่ได้จากการบริจาคจากชุมชน

4. พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม จังหวัดกระบี่

4.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของพิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม ควร 1.เทศบาลตำบลคลองท่อมได้ประสานการทางเพื่อจัดทำป้ายบอกทางเข้าพิพิธภัณฑสถาน และก่อนถึงพิพิธภัณฑสถานหนึ่งกิโลเมตร 2.ปรับปรุงสถานที่จอดรถโดยการปูตัวหนอน หรือเทพื้นคอนกรีต

4.2 บุคลากร ของพิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมควรมี 1.เจ้าหน้าที่ประจำอย่างน้อยสองคน คนที่หนึ่งทำหน้าที่ต้อนรับและนำชม คนที่สองทำหน้าที่ดูแล รักษาความสะอาดและจัดการทั่วไป โดยขออาสาสมัครจากชุมชนเพิ่มอีกหนึ่งคน จนกว่าพิพิธภัณฑสถานจะมีรายได้เลี้ยงตัวเองได้ จึงจัดจ้างพนักงานของพิพิธภัณฑสถานเอง บุคลากรของพิพิธภัณฑสถานควรพูดภาษาอังกฤษและใช้คอมพิวเตอร์ได้

4.3 การบริหารองค์กร ของพิพิธภัณฑสถานวัดวัดคลองท่อม เจ้าอาวาสควรประสานกับเทศบาลตำบลคลองท่อมได้และประชาชนในท้องถิ่น ปรับปรุงการบริหารพิพิธภัณฑสถาน

4.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ของพิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม ควรประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม โดยการปลูกต้นไม้ใหญ่ เช่น มะฮอกกานีหรือหูกะจางและจัดสวนปลูกไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูปเป็นที่ระลึก

4.5 รูปแบบการนำเสนอ ของพิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม ควร 1.จัดทำป้ายบอกชื่อลูกปัดทุกแบบ 2.ถ่ายรูปและจัดทำข้อมูลโบราณวัตถุทุกชิ้น 3.จัดลำดับโบราณวัตถุที่ต้องการนำเสนอตามความเด่น 4.ควรจัดสถิติการทำลูกปัดและให้นักท่องเที่ยวทดลองทำด้วย

4.6 หัวใจของแหล่งท่องเที่ยว ของพิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม ควรนำเสนอให้ชัดเจน เช่น หนึ่งเดียวลูกปัดของประเทศไทย เป็นต้น

4.7 การประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม การท่องเที่ยว จังหวัดกระบี่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ และเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ ควรจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ ร่วมกับสื่ออื่น ๆ

4.8 การให้บริการ พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม ควร 1.มีเจ้าหน้าที่นำชมที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุ โดยเฉพาะลูกปัดในการนำชม 2.ดูแลความสะอาดของห้องน้ำให้สะอาดเป็นปัจจุบัน

4.9 การมีส่วนร่วมของชุมชน พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำชม เนื่องจากโบราณวัตถุที่จัดแสดงส่วนใหญ่ได้จากการบริจาคจากชุมชน

4.4.2 โบราณสถาน

1.โบราณสถานทุ่งตึก จังหวัดพังงา

1.1 โครงสร้างพื้นฐาน กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัดพังงา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ จัดสร้างอาคารสำนักงานเพื่อใช้เป็นแหล่งบริการนักท่องเที่ยว จัดสร้างอาคารสำหรับสาธิตและจัดนิทรรศการความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถาน จัดทำแผ่นป้ายบอกความสำคัญของโบราณสถานเพิ่มเติม จัดสร้างห้องน้ำไว้ให้บริการ ไม่น้อยกว่า 4 ห้อง ประสานตำรวจหมู่บ้านคอยรักษาความปลอดภัยเพิ่มขึ้น

1.2 บุคลากร กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัดพังงา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ จัดตั้งองค์กรให้มีเจ้าหน้าที่ประจำอย่างน้อยสิบคนเข้ามาดูแลโบราณสถานทุ่งตึก ทำงานฝ่ายวิชาการและบริการนักท่องเที่ยว

1.3 การบริหารองค์กร กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัดพังงา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ จัดตั้งองค์กรชุมชนขึ้นมารองรับ เพื่อบริหารจัดการให้โบราณสถานทุ่งตึกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยอย่างน้อยองค์กรต้องมีมีประธาน รอง

ประธาน ฝ่ายการเงิน ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถประกอบกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวได้

1.5 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถานทุ่งตึกควรปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณที่ไม่มีสิ่งก่อสร้างให้มีลักษณะเป็นสวนสาธารณะประชาชนสามารถเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจได้ จัดสร้างป้ายบอกโบราณวัตถุที่มีอยู่ ทำแผนผังบอกสถานที่ในโบราณสถานทุ่งตึก

1.6 หัวใจของแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถานทุ่งตึกเป็นสังคมเมืองแห่งแรกของภาคใต้ ในสมัยอดีตทุ่งตึกมีการติดต่อค้าขายและเกี่ยวข้องกับต่างประเทศหลาย ๆ ประเทศ ทั้งในแถบยุโรปและแถบเอเชีย จึงควรศึกษาประวัติความเป็นมา ความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างทุ่งตึกกับประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอ แก่นักท่องเที่ยว

1.7 การประชาสัมพันธ์ จังหวัดพังงาควรประชาสัมพันธ์โบราณสถานทุ่งตึก ให้นักท่องเที่ยวรู้จักมากกว่านี้ ผ่านหนังสือแนะนำเที่ยว รายการสารคดีทางโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต

1.8 การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โบราณสถานทุ่งตึกควรมีเจ้าหน้าที่ให้บริการนักท่องเที่ยว ทำหน้าที่นำชม สานิต และให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่นักท่องเที่ยว

1.9 การมีส่วนร่วมของชุมชน กรมศิลปากรต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา นำเสนอโบราณสถานทุ่งตึกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว รับสมัครอาสาสมัครชุมชนเพิ่มขึ้น รับสมัครภาคีเครือข่ายอาสาโดยคนในชุมชน เพื่อช่วยในการนำชมโบราณสถานแห่งนี้

4.4.3 ศาสนสถาน

1.วัดถ้ำเสือ จังหวัดกระบี่

1.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของวัดถ้ำเสือ มีความพร้อมในทุกด้านแล้ว วัดควร 1.ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ 2.จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสามภาษา 3.จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น

1.2 บุคลากร ของวัดถ้ำเสือ ควร 1.จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระที่สนทนารธรรมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่หรือแม่ชีทำหน้าที่คอยช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

1.3 การบริหารองค์กร ของวัดถ้ำเสือ เจ้าอาวาสควรให้ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐ เสนอแนะแนวทางการพัฒนาวัด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระสองปี เพื่อให้คำปรึกษากับเจ้าอาวาสในประเด็นต่อเนื่อง

1.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ของวัดถ้ำเสือ ควรปรับปรุงทางเข้าวัด โดยการปลูกต้นไม้ใหญ่ หรือปลูกไม้ประดับเป็นแนวเข้าวัด บริเวณถนนภายในวัด ควรปลูกไม้พุ่ม เพื่อเป็นแนวทางเดินภายในวัด ควรจัดสวนเป็นสถานที่ถ่ายรูป และที่ว่างอื่น ๆ ให้เหมาะกับสภาพวัด

1.5 ศาสนมงคลหลัก ของวัดถ้ำเสือ ควรนำเสนอให้ชัดเจนว่า ศาสนมงคลใดเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มใด เช่นนักท่องเที่ยวชาวจีน และชาวเกาหลี ควรให้รูปปั้นเจ้าแม่กวนอิม พุทธศาสนิกชนชาวไทยควรไหว้พระพุทธรูปหยกขาว ถ้านักท่องเที่ยวมีเวลามากกว่าสองชั่วโมงควรขึ้นไปไหว้พระธาตุเจดีย์ระฆังใหญ่ที่ตั้งอยู่บนยอดเขาเป็นต้น

1.6 การประชาสัมพันธ์ ของวัดถ้ำเสือ ควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสามภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็นสามภาษาเพื่อแนะนำวัดแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ

1.7 การให้บริการ วัดถ้ำเสือควรจัดให้มีป้ายบอกทางไปกราบนมัสการพระที่สนทนารธรรมและประพรหมน้ำพุทมนต์และมีเอกสารแนะนำ การใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย

1.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน ของวัดถ้ำเสือ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดกระบี่ ควรกำหนดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัดถ้ำเสือ

2.วัดราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดพังงา

2.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของวัดราษฎร์อุปถัมภ์ มีความพร้อมในทุกด้านแล้ว วัดควร 1.ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ 2.จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา

2.2 บุคลากร ของวัดราษฎร์อุปถัมภ์ ควร 1.จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระที่สนทนารธรรมกับนักท่องเที่ยว

2.3 การบริหารองค์กร ของวัดราษฎร์อุปถัมภ์เจ้าอาวาสควรให้ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐ เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการวัด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระสองปี เพื่อให้คำปรึกษากับเจ้าอาวาส ในประเด็นต่อเนื่อง

2.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ของวัดราษฎร์อุปถัมภ์ ควรมีบุคลากรดูแลให้สวยงามอยู่เสมอ องค์กรบริหารส่วนตำบลควรจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปตัดหญ้าให้เดือนละครั้ง

2.5 ศาสนมงคลหลัก ของวัดราษฎร์อุปัถัมภ์ควรนำเสนอให้ชัดเจนว่า ศาสนมงคลใดเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มใด เช่นนักท่องเที่ยวชาวจีนและชาวเกาหลี ควรให้รูปปั้นเจ้าแม่กวนอิม พุทธศาสนิกชนชาวไทยควรไหว้พระมหาเจดีย์พุทธธรรมบันลือ เป็นต้น

2.6 การประชาสัมพันธ์ ของวัดราษฎร์อุปัถัมภ์ ควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสามภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็นสามภาษาเพื่อแนะนำวัดแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ

2.7 การให้บริการ วัดราษฎร์อุปัถัมภ์ควรจัดทำป้ายบอกทางไปกราบนมัสการพระที่สนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์เป็นสามภาษา และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย

2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน ของวัดราษฎร์อุปัถัมภ์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพังงา สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดพังงา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัดราษฎร์อุปัถัมภ์

3. วัดสุวรรณคูหา จังหวัดพังงา

3.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของวัดสุวรรณคูหา มีความพร้อมในทุกด้านแล้ว วัดควร 1.ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ 2.จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา 3.จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น

3.2 บุคลากร ของวัดสุวรรณคูหา ควร 1.จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระที่สนทนาธรรมกับนักท่องเที่ยว

3.3 การบริหารองค์กร ของวัดสุวรรณคูหาเจ้าอาวาสควรให้ประชาชนในท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ เสนอแนะแนวทางการพัฒนาวัด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระสองปี เพื่อให้คำปรึกษากับเจ้าอาวาส ในประเด็นต่อเนื่อง

3.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว วัดสุวรรณคูหาควรปรับปรุงทางเข้าวัด โดยการปลูกต้นไม้ใหญ่ หรือปลูกไม้ประดับเป็นแนวเข้าวัด ควรจัดสวนเป็นสถานที่สำหรับถ่ายรูป

3.5 ศาสนมงคลหลัก ของวัดสุวรรณคูหาควรนำเสนอให้ชัดเจน เช่น ไปนมัสการประปางไสยาสน์ที่วัดสุวรรณคูหา

3.6 การประชาสัมพันธ์ ของวัดสุวรรณคูหาควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษา เพื่อแนะนำวัดแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ

3.7 การให้บริการ วัดสุวรรณคูหาควรจัดพระสำหรับสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย

3.8 การมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดสุวรรณคูหา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพังงา สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดพังงา ควรมีกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัดสุวรรณคูหา

4.วัดประชุมโยธี จังหวัดพังงา

4.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของวัดประชุมโยธีมีความพร้อมในทุกด้านแล้ว วัดควร 1. ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ 2. จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา 3. จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น

4.2 บุคลากร ของวัดประชุมโยธีควร 1. จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระภายในวัด 2. จัดพระไว้สำหรับสนทนาธรรมกับผู้มาเยือน

4.3 การบริหารองค์กร ของวัดประชุมโยธีเจ้าอาวาสควรตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระสองปี เพื่อให้คำปรึกษากับเจ้าอาวาส ในประเด็นต่อเนื่อง

4.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว วัดประชุมโยธีปลูกไม้ประดับภายในวัดและจัดสวนเป็นสถานที่สำหรับถ่ายรูป

4.5 ศาสนมงคลหลักของวัดประชุมโยธี ควรกำหนดชัดเจน เช่น ไปนมัสการพระพุทธรูปปั้นปางเลไลย์ที่วัดประชุมโยธี จัดทำพิพิธภัณฑ์วัดเพื่อจัดแสดงวัตถุโบราณที่วัดได้เก็บรักษาไว้

4.6 การประชาสัมพันธ์ ของวัดประชุมโยธีควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษา เพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลและโบราณวัตถุภายในวัดแก่พุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4.7 การให้บริการ วัดประชุมโยธีควรจัดพระสำหรับสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวันไว้เป็นการเฉพาะ และมีเอกสารแนะนำ การใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย

4.8 การมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดประชุมโยธี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด พังงา สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดพังงา ควรมีกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำ กิจกรรมร่วมกับวัดประชุมโยธี

5.วัดไชยธาราราม จังหวัดภูเก็ต

5.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของวัดฉลองมีความพร้อมในทุกด้านแล้ว วัดควร 1.ดูแล เรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ 2.จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสามภาษา 3.จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น

5.2 บุคลากร ของวัดฉลองควร 1.จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาจีน ให้กับพระภายในวัด 2.จัดอบรมภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่นและภาษาเกาหลีให้กับ เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ภายในวัดเพื่อต้อนรับและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว 3.พัฒนาบุคลากรของวัดให้มี ลักษณะเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

5.3 การบริหารองค์กร วัดฉลอง เจ้าอาวาสควรตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระ 2 ปี เพื่อให้คำปรึกษากับเจ้าอาวาส ในประเด็นต่อเนื่อง

5.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว วัดฉลองปลูกไม้ใหญ่ภายในวัด เช่น ต้นมะฮอกกานี ต้นหูกระจง เพื่อให้ร่มเงาเพิ่มเติม

5.5 ศาสนมงคลหลักของวัดฉลอง กำหนดชัดเจนคือ ไปไหว้พระธาตุวัดฉลอง

5.6 การประชาสัมพันธ์วัดฉลอง ควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสามภาษา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมี เว็บไซต์ของวัดเป็นสามภาษา เพื่อแนะนำวัดและ ศาสนมงคลภายในวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

5.7 การให้บริการ วัดฉลองควรจัดพระสำหรับสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธรนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน จำนวนสามรูปต่อวันไว้เป็นการเฉพาะ และมีเอกสารแนะนำการใช้ ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย

5.8 การมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดฉลอง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต ควรมีกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัด

6. วัดพระนางสร้าง จังหวัดภูเก็ต

6.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของวัดพระนางสร้างควร 1.ดูแลเรื่องความสะอาดภายในวัด 2.จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา 3.จัดทำที่นั่งพักสำหรับนักท่องเที่ยว

6.2 บุคลากร ของวัดพระนางสร้าง 1.จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระภายในวัด 2.จัดอบรมการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับพระและสามเณรภายในวัด

6.3 การบริหารองค์กร วัดพระนางสร้างเจ้าอาวาสควร 1.ตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระ 2 ปี เพื่อให้คำปรึกษากับเจ้าอาวาส ในประเด็นต่อเนื่อง 2.รับฟังความคิดเห็นในการพัฒนาวัดจากชุมชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เจ้าอาวาสควรลดบทบาทตนเองลงและแต่งตั้งคณะกรรมการวัดให้เข้ามาช่วยดำเนินการเพิ่มขึ้น เพื่อให้การบริหารวัดได้รับการยอมรับจากชุมชนเพิ่มขึ้น

6.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว วัดพระนางสร้างต้องปรับปรุงภูมิทัศน์เพิ่มเติม โดยทำป้ายแสดงสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา ปูภูมิทัศน์ จัดสวนตกแต่งภายในวัด

6.5 ศาสนมงคลหลักของวัดพระนางสร้าง ควรกำหนดให้ชัดเจนเช่น ไปไหว้พระในพุงหนึ่งเดียวในประเทศไทยที่วัดพระนางสร้างเป็นต้น

6.6 การประชาสัมพันธ์วัดพระนางสร้าง ควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษา เพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลภายในวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

6.7 การให้บริการวัดพระนางสร้างควรจัดพระสำหรับสนทนาธรรม ประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน จำนวนหนึ่งรูปต่อวันไว้เป็นการเฉพาะ จัดเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย

6.8 การมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดพระนางสร้าง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต ควรมีกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัดเพิ่มขึ้น

7. วัดพระทอง จังหวัดภูเก็ต

7.1 โครงสร้างพื้นฐาน ของวัดพระทองมีความพร้อมในทุกด้านแล้ว วัดควร 1.ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ 2.จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา 3.จัดทำที่นั่งพักแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

7.2 บุคลากร ของวัดพระทองควร 1.จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระภายในวัด 2.จัดอบรมภาษาอังกฤษให้กับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ภายในวัด 3. พัฒนาบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ การเป็นผู้ให้บริการที่ดีแก่เจ้าหน้าที่ของวัด เพื่อแนะนำนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ และจำหน่ายวัตถุมงคล 4. จัดอบรมการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับพระภายในวัด

7.3 การบริหารองค์กร วัดพระทอง เจ้าอาวาสควรตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระ 2 ปี เพื่อให้คำปรึกษากับเจ้าอาวาส ในประเด็นต่อเนื่อง

7.4 ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว วัดพระทองปลูกไม้ใหญ่ภายในวัด เช่น ต้นมะฮอกกานี ต้นหูกระจง เพื่อให้ร่มเงาเพิ่มเติม

7.5 ศาสนมงคลหลักของวัดพระทอง กำหนดชัดเจนคือ ไปให้วันหลวงพ่อพระทอง

7.6 การประชาสัมพันธ์วัดพระทอง ควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษา เพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลภายในวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

7.7 การให้บริการ วัดพระทองควรจัดพระที่มีกิจวัตรที่งดงาม มีความรู้ นำเลื่อมใสศรัทธาสำหรับสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนจำนวนหนึ่งรูปต่อวัน ไว้เป็นการเฉพาะ จัดให้มีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย

7.8 การมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดพระทอง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต ควรมีกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องระบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน” ผลการศึกษาสามารถสรุป อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุป

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาลักษณะการจัดการ พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน และศาสนสถาน ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต พร้อมกับหาแนวทางหรือรูปแบบการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม และพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางวัฒนธรรมเหล่านี้เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน และศาสนสถานร่วมกับท้องถิ่นและจังหวัด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

การดำเนินงาน

- 1.ศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถาน ในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่
- 2.จัดประชุมที่มวิจัย เครือข่ายผู้ใช้ข้อมูลงานวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษาวิจัย
- 3.สำรวจความสนใจและความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถานในจังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต
- 4.เก็บข้อมูลลักษณะการจัดการ พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถาน ตามแนวทางที่ผู้ใช้งานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมกำหนด โดยการสำรวจ สัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย เพื่หารูปแบบและกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเหล่านี้
- 5.นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนด
- 6.เขียนรายงานผลการวิจัย

สรุปผล

จากการศึกษาเอกสารและสำรวจจพิพิภรณ์ท์ โบราณสถาน ศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่เพื่อหาแนวทางจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบพิพิภรณ์ท์ที่ขึ้นทะเบียนแล้ว 7 รายการ ศาสนสถานของศาสนาพุทธ ประกอบด้วยวัด จำนวน 133 รายการ ศาลเจ้า จำนวน 32 รายการ ศาสนสถานของศาสนาอิสลามได้แก่มัสยิดจำนวน 258 รายการ และโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้ว 29 รายการ

นักท่องเที่ยวมีความสนใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่เรียงตามลำดับดังนี้ นักท่องเที่ยวสนใจในระดับสูงประกอบด้วย วัดไชยธาราราม จังหวัดภูเก็ต พิพิภรณ์ทสถานที่แห่งชาติกลาง จังหวัดภูเก็ต วัดถ้ำเสือ จังหวัดกระบี่ วัดถ้ำสุวรรณคูหา จังหวัดพังงา โบราณสถานถ้ำผีหัวโต จังหวัดกระบี่ พิพิภรณ์ทวัดพระทอง จังหวัดภูเก็ต วัดพระนางสร้าง จังหวัดภูเก็ต วัดประชุมโยธี จังหวัดพังงา พิพิภรณ์ทวัดคลองท่อม จังหวัดกระบี่ วัดราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดพังงา และโบราณสถานเขาพระนารายณ์ จังหวัดพังงา สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในระดับปานกลางประกอบด้วย โบราณสถานเขาพระเหินอ จังหวัดพังงา วัดยานยาวจังหวัดพังงา โบราณสถานทุ่งตึก จังหวัดพังงา พิพิภรณ์ทวัดนารายณ์การาม จังหวัดพังงา วัดบางโหลง จังหวัดกระบี่ มัสยิดดลิ่งชัน จังหวัดภูเก็ต มัสยิดบางเทา จังหวัดภูเก็ต และมัสยิดบางคู จังหวัดภูเก็ต

จากการประชุมกลุ่มย่อยผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ได้กำหนดเกณฑ์พิจารณาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อศึกษาระบบการจัดการจากองค์ประกอบดังต่อไปนี้ ความสะดวกในการเข้าถึง ห้องน้ำ ภูมิทัศน์ เจ้าหน้าที่ที่แนะนำ ข้อมูล อาหารเครื่องดื่ม ที่จอดรถ ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชนและไม่เป็นกิจการของเอกชน พบว่าพิพิภรณ์ทที่มีศักยภาพและควรศึกษาระบบการจัดการมีดังนี้ พิพิภรณ์ทสถานที่แห่งชาติกลาง พิพิภรณ์ทสถานที่วัดพระทอง พิพิภรณ์ทสถานที่วัดนารายณ์การามและพิพิภรณ์ทสถานที่วัดคลองท่อม ศาสนสถานประกอบด้วย วัดถ้ำเสือ วัดราษฎร์อุปถัมภ์ วัดถ้ำสุวรรณคูหา วัดประชุมโยธี วัดไชยธาราราม วัดพระนางสร้างและวัดพระทอง โบราณสถานประกอบด้วย โบราณสถานทุ่งตึก

ในการศึกษารูปแบบการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม พิพิภรณ์ท โบราณสถาน ศาสนสถาน เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนั้น นักวิจัยได้แบ่งองค์ประกอบการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมออกมาเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร การบริหารองค์กร ภูมิทัศน์ของแหล่ง

ท่องเที่ยว รูปแบบการนำเสนอ สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การให้บริการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนและได้แนวทางในการจัดการดังนี้

ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ ควรประกอบด้วยยุทธศาสตร์อย่างน้อย 2 ยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศูนย์บริการและบริการด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 10 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ 1 ปรับปรุงระบบการคมนาคม

กลยุทธ์ 2 ปรับภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 3 พัฒนาระบบบริการที่ว่างของโบราณสถานเป็นสวนสาธารณะหรือที่พักผ่อนหย่อนใจ

กลยุทธ์ 4 สร้างจุดขายเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 5 เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 6 พัฒนาระบบสารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 7 พัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 8 นำแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเข้าสู่โรงเรียน

กลยุทธ์ 9 การประชาสัมพันธ์แบบองค์รวม

กลยุทธ์ 10 ชุมชนร่วมรักษาความปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการแบบบูรณาการ

ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ 1 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ พิพิธภัณฑ์และโบราณสถาน

กลยุทธ์ 2 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นักท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยว

กลยุทธ์ 3 จัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่าย

ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ ควรเป็นดังนี้

พิพิธภัณฑ์

ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ต้องประกอบด้วย อาคารจัดแสดงที่มีเอกลักษณ์ มีห้องน้ำที่สะอาด มีที่นั่งพัก มีสถานที่บริการอาหารและเครื่องดื่ม บุคลากรของพิพิธภัณฑ์ ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ มีบุคลากรที่ดีและมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดงเป็นอย่างดี

การบริหารจัดการแบบองค์รวมต้องยึดแบบเอกชน ให้เงินเดือนพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ตามผลงาน ภูมิทัศน์ของพิพิธภัณฑ์ต้องสวยงามอยู่เสมอ การนำเสนอหรือจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ต้องมีชีวิต นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ มีข้อความบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ พิพิธภัณฑ์จะต้อง กำหนดจุดขายของตนเองให้ชัดเจนและประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม เปิดโอกาส ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์

โบราณสถาน

ระบบการจัดการโบราณสถานต้องประกอบด้วย อาคารสำนักงานเพื่อใช้เป็น แหล่งบริการนักท่องเที่ยว อาคารสาธิต จัดนิทรรศการความเป็นมา ความสำคัญของโบราณสถาน แผ่นป้ายบอกความสำคัญ หอมน้ำไว้ให้บริการนักท่องเที่ยว จัดประสานตำรวจเพื่อรักษาความปลอดภัย จัดหาบุคลากรประจำโบราณสถานแต่ละแห่ง เพื่อทำงานฝ่ายวิชาการและบริการ นักท่องเที่ยว ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ไม่มีสิ่งก่อสร้าง โบราณสถานแต่ละแห่งควรมีจุดขายที่ ชัดเจนว่ามีคุณค่าและความสำคัญด้านใด และประชาสัมพันธ์โบราณสถานให้เป็นที่รู้จักเพิ่มขึ้น ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นสวนสาธารณะของชุมชน

ศาสนสถาน

ระบบการจัดการศาสนสถานต้องประกอบด้วย มีศาสนมงคลเด่นที่เป็นจุดขายที่ ชัดเจน สถานที่จอดรถเพียงพอ ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม สะอาดและปราศจากแมลงหรือสุนัข จรจัด มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอ มีที่นั่งพัก มีสถานที่สำหรับกราบนมัสการพระ สันทนาธรรม และประพรมน้ำพุทธมนต์เป็นสัดส่วน มีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาในการสนทนาธรรมกับพระ องค์ปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดบุคลากรที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้ ให้คำแนะนำกับ นักท่องเที่ยวและเป็นประชาสัมพันธ์ของศาสนสถาน ศาสนสถานควรกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจน เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและจัดสร้างเว็บไซต์ของวัดเพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

ความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อยุทธศาสตร์การจัดการ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถานนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่หนึ่งหน่วยงานหลัก ศิลปากรที่ 15 เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลพิพิธภัณฑ์และ โบราณสถาน ในเขตจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ มีลูกจ้างชั่วคราวเป็นกำลังหลักของหน่วยงาน ลูกจ้างชั่วคราวเหล่านี้ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำและไม่ได้รับการขึ้นเงินเดือน ขาดกำลังใจ ในการทำงาน นอกจากนี้หน่วยงานขาดงบประมาณในการจัดส่งพนักงานไปอบรม ส่งผลให้กำลัง หลักของหน่วยงานไม่สามารถพัฒนาตนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นได้ หรือขาดความพร้อมในการ

พัฒนาทรัพยากรของตนเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มเติม

พระมีความพร้อมที่จะต้อนรับผู้มาเยือนทุกกลุ่ม พร้อมที่จะแสดงธรรมและประพรมน้ำพระพุทธมนต์ให้แก่ผู้มาเยือน เจ้าอาวาสพร้อมจะกวาดขันวินัยสงฆ์เพิ่มขึ้นเพื่อให้การประพฤติตนของพระในวัด มีกิจวัตรที่งดงามน่าเคารพศรัทธา

กลุ่มที่สองหน่วยงานสนับสนุน ประกอบด้วยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด มีบุคลากรและงบประมาณน้อยกว่าปริมาณงานที่ต้องทำ ขาดความคล่องตัวที่จะสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สำนักพระพุทธศาสนามีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการส่งเสริมให้ศาสนสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานโดยการปรับปรุงถนนทางเข้าและดูแลภูมิทัศน์ให้เป็นครั้งคราว ใช้งบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมในโครงการต่าง ๆ ชุมชนใกล้เคียงแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น บริษัทนำเที่ยวพร้อมที่จะจัดกำหนดการเพื่อนำนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม ถ้าพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน ภูมิทัศน์สวยงามเหมาะสมให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูปได้ มีที่นั่งพัก มีอาหารบริการและมีเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลหรือนำชมที่มีศักยภาพ มักคู่เทศก์พร้อมที่จะนำนักท่องเที่ยว ไปชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ถ้าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีข้อมูลสำหรับอธิบายกับนักท่องเที่ยวและมีสินค้าที่ระลึกจำหน่าย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขตภาคใต้ตอนบนพร้อมที่จะประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกับสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด

นักท่องเที่ยวต้องการให้ต้องการให้มีระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง

พิพิธภัณฑ์ต้องจัดที่นั่งพักด้านนอกอาคาร มีอาหารและเครื่องดื่มบริการให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ห้องจัดแสดงควรปรับเป็นห้องปรับอากาศทั้งหมดหรือเป็นห้องปรับอากาศสลับกับห้องที่ไม่ปรับอากาศ ดูแลภูมิทัศน์ด้านหน้าพิพิธภัณฑ์ให้สะอาดและสวยงามอยู่เสมอ โดยการปลูกไม้ดอกไม้ประดับและจัดสวน มีจุดขายชัดเจน เช่นไปพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลางเพื่อชมพระนารายณ์สี่อัครมุนีเศียรบนคาบสมุทรภาคใต้ ในการจัดแสดงควรนำเสนอพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ มีข้อความบรรยายโบราณวัตถุทั้ง

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการสื่อสารให้มีลักษณะต้อนรับผู้มาเยือนมากขึ้น ยิ้มและกล่าวทักทายผู้มาเยือนทุกครั้งที่เจอ ควรให้บริการด้วยความยินดีและพนักงานต้องสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ ขณะนำชมพนักงานนำชมต้องนำเสนอ อธิบายประวัติ ความสำคัญของโบราณวัตถุที่นักท่องเที่ยวสนใจ พิพิธภัณฑ์ต้องจัดนิทรรศการตามวาระวันสำคัญและนำเสนอพิพิธภัณฑ์นอกสถานที่ ต้องประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรม อนุญาตให้หน่วยงานในท้องถิ่นและองค์กรในท้องถิ่นต่าง ๆ เข้ามาใช้ห้องประชุมของพิพิธภัณฑ์โดยไม่คิดค่าเช่าสถานที่เป็นกรณีพิเศษ เชิญผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้เรื่องมรดกท้องถิ่นที่พิพิธภัณฑ์

2. พิพิธภัณฑ์วัดพระทอง

พิพิธภัณฑ์วัดพระทองควรทำป้ายแสดงทางเข้าพิพิธภัณฑ์ให้ชัดเจน ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยการจัดสวนและปลูกไม้ดอกตกแต่งเพื่อให้มีบริเวณสำหรับถ่ายรูป จัดพนักงานที่มีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดสามารถแสดงอธิบายประวัติ ความสำคัญของโบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์ สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ไว้ต้อนรับและนำชม ควรถ่ายภาพโบราณวัตถุทุกชิ้น ให้หมายเลขกำกับและทำประวัติ จัดระบบแสงสว่างให้เพียงพอ จัดแสดงโบราณวัตถุที่เป็นหัวใจหลักของพิพิธภัณฑ์ให้ชัดเจน ควรได้รับการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

3. พิพิธภัณฑ์วัดนารายณิการาม

พิพิธภัณฑ์สถานวัดนารายณิการามควรปรับปรุงถนนบริเวณทางเข้าพิพิธภัณฑ์ จัดทำป้ายบอกทางที่มีขนาดใหญ่และถาวร จัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ใหม่ ให้เป็นอาคารเฉพาะในการจัดแสดง ปรับปรุงสถานที่จอดรถ ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม จัดสร้างห้องน้ำและสถานที่บริการอาหารและเครื่องดื่ม จัดพนักงานที่มีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดงและสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ไว้ต้อนรับและนำชม ควรจัดการนำเสนอใหม่ กำหนดจุดขายที่ชัดเจน จัดหมวดหมู่ของโบราณวัตถุ จัดทำป้ายบอกชื่อ ถ่ายรูปและจัดทำข้อมูลโบราณวัตถุ จัดลำดับความเด่นของโบราณวัตถุ ให้ชุมชนเข้ามาให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดงและเป็นอาสาสมัครนำชมพิพิธภัณฑ์ ควรได้รับการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

4. พิพิธภัณฑ์วัดคลองท่อม

พิพิธภัณฑ์สถานวัดคลองท่อม ควรจัดทำป้ายบอกทางเข้าพิพิธภัณฑ์และก่อนถึงพิพิธภัณฑ์ ปรับปรุงสถานที่จอดรถโดยการปูตัวหนอน หรือเทพื้นคอนกรีต ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม โดยการปลูกต้นไม้ใหญ่ จัดสวนปลูกไม้ดอกไม้ประดับ จัดเจ้าหน้าที่ประจำที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ มีความรู้เรื่องลูกปัดให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างน้อยสองคน เพื่อนำชมและ

ดูแลความสะอาด จัดทำป้ายบอกชื่อลูกบิดทุกแบบ ถ่ายรูปและจัดทำข้อมูลโบราณวัตถุทุกชิ้น จัดลำดับโบราณวัตถุที่ต้องการนำเสนอตามความเด่น ควรจัดแสดงสถิติการทำลูกบิดและให้นักท่องเที่ยวสามารถทำลูกบิดเป็นของที่ระลึกได้ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำชม เนื่องจากโบราณวัตถุที่จัดแสดงส่วนใหญ่ได้จากการบริจาคจากชุมชน ควรได้รับการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

5. วัดถ้ำเสือ

วัดถ้ำเสือควรปรับปรุงทางเข้าวัด โดยการปลูกต้นไม้ใหญ่ หรือปลูกไม้ประดับเป็นแนวเข้าวัด บริเวณถนนภายในวัดควรปลูกไม้พุ่ม เพื่อเป็นแนวทางเดินภายในวัด ควรจัดสวนเป็นสถานที่ถ่ายรูป จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสามภาษาและดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ จัดพระที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีไว้สนทนาธรรมกับนักท่องเที่ยว จัดเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ควรนำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจ ให้เหมาะสมกับพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม มีเอกสารแนะนำ การใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย กำหนดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ควรได้รับการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น โดยทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสามภาษา มีเว็บไซต์ของวัดเป็นสามภาษาด้วย

6. วัดราษฎร์อุปถัมภ์

วัดราษฎร์อุปถัมภ์ ควรจัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ดูแลภูมิทัศน์ให้สวยงาม จัดพระที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษและภาษาจีนไว้สนทนาธรรมและประพรหมน้ำพุทธมนต์ให้กับนักท่องเที่ยว จัดทำป้ายบอกทางเป็นสามภาษาและมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจให้เหมาะสมกับพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสามภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติและจัดสร้างเว็บไซต์ของวัดเป็นสามภาษาเพื่อแนะนำวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพังงา สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับวัดราษฎร์อุปถัมภ์กำหนดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

7. วัดสุวรรณคูหา

วัดสุวรรณคูหา ควรปรับปรุงทางเข้าวัดโดยการทำถนนเข้าวัดใหม่ ปลูกต้นไม้ใหญ่หรือปลูกไม้ประดับเป็นแนวเข้าวัด จัดสวนเป็นสถานที่สำหรับถ่ายรูป จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ จัดระเบียบสิ่งและสุนัขจรจัดไม่ให้รบกวนนักท่องเที่ยว จัดพระที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ไว้

สนทนาศาสนาและประพรมน้ำพุทธมนต์ให้กับนักท่องเที่ยว จัดมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจให้ชัดเจน เช่น ไปนมัสการประปางไสยาสน์ที่วัดสุวรรณคูหาเป็นต้น ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ จัดทำเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษา เพื่อแนะนำวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ วัดควรจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรม

8. วัดประชุมโยธี

วัดประชุมโยธีควรจัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา ปลูกไม้ประดับภายในวัดและจัดสวนเป็นสถานที่สำหรับถ่ายรูป ดูแลเรื่องความสะดวกให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจ เช่น ไปนมัสการพระพุทธรูปปั้นปางเลไลย์ที่วัดประชุมโยธี เป็นต้น จัดพระสำหรับสนทนาศาสนาและประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน ใต้เป็นการเฉพาะและมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระแก่คนไทย ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ จัดสร้างเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษาเพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลและโบราณวัตถุภายในวัด จัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัดประชุมโยธี

9. วัดไชยธาราราม

วัดไชยธารารามหรือวัดฉลองควรปลูกไม้ใหญ่ภายในวัด เช่น ต้นมะฮอกกานี ต้นหูกระจง เพื่อให้ร่มเงา จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสามภาษา ดูแลเรื่องความสะดวกให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ จัดระเบียบสุขาจัดไม่ให้รบกวนนักท่องเที่ยว จัดพระที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้สำหรับสนทนาศาสนา และประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน จำนวนสามรูปต่อวันใต้เป็นการเฉพาะ จัดให้มีมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย การประชาสัมพันธ์วัดฉลองควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสามภาษา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็นสามภาษาเพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลภายในวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

10. วัดพระนางสร้าง

วัดพระนางสร้างควรปรับปรุงภูมิทัศน์เพิ่มเติม โดยทำป้ายแสดงสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา ปลูกไม้ดอกไม้ประดับและจัดสวนตกแต่งภายในวัด จัดทำที่นั่งพักสำหรับนักท่องเที่ยว ดูแลเรื่องความสะดวกภายในวัด จัดพระสำหรับสนทนาศาสนาและประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน จำนวนหนึ่งรูปต่อวันใต้เป็นการเฉพาะ และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจให้ชัดเจน เช่น

ไปให้ผู้หญิงในพวงหนึ่งเดียวในประเทศไทยที่วัดพระนางสร้างเป็นต้น ควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และจัดสร้างเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษา เพื่อนำวัดและศาสนมงคลภายในวัด วัดต้องจัดกิจกรรมทางศาสนาให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัด เจ้าอาวาสต้องลดบทบาทตัวเองลงและแต่งตั้งชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

11. วัดพระทอง

วัดพระทองควร ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยการจัดสวนและปลูกไม้ดอกตกแต่งเพื่อให้มีบริเวณสำหรับถ่ายรูป จัดที่นั่งพักแก่นักท่องเที่ยว จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็นสองภาษา ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ควรจัดพระที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และมีกิจวัตรที่งดงามไว้สำหรับสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือน จำนวนหนึ่งรูปต่อวันไว้เป็นการเฉพาะ เพิ่มศักยภาพเจ้าหน้าที่ชายวัดมุงคในการต้อนรับและการสื่อสาร จัดให้มีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนากับพระสงฆ์แก่คนไทย ควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็นสองภาษา เพื่อนำวัด ศาสนมงคลภายในวัด วัดควรจัดกิจกรรมเพื่อให้นักในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับวัด

12. โบราณสถานทุ่งตึก

กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัดพังงา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ไม่มีสิ่งก่อสร้างให้มีลักษณะเป็นสวนสาธารณะ จัดสร้างอาคารสำนักงานเพื่อใช้เป็นแหล่งบริการนักท่องเที่ยว จัดสร้างอาคารสำหรับสาธิตและจัดนิทรรศการความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถาน จัดสร้างป้ายบอกโบราณวัตถุที่มีอยู่ ทำแผนผังบอกสถานที่ในโบราณสถานทุ่งตึก จัดสร้างห้องน้ำไว้ให้บริการ ไม่น้อยกว่าสี่ห้อง ประสานตำรวจหมู่บ้านคอยรักษาความปลอดภัยเพิ่มขึ้น จัดตั้งองค์กรให้มีเจ้าหน้าที่ประจำอย่างน้อยสิบคนเข้ามาดูแลโบราณสถานทุ่งตึก ทำงานฝ่ายวิชาการและบริการนักท่องเที่ยว จัดตั้งองค์กรชุมชนขึ้นมารับการบริหารจัดการให้โบราณสถานทุ่งตึก เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีมีประธาน รองประธาน ฝ่ายการเงิน ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถประกอบกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวได้ ควรประชาสัมพันธ์โบราณสถานทุ่งตึกผ่านหนังสือแนะนำเที่ยว รายการสารคดีทางโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต จัดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา เป็นอาสาสมัครชุมชนนำชมโบราณสถานแห่งนี้

อภิปรายผล

จากการสำรวจความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ตพังงาและกระบี่พบว่านักท่องเที่ยวสนใจสามลำดับแรกคือวัดไชยธาราราม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลางและวัดถ้ำเสือ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นที่รู้จักอยู่แล้ว เพราะได้รับการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบที่หลากหลายและเข้าถึงนักท่องเที่ยว (วนิดา ฟ้าอรุณ, 2547: 65-66) องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาพร้อมรองรับนักท่องเที่ยว (เนตรชนก นันท์, 2544: 67-69) มีประวัติโดดเด่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและสามารถเข้าถึงได้สะดวก ส่วนแหล่งท่องเที่ยวลำดับถัดไปที่นักท่องเที่ยวสนใจอยู่ในระดับมากหรือระดับปานกลาง เนื่องจากยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากนัก หรือขาดองค์ประกอบที่โดดเด่น ภาคีเครือข่ายจึงควรรหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (สยามล ชัยรัตน์อุดมกุล, 2544 : 89-91) เพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น ๆ และพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรัก ความหวงแหน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 19-22) และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

สำหรับยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ตพังงาและกระบี่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นอย่างน้อยที่สุดควรประกอบด้วยยุทธศาสตร์สองยุทธศาสตร์คือ ยุทธศาสตร์พัฒนาทรัพยากรและบริการด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และยุทธศาสตร์การจัดการแบบบูรณาการ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ตพังงาและกระบี่เกือบทั้งหมดขาดการปรับปรุงภูมิทัศน์ ขาดการนำเสนอจุดขายที่เด่นชัด ขาดระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว และไม่ได้นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่มีการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ได้รับความนิยมอย่างสูง กับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมในระดับรองลงมา (ปลื้มใจ สินอากร, 2548 : 135) หรือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยกัน (กิติรัตน์ สีพันธ์, 2545 : 72-73) รวมถึงขาดการเชื่อมโยงเรื่องราวของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงที่มีศักยภาพรองลงมา นอกจากนี้การมีระบบสารสนเทศการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นยังเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไปในตัวด้วย และช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นก่อนเดินทางมาถึง รวมทั้งเป็นข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวและภาคีเครือข่าย (ศิริพร สร้อยนาคพงษ์, 2543 : 102-106 , ชนะการณ ออสุวรรณ, 2548 : 138-144) นอกจากนี้การพัฒนาาระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอินเทอร์เน็ต ยังช่วยเพิ่มความ

สะดวก รวดเร็วและลดต้นทุนในการดำเนินงานของผู้ประกอบการอีกด้วย (ศิริฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และพิมพ์ลักษณ์ พงศกรรังศิลป์, 2549 : 105-106)

กลยุทธ์ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถานและกลยุทธ์ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับนักท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยวจะช่วยให้พิพิธภัณฑสถานสามารถทำงานได้คล่องตัวขึ้น ในวงจรของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น พบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขาดงบประมาณในการพัฒนา ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและมีรายได้ไม่พอเลี้ยงตนเอง พนักงานขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่งผลให้การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นไม่ได้มาตรฐาน นักท่องเที่ยวจึงไม่สนใจไปเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวไม่ไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวก็ไม่มีรายได้ แหล่งท่องเที่ยวจึงไม่สามารถพัฒนาเพิ่มได้ ดังนั้นในการพัฒนาจึงต้องตัดใช้การพัฒนาก่อนในจุดใดจุดหนึ่ง เช่นหน่วยงานของรัฐต้องให้งบประมาณแหล่งท่องเที่ยวก่อน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ รวมถึงประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จัก นักท่องเที่ยวจึงจะมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นเพิ่มมากขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แหล่งท่องเที่ยวก็จะมียอดงบประมาณในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและให้บริการที่ได้มาตรฐานเพิ่มขึ้นอีก แหล่งท่องเที่ยวที่นั่นก็จะเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นด้วยเป็นวงจร เช่นเดียวกับการลงทุนของภาคเอกชนในการสร้างสวนสนุก หรืออีกทางหนึ่งรัฐต้องออกกฎ หรือระเบียบข้อบังคับให้บริษัทนำเที่ยวต้องจัดให้นักท่องเที่ยวต้องเดินทางไปเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างน้อยสองแห่งในการเดินทางท่องเที่ยวหนึ่งรอบ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีรายได้จากการเก็บค่าเข้าชม และให้นำรายได้ไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอีกต่อหนึ่งเป็นต้น

สำหรับระบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรในหน่วยงานให้มีคุณสมบัติของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีหัวใจของนักบริการอย่างสม่ำเสมอ และสามารถทำงานทดแทนกันได้ในมาตรฐานเดียวกัน (สมดี หงส์ไพศาลวิวัฒน์, 2545 : 55) มีความสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เป็นมิตร สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับโบราณวัตถุที่จัดแสดงได้อย่างถูกต้อง (ชนะการณ ออสุวรรณ, 2548 : 138-144) ภูมิทัศน์ของพิพิธภัณฑสถานต้องได้รับการดูแลให้สวยงามอยู่เสมอ การนำเสนอหรือจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานต้องมีชีวิตนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ (บุรี บุรวิวัฒน์, 2543 : 168-174) มีความทันสมัยและเป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง เป็นพิพิธภัณฑสถานในระบบราชการ มีลูกจ้างชั่วคราวเป็นกำลังหลัก ลูกจ้างเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้รับเงินเดือนต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดภูเก็ตและได้รับ

การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ขาดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ จึงเป็นผลให้พิพิธภัณฑสถานที่ไม่สามารถตอบสนองบทบาทหลักขององค์กร (ชลพงศ์ อารมณดี, 2546 : 131-132) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้ง ๆ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง พยายามผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีการจัดนิทรรศการทั้งแบบถาวร ชั่วคราวและกลางแจ้ง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางฝั่งอันดามันตอนบน อย่างไรก็ตามพิพิธภัณฑสถานยังคงต้องการความช่วยเหลือด้านบุคลากรและเทคโนโลยี (สารูป ฤทธิชู, 2549 : 271) จากหน่วยงานภายนอก รวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นในการจัดการพิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนนั้น เรื่องแรกสุดคือต้องจัดการให้บุคลากรของพิพิธภัณฑสถานมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ เพื่อให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าของบ้านที่ดีต่อไป สำหรับพิพิธภัณฑสถานวัดนั้น ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยดำเนินการ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการร่วมกันพัฒนา โดยเจ้าอาวาสต้องลดบทบาทตัวเองลงด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานวัดแทน โดยประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่น ตัวแทนบริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ และเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีเจ้าอาวาสเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อให้พิพิธภัณฑสถานวัดสามารถตอบสนองความต้องการได้ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

โบราณสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ ได้รับการสำรวจและทำโครงการปรับปรุงโดยศิลปากรที่ 15 บ้างแล้วก็ตามแต่ยังไม่เพียงพอ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ทั้งที่โบราณสถานมีสภาพแวดล้อมที่ดีและมีจุดเด่น บางแห่งอยู่ท่ามกลางชุมชนคมนาคมสะดวก มีบริเวณกว้างชุมชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์เป็นสถานที่พักผ่อน สถานที่ออกกำลังกายหรือปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะได้ แต่โบราณสถานเหล่านี้ขาดการประชาสัมพันธ์ ไม่มีกิจกรรมเกี่ยวเนื่องและประชาชนไม่ได้รับรู้ข่าวสาร จึงไม่เป็นที่สนใจของชุมชน (ณรงค์ น้ำผึ้ง, 2546 : 72-78) ประกอบกับภาครัฐเองมีกฎหมายระหว่างหน่วยงานที่แตกต่างกัน ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเข้าไปดูแลแทนได้ โบราณสถานหลายแห่งจึงถูกปล่อยทิ้งร้างไว้โดยไม่เกิดมูลค่าเพิ่ม ทั้ง ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนมีความพร้อมที่จะเข้าไปช่วยดูแล ปรับปรุงและดำเนินการร่วมกันกับหน่วยงานที่รับผิดชอบก็ตาม (พจนารถ กริ่งไกร, 2545 : 66-69)

วัดเป็นศาสนสถานที่มีบทบาทหลายประการในสังคมไทย โดยมีพระสงฆ์เป็นตัวเชื่อมระหว่างวัดกับชุมชน วัดในพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ (พระมหาทองสุข สุภโร, 2545 : 99) ชาวพุทธเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัดช่วยให้เกิดความสุขทางจิตใจ เกิดกำลังใจและเป็นสิริมงคลกับตนเองและครอบครัว (สถาพร เจริญกมลเกียรติ, 2544 : 50-53) นอกจากนี้ประชาชน

ที่เข้าวัดส่วนใหญ่ต้องการให้วัดสะอาด สงบและเป็นที่ปฏิบัติธรรม (พระมหาชัยนาท อรรถบุตร, 2542 : 40-45) ดังนั้นในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นต้องคำนึงถึงมิติเหล่านี้ด้วย โดยปกติชุมชนจะเข้าไปช่วยเหลือวัดก็ต่อเมื่อวัดมีกิจกรรมทางศาสนา (ศรีศิลป์ เทศธรรม, 2549 : 154-162) ดังนั้นในการประสานระหว่างหน่วยงานราชการกับชุมชนและวัดจะต้องมีกิจกรรมเกิดขึ้นก่อน เนื่องจากชุมชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เป็นตัวเชื่อม (ปิยพร ทาวีกุล, 2544 : 71)

กรณีความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ต่อยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้นพบว่า หน่วยงานหลักคือกรมศิลปากร เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลพิพิธภัณฑ์และโบราณสถานนั้น ยังไม่แสดงบทบาทที่ชัดเจนในการนำเสนอพิพิธภัณฑ์และโบราณสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในขณะที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลางต้องการนำเสนอพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนโดยทั่วไปและนักท่องเที่ยวรู้จักพิพิธภัณฑ์ มีความรักและหวงแหนทรัพยากรที่มีค่าของแผ่นดินที่ได้จัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ มีความต้องการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของประชาชน ส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน (สุมาลี สังข์ศรีและคณะ, 2548 : 70-83) ต้องการนำเสนอโบราณวัตถุที่มีคุณค่าและเนื้อหาให้เหมาะกับผู้เข้าชม (ดีเอียง แซ่ปึง, 2544 : 340-342) ต้องการจัดนิทรรศการพิเศษ นิทรรศการเคลื่อนที่ รวมถึงออกไปให้ความรู้กับเยาวชนนอกสถานที่ เพื่อสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเอง (ชลพงศ์ อารมณดี, 2546 : 131-132) แต่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง ยังไม่สามารถดำเนินการได้ดีนัก เนื่องจากขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านพิพิธภัณฑ์วิทยา (สุวรรณ ทศคร, 2546 : 112-114) รวมถึงขาดงบประมาณในการจัดการ

ด้านภาคีที่สนับสนุนนั้น พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ โดยให้งบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมในโครงการต่าง ๆ รวมถึงการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปช่วยปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เป็นครั้งคราว แต่ไม่สามารถให้งบประมาณในการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารเนื่องจากติดข้อกฎหมายบางประการ หน่วยงานรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและประชาชนในชุมชนใกล้เคียงให้ความร่วมมือกับพิพิธภัณฑ์เป็นอย่างดี เข้าร่วมกิจกรรมวันอนุรักษ์มรดกไทย (สารูป ฤทธิ์ชู, 2549 : 271) ที่พิพิธภัณฑ์จัดขึ้นเป็นจำนวนมาก บริษัทนำเที่ยวหลายแห่งได้จัดโปรแกรมนำนักท่องเที่ยวเข้าชมและขอให้พิพิธภัณฑ์จัดเจ้าหน้าที่นำชมให้ หัวหน้าพิพิธภัณฑ์ได้ดำเนินการต้อนรับและเป็นมัคคุเทศก์นำชม พบว่านักท่องเที่ยวมีความประทับใจอย่างมาก แต่ใน

ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาด้วยตนเองเอง โดยไม่ได้นัดหมายล่วงหน้าจะไม่มีบุคลากรนำชม มีแต่เจ้าหน้าที่ประจำห้องจัดแสดงที่คอยอำนวยความสะดวกแต่ไม่สามารถให้ข้อมูลโบราณวัตถุที่จัดแสดงได้มากนัก อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้รับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จึงมีศักยภาพในการเรียนรู้จำกัดและขาดขวัญกำลังใจในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เนื่องจากเป็นเพียงลูกจ้างชั่วคราวที่ได้รับเงินเดือนน้อยกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเองเองขาดความประทับใจ ในด้านมัคคุเทศก์นั้นส่วนใหญ่แล้วมีความรู้ด้านโบราณวัตถุน้อย จึงไม่ค่อยนิยมนำนักท่องเที่ยวมาชมพิพิธภัณฑ์เนื่องจากตนเองไม่สามารถให้คำอธิบายที่ดีกับนักท่องเที่ยวได้ และพิพิธภัณฑ์เองก็ขาดบุคลากรที่จะให้คำอธิบาย อีกทั้งขาดข้อมูลที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ ดังนั้นในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดเตรียมมัคคุเทศก์ทางด้านนี้ด้วย หรืออาจจัดอบรมเยาวชนอายุระหว่าง 11-12 ปี ในชุมชนให้เป็นยุวมัคคุเทศก์นำชมและบรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (กิติรัตน สีนับนธ์, 2545 : 72-73) เพื่อทดแทนกำลังคนของพิพิธภัณฑ์และของงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดจ้างยุวมัคคุเทศก์ ซึ่งเป็นเยาวชนในท้องถิ่น อยู่ในวัยที่สดใส เรียนรู้ได้เร็วและสามารถพัฒนาบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ได้ดีเป็นที่ชื่นชอบของผู้ที่ได้พูดคุยด้วย (ธัญญาภรณ์ กุณาง, 2549 : 91-93)

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. จากการศึกษาทดลองนำผลวิจัยไปใช้กับเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์กลาง โดยการจัดประชุมเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ร่วมกับหัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกลาง ในฐานะผู้ใช้งานวิจัยหลัก และให้เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์สำรวจข้อเด่น ข้อด้อยของพิพิธภัณฑ์ และให้เสนอแนวทางในการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์ ในเดือนกรกฎาคม ข้อสรุปร่วมกันคือ พนักงานต้อนรับจะทักทายนักท่องเที่ยวชาวไทยทุกคนที่เข้าเที่ยวและจะพยายามทักทายนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่นำชมจะพยายามศึกษาข้อมูลโบราณวัตถุและจะอธิบายกับนักท่องเที่ยวที่เข้าชม จะช่วยกันดูแลความสะดวกของห้องน้ำของพิพิธภัณฑ์และบริเวณพิพิธภัณฑ์ให้สะอาดอยู่เสมอ ยินดีและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ หลังจากการประชุมพบว่าเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์มีความกระตือรือร้นในการทำงานเพิ่มขึ้น เมื่อนำข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพิพิธภัณฑ์จากสมุดเยี่ยมชม พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านการต้อนรับ การนำชม และด้านภูมิทัศน์เพิ่มขึ้น ยกเว้นเรื่องอุณหภูมิในห้องจัดแสดง อุปรกรณ์

อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่สามารถใช้งานได้ เนื่องจากพิพิธภัณฑ์ไม่มีงบประมาณบำรุงที่เพียงพอ นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์ได้เข้าร่วมจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต จัดลานวัฒนธรรมในงานสมโภชท่าแพทศวรรษตรี ท่าศรีสุนทร ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ ถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย แต่อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์มีจำนวนน้อย ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การพัฒนาของพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ได้มาตรฐานนั้นเป็นไปได้ยาก ๗ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเป็นการด่วน เพื่อให้สามารถพัฒนาบุคลากรเหล่านี้ให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ตามมาตรฐานโดยเร็ว

2. พิพิธภัณฑ์เมืองแร่กะทู้ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่สร้างขึ้นใหม่โดยเทศบาลตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ได้นำข้อเสนอและข้อสรุปจากการประชุมย่อยไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณวัดถ้ำ ข้อมูลและกำลังคนในการจัดนิทรรศการ รวมทั้งกำหนดรูปแบบในการจัดแสดงให้มีชีวิต และจัดให้มีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ จัดสร้างเว็บไซต์ในการให้ข้อมูลและประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์เมืองแร่กะทู้ โดยมี ผ.ศ.สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ นักวิจัยในคณะวิจัยได้เข้าไปทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์เมืองแร่กะทู้ อย่างไรก็ตามพิพิธภัณฑ์เมืองแร่กะทู้ควรประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ ให้มีรูปแบบที่หลากหลายกว่านี้ และเพิ่มความถี่ในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างให้มากขึ้น

3. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ควรเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบริเวณใกล้เคียงกัน เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มครอบครัว และจัดโปรแกรมท่องเที่ยวที่มีเส้นทางท่องเที่ยวสลับกันไปกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมถึงให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มเติมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

4. การท่องเที่ยวควรจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น โดยนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะของ โปรแกรมทัวร์บุญ เช่นจัดโปรแกรมไหว้พระในบริเวณใกล้เคียงกันที่สามารถเดินทางได้ภายในหนึ่งวัน

5. โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ตพังงาและกระบี่ ที่ไม่ได้ศึกษาระบบการจัดการ จากการสำรวจพบว่าขาดบุคลากรในการดูแลภูมิทัศน์ องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำแผนของตำบล เพื่อให้การสนับสนุนโบราณสถาน ศาสนสถานโดยการจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลความสะอาด และปรับปรุงภูมิทัศน์ให้กับโบราณสถานและศาสนสถาน เดือนละครั้ง

6. วัดในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ ที่ไม่ได้ศึกษาระบบการจัดการ จากการสำรวจพบว่าเกือบทุกวัดจะมีวัตถุโบราณเก็บรักษาเอาไว้บ้าง น้อยบ้าง ตามความเก่าแก่ของวัดและศรัทธาของชุมชนที่มีต่อวัด วัตถุโบราณเหล่านี้ขาดการลงทะเบียน ไม่ทราบที่มาและไม่ได้จัดห้องแสดงไว้ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปช่วยเหลือวัดในการจัดทำบัญชีวัตถุโบราณภายในวัด สืบหาข้อมูลที่มา ประโยชน์ใช้สอย คุณค่า ความสำคัญของวัตถุโบราณแต่ละชิ้นที่จัดอยู่ และให้งบประมาณสนับสนุนในการจัดสร้างอาคารแสดงวัตถุโบราณที่ทางวัดเก็บไว้และจัดหาเพิ่มเติม สร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นประจำตำบล เป็นแหล่งท่องเที่ยวของตำบลทางวัฒนธรรม ให้มีการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลในบริเวณเดียวกัน และจัดห้องน้ำไว้บริการผู้มาเยือน

7. ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ เขตพื้นที่ควรให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในการทำหลักสูตรท้องถิ่นด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนสถานและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในแต่ละตำบล เป็นหนังสือสำหรับสอนนักเรียนและเพื่อเป็นข้อมูลของท้องถิ่นในการนำเสนอต่อผู้มาเยือน และเป็นการสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่นของเยาวชนอีกด้วย

8. โรงเรียนควรจัดโอกาสให้นักเรียนต้องเข้าไปศึกษาเรียนรู้ วัฒนธรรมของตนเองด้วยตนเองที่พิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้กับสภาพจริงและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในตัวด้วย

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร.2538. แนวทางการจัดการโบราณสถานในบัญชีมรดกทางวัฒนธรรมของโลก.
กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- , 2540. ระบบการบริหาร-การจัดการวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่2.กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- , 2541. แนวทางการจัดทำคุณภาพมาตรฐานงานด้านศิลปวัฒนธรรม. จำนวน 1,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟิคดีไซน์และการพิมพ์.
- , 2548. คู่มือพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ พร้อมด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. จำนวน 2,000 เล่ม พิมพ์ครั้งที่ 10/2548. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาพันธ์
- จริยยุทธ บุญแต่ง. 2549. ทักษะคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย. รวมบทความการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. เท็ดชาย ช่วยบำรุง. กรุงเทพฯ: บริดเพรส.
- เฉลิมว นูร์ภักดี. 2549. วิธีคิดโครงการวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนของบุคคล. ม.ป.ท.
- ชนะการณ์ ออสุวรรณ. 2548. ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหัวหิน.วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ชลพงศ์ อารมย์ดี. 2546. บทบาทของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด ในฐานะพิพิธภัณฑสถานประจำเมือง. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชีวินีย์ จิรภัทรภูมิ.2546. การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวไทยที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- ญาณี จิตต์กุล. 2544. **สัมพันธผลกระทบของธุรกิจการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร.**
วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณรงค์ น้ำผึ้ง. 2546. **ความตระหนักของประชาชนต่อการอนุรักษ์โบราณสถานในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเจียงเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย.** ภาคนิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดีเอียง แซ่ปึ้ง. 2544. **การศึกษาแนวคิดเบื้องต้นในการออกแบบพิพิธภัณฑ์พุทธศิลป์ในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ธัญญาภรณ์ กุณา. 2549. **รูปแบบการพัฒนาชุมชนภาคเกษตรที่พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านแบบมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ - เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นาถพิมล วาดสันทัด. 2545. **กลยุทธ์ทางการตลาดแหล่งท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย.** การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เนตรชนก นันท์. 2544. **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน.** การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.** จำนวน 1,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ดีไซน์.
- บุรี บุรวัฒน์. 2543. **รูปแบบและการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี.**
ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปลื้มใจ สีนอักษร. 2548. **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** ภาคนิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปิ่นเพชร จำปา. 2545. **วัฒนธรรมการท่องเที่ยวของคนไทย พ.ศ. 2394-2544.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปิยพร ทาวีกุล.2544. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน:

กรณีศึกษา บ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พจนารถ กริ่งไกร. 2545. การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการ

จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระมหาชัยนาท อรรถบุตร. 2542. แรงจูงใจในการเข้าวัดของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ :

ศึกษากรณี วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.

พระมหาทองสุข สุภโร. 2545. อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระวัชรกร ปญญาธโร. 2548. บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศาสนวัตถุ : ศึกษาเฉพาะ

กรณีการอนุรักษ์อุโบสถ (สิม) ในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พิณทอง จิตรดิษฐ์. 2543. รูปแบบและแนวทาง การจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการดำรง

อยู่ของวัฒนธรรมชุมชนในหมู่บ้าน เลี้ยวช้าง จังหวัดสุรินทร์. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

เพ็ญประภา เพชรระบูรณิน และณัฐศักดิ์ ธีระกุล. 2543. การศึกษาเพื่อกำหนดแผนปรับปรุง

สิ่งแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูคู้มข้าว สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าลำปาง(สวนสะออน)และหาดดอกเกด(เขื่อนลำปาง) จังหวัดกาฬสินธุ์.

รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มิ่งสรรพ์ ชาวสะอาดและคณะ. 2540. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บท

การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

ระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ. 2545. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและ

ข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- วนิดา ฟ้าอรุณ. 2547. **ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของ ตำบลเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา**. ภาคนิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิรุจ กิจนันท์วิวัฒน์. 2549. **จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย. รวมบทความการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**. เท็ดชาย ช่วยบำรุง. กรุงเทพฯ: บิวดเพรส.
- วิไล บุญบรรจง. 2543. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีรณัฐ(พลนิกร) ไม้ไทย. 2541. **การศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเพิ่มประสิทธิภาพของสถาบันส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของกรมศิลปากร และการท่องเที่ยวกับการพัฒนาทางวัฒนธรรม**. จำนวน 2,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- ศิริพร สร้อยนาคพงษ์. 2543. **การพัฒนาและทดลองใช้คู่มือท่องเที่ยวโบราณสถานในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล
- ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และ พิมพ์ภัทส พงศกรรังศิลป์. **e-Tourism : ช่องทางการตลาดใหม่ของธุรกิจท่องเที่ยว**. วารสารวิชาการด้านการท่องเที่ยวออนไลน์. สำนักประสานงานชุดโครงการ การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สถาพร เจริญกมลเกียรติ. 2544. **ความเชื่อทางศาสนาของคนไทยเชื้อสายจีน : กรณีศึกษาวัดมังกรกมลาวาส**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมดี หงส์ไพศาลวิวัฒน์. 2545. **รายงานฉบับสมบูรณ์โอกาสทางการตลาดการท่องเที่ยวออลฟ์และสุขภาพในประเทศไทย : กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ยุโรปและอเมริกา**. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์และคณะ. 2548. **การศึกษาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่**. ม.ป.ท.
- สยามล ชัยรัตน์อุดมกุล. 2544. **ความรู้และความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย : กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สารูป ฤทธิชูและคณะ. 2549. รายงานวิจัยโครงการวิจัยสำรวจข้อมูลพิพิธภัณฑการเรือนรัฐใน
เครือข่ายภาคใต้. วิทยาลัยภูมิปัญญาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง.
- สุมาลี สังข์ศรีและคณะ. 2548. รายงานการวิจัยการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอด
ชีวิต: พิพิธภัณฑ. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุริยา สัมจันทร์. 2545. การวิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาดของพิพิธภัณฑพื้นบ้านจำทวี
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. การค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวรรณ ทศคร. 2546. **ในพิพิธภัณฑสถานในทศวรรษหน้า (2546 -2556)**. วิทยานิพนธ์ ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาคม พัตนิยะ. 2535. **ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมภาคใต้**. ม.ป.ท.
- อัจนา อ้นนานนท์. 2547. **การบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัด
สมุทรสงคราม**. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุทิศ ขาวเทียน. 2549. **การวางแผนกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อ พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน วัด มัสยิด ศาลเจ้า
ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต

1.รายชื่อพิพิธภัณฑสถาน

ลำดับที่	ชื่อพิพิธภัณฑสถาน	ที่ตั้ง
1	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง	ม.2 ต.ศรีสุนทร อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
2	พิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง	ม.7 ต.เทพกระษัตรี อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
3	พิพิธภัณฑสถานเปลือกหอย	ม.2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
4	ศูนย์มรดกท้องถิ่นกะทู้	ม.2 ต.กะทู้ อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต
5	พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณ์การาม	ม.1 ต.เหลอ อ.กะปง จ.พังงา
6	พิพิธภัณฑสถานวัดลุมพินี	ม.2 ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
7	พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม	ม.2 ต.คลองท่อมใต้ อ.คลองท่อม จ.กระบี่

2.รายชื่อโบราณสถาน

ลำดับที่	ชื่อโบราณสถาน	ที่ตั้ง
1	อาคารศาลากลางจังหวัดภูเก็ต	ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
2	อาคารสำนักงานที่ดิน	ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
3	อาคารไปรษณีย์โทรเลข	ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
4	บ้านพระอวามศรเขต	ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
5	อาคารศาลจังหวัดภูเก็ต	ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
6	วัดมงคลนิมิตร	ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
7	โรงเรียนภูเก็ตไทยหัว	ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต

8	วัดพระนางสร้าง	ต.เทพกระษัตรี อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
9	บ้านพระยาวิจิตรสงคราม	ต.ศรีสุนทร อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
10	ทุ่งตึก	ต.เกาะคอเขา อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
11	วัดหน้าเมือง	ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
12	เขาพระเหนือ	ต.บางนายสี อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
13	กำแพงจวนเจ้าเมืองตะกั่วป่า	ต.ตลาดใหญ่ อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
14	วัดคงคามิมุข	ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
15	ที่ว่าการอำเภอตะกั่วป่า (หลังเก่า)	ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
16	วัดเสนานุชรังสรรค์	ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
17	วัดศรีเขต	ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
18	เขาพระนารายณ์	ต.เหล อ.กะปง จ.พังงา
19	อาคารศาลากลางจังหวัดพังงา(หลังเก่า)	ต.ท้ายช้าง อ.เมืองพังงา จ.พังงา
20	เจดีย์เขาล้างบาตร	ต.ท้ายช้าง อ.เมืองพังงา จ.พังงา
21	วัดมงคลสุทธาวาส	ต.ท้ายช้าง อ.เมืองพังงา จ.พังงา
22	จวนผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา	ต.ท้ายช้าง อ.เมืองพังงา จ.พังงา
23	วัดสราภิมุข	ต.ถ้ำน้ำผุด อ.เมืองพังงา จ.พังงา
24	วัดมาตุคุณาราม	ต.กะโหลก อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
25	วัดสุวรรณคูหา	ต.กะโหลก อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
26	วัดลุมพินี	ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
27	วัดเจริญมณาวาส	ต.กะไหล อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
28	วัดศรีรัตนาราม	ต.กะไหล อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
29	ถ้ำผีหัวโต	ต.อ่าวลึกใต้ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่

3.รายชื่อวัด

ลำดับที่	ชื่อวัด	ที่ตั้ง
1	วัดไชยธาราราม	อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
2	วัดโฆสิตวิหาร	ม.6 ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
3	วัดเจริญสมณกิจ	อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
4	วัดเชิงทะเล	อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
5	วัดเทพกษัตรีย์	อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
6	วัดท่าเรือ	อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
7	วัดเทพวนาราม	อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
8	วัดนาคาราม	อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
9	วัดเทพนิมิตร	ม.1 ต.วิชิต อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
10	วัดเมืองใหม่	ม.4 ต.เทพกษัตรีย์ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
11	วัดไม้ขาว	ม.4 ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
12	วัดลัญจิวราราม	ม.8 ต.ฉลอง อ.เมือง จ.ภูเก็ต
13	วัดวิชิตสังฆาราม	ม.6 ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
14	วัดศรีสุนทร	ม.5 ต.ศรีสุนทร อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
15	วัดสว่างอารมณ์	ม.2 ต.ราไวย์ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
16	วัดสุวรรณคีรีเขต	ม.1 ต.กะรน อ.เมือง จ.ภูเก็ต
17	วัดสุวรรณคีรีวงก์	ม.1 ต.ป่าตอง อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต
18	วัดโสภณวนาราม	ม.2 ต.ป่าคลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
19	วัดอนามัยเกษม	ม.3 ต.เชิงทะเล อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
20	วัดอนุภาษกฤษฏาราม	ม.1 ต.กะทู้ อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต
21	วัดพิทักษ์สมณกิจ	ม.3 ต.รัษฎา อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
22	ที่พัทสงฆ์แหลมพรหมเทพ	ม.6 ต.ราไวย์ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
23	ที่พัทสงฆ์เขารังนอกเฉลิมพระเกียรติ	ม.5 ต.รัษฎา อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต

24	วัดป่าอรัญมรัตนาราม	ม.3 ต.รัชฎา อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
25	วัดคงคาภิมุข	ม.1 ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
26	วัดคมนีย์เขต	ม.4 ต.คึกคัก อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
27	วัดควรมนียม	ม.2 ต.ตำตั่ว อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
28	วัดคีรีเขต	ม.5 ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
29	วัดคีรีวงก์	ม.3 ต.ถ้ำทองหลวง อ.ทับปุด จ.พังงา
30	วัดโคกสวय	ม.3 ต.โคกเจริญ อ.ทับปุด จ.พังงา
31	วัดโฆสิตาราม	ม.2 ต.กะปง อ.กะปง จ.พังงา
32	วัดเจริญรมณาวาส	ม.4 ต.กะไหล อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
33	วัดชนาธิการาม	ม.6 ต.นบปริง อ.เมือง จ.พังงา
34	วัดดอน	ม.4 ต.โคกกลอย อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
35	วัดดิดถาราม	ม.2 ต.ท่าอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
36	วัดไทรรัตนากร	ม.2 ต.ถ้ำ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
37	วัดทักษิณาวาส	ม.3 ต.ท้ายช้าง อ.เมืองพังงา จ.พังงา
38	วัดธัญญเขต	ม.1 ต.ตากแดด อ.เมืองพังงา จ.พังงา
39	วัดนากลาง	ม.1 ต.หล่อยิ่ง อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
40	วัดนารายณิการาม	ม.3 ต.เหล อ.กะปง จ.พังงา
41	วัดนางย่อน	ม.3 ต.คุระ อ.คุระบุรี จ.พังงา
42	วัดนิกรวาราม	ม.1 ต.ย่านยาว อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
43	วัดนิคมสโมสร	ม.8 ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
44	วัดนิโครคคุณากร	ม.5 ต.มะรุ่ย อ.ทับปุด จ.พังงา
45	วัดนิโรธรังสี	ม.3 ต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
46	วัดบางมรา	ม.1 ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
47	วัดบางเสียด	ม.4 ต.บางเตย อ.เมือง จ.พังงา
48	วัดประชาธิการาม	ม.1 ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
49	วัดประชาสันต์	ม.6 ต.ท้ายช้าง อ.เมืองพังงา จ.พังงา

50	วัดประทุมศึกษา	ม.1 ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
51	วัดประพาสประจิมเขต	ม.4 ต.ท้ายช้าง อ.เมืองพังงา จ.พังงา
52	วัดปัจจันตคาม	ม.1 ต.ทุ่งคาโงก อ.เมืองพังงา จ.พังงา
53	วัดปัตติการาม	ม.6 ต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
54	วัดป่าโมกข์	ม.3 ต.ท่านา อ.กะปง จ.พังงา
55	วัดปากคลอง	ม.3 ต.รมณีย์ อ.กะปง จ.พังงา
56	วัดพนัสนิคม	ม.5 ต.คึกคัก อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
57	วัดพิทักษ์ธรรมาราม	ม.2 ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา
58	วัดมงคลสถิต	ม.3 บ้านปากอ อ.เมืองพังงา จ.พังงา
59	วัดมงคลสุทธาวาส	ม. 2 ต.ท้ายช้าง อ.เมืองพังงา จ.พังงา
60	วัดมะปริง	ม.4 ต.นบปริง อ.เมืองพังงา จ.พังงา
61	วัดมาตุคุณาราม	ม.1 ต.กระโสม อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
62	วัดรมณีย์	ม.1 ต.รมณีย์ อ.กะปง จ.พังงา
63	วัดราชา	ม.6 ต.บางทอง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
64	วัดราษฎร์นิรมิต	ม.4 ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
65	วัดราษฎร์โยธี	ม.9 ต.โคกกลอย อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
66	วัดราษฎร์โมสร	ม.6 ต. ถ้ำ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
67	วัดราษฎร์อุปถัมภ์	ม.4 ต.บางเหรียง อ.ทับปุด จ.พังงา
68	วัดล่ำกี้	ม.2 ต.ล่ำกี้ อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
69	วัดลำธาร	ม.8 ต.ถ้ำ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
70	วัดลุมพินี	ม.4 ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
71	วัดศรัทธาราม	ม.4 ต.มะรุ่ย อ.ทับปุด จ.พังงา
72	วัดศรีนิคม	ม.1 ต.บางไทร อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
73	วัดศรีรัตนาราม	ม.7 ต.กระไหล อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
74	วัดสราภิมุข	ม.1 ต.ถ้ำน้ำผุด อ.เมืองพังงา จ.พังงา
75	วัดสันติวาราม	ม.4 ต.กระโสม อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา

76	วัดสามัคคีธรรม	ม.1 ต.คุระ อ.คุระบุรี จ.พังงา
77	วัดสุวรรณาวาส	ม.3 ต.นางทอง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
78	วัดเสนาสน์ศรีธรรม	ม. 3 ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
79	วัดไสเสียด	ม.2 ต.บ่อแสน อ.ทับปุด จ.พังงา
80	วัดหน้าเมือง	ม.1 ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
81	วัดหลักแก่น	ม.1 ต.ลำแก่น อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
82	วัดหาดทรายสมบูรณ	ม.5 ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
83	วัดเหมืองประชาราม	ม.3 ต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
84	วัดอรัญญิกาวาส	ม.7 ต.นบบริง อ.เมืองพังงา จ.พังงา
85	วัดอินทภูมิ	ม.2 ต.ท่านา อ.กะปง จ.พังงา
86	วัดป่าสวนงาม	ม.5 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา
87	สำนักสงฆ์เขาม่วง	ม.3 ต.บางเตย อ.เมือง จ.พังงา
88	สำนักสงฆ์บ้านในหมด	ม.4 ต.หมอก อ.กะปง จ.พังงา
89	วัดกระบี่น้อย	ม.6 ต.กระบี่น้อย อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
90	วัดแก้วโกรวาราม	ม.1 ต.ปากน้ำ อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
91	วัดเขาคราม	ม.4 ต.เขาคราม อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
92	วัดเขาต่อ	ม.4 ต.เขาต่อ อ.ปลายพระยา จ.กระบี่
93	วัดเขาพนม	ม.9 ต.เขาพนม อ.เขาพนม จ.กระบี่
94	วัดคลองขนาน	ม.5 ต.คลองขนาน อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
95	วัดคลองท่อม	ม.2 ต.คลองท่อมใต้ อ.คลองท่อม จ.กระบี่
96	วัดคลองพน	ม.1 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
97	วัดคลองสน	ม.6 ต.อ่าวนาง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
98	วัดถ้ำวารินทร์	ม.2 ต.เขาเขน อ.ปลายพระยา จ.กระบี่
99	วัดทรายขาว	ม.6 ต.ทรายขาว อ.คลองท่อม จ.กระบี่
100	วัดทับปริก	ม.5 ต.ทับปริก อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
101	วัดท่านุ่พระราชวิมลพัฒนาราม	ม.4 ต.เหนือคลอง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่

102	วัดทุ่งปรือ	ม.4 ต.พุกเตี้ยว อ.เขาพนม จ.กระบี่
103	วัดทุ่งไพลาม	ม.3 ต.ทับปริก อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
104	วัดธรรมาวุฒิสรรณาราม	ม.6 ต.ปกาสัย อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
105	วัดนทีมุขาราม	ม.1 ต.ปลายพระยา อ.ปลายพระยา จ.กระบี่
106	วัดนาเหนือ	ม.2 ต.นาเหนือ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
107	วัดในช่อง	ม.2 ต.ทับปริก อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
108	วัดในสระ	ม.1 ต.เขาทอง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
109	วัดบางคราม	ม.4 ต.คลองท่อมเหนือ อ.คลองท่อม จ.กระบี่
110	วัดบางเงิน	ม.7 ต.ปลายพระยา อ.ปลายพระยา จ.กระบี่
111	วัดบางโทอง	ม.6 ต.นาเหนือ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
112	วัดบางฝั่ง	ม.5 ต.โคกยาง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
113	วัดบางเหียน	ม. 6 ต.ปลายพระยา อ.ปลายพระยา จ.กระบี่
114	วัดบ้านนา	ม. 6 ต.เขาต่อ อ.ปลายพระยา จ.กระบี่
115	วัดปกาสัย	ม.1 ต.ปกาสัย อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
116	วัดพุดดินนา	ม.6 ต.พุดดินนา อ.คลองท่อม จ.กระบี่
117	วัดพุกเตี้ยว	ม.8 ต.เขาพนม อ.เขาพนม จ.กระบี่
118	วัดพานิชรัตนานุกูล	ม.2 ต.เหนือคลอง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
119	วัดโพธิ์เรียง	ม.3 ต.กระบี่น้อย อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
120	วัดโพธิ์เลื่อน	ม.2 ต.เขาพนม อ.เขาพนม จ.กระบี่
121	วัดไพรสณฑ์	ม.6 ต.อ่าวลึกใต้ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
122	วัดโกคาจุมมาตย์	ม.1 ต.กระบี่ใหญ่ อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
123	วัดมะม่วงเอน	ม.1 ต.สินปุน อ.เขาพนม จ.กระบี่
124	วัดราษฎร์รังสรรค์	ม.2 ต.อ่าวลึกใต้ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
125	วัดลำทับ	ม.6 ต.ลำทับ อ.คลองท่อม จ.กระบี่
126	วัดสถิตไพธาราม	ม.4 ต.แหลมสัก อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
127	วัดสุวรรณธาราราม	ม.9 ต.กระบี่น้อย อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่

128	วัดไผ่ไทย	ม.4 ต.ไผ่ไทย อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
129	วัดหนองจิก	ม.2 ต.เขาคราม อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
130	วัดห้วยคราม	ม.6 ต.ห้วยยูง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
131	วัดห้วยโต	ม.4 ต.ทับปริก อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
132	วัดอ่าวลึกเหนือ	ม.2 ต.อ่าวลึกเหนือ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
133	วัดแหลมสัก	ม.3 ต.แหลมสัก อ.อ่าวลึก จ.กระบี่

4.รายชื่อศาลเจ้า

ลำดับที่	ชื่อศาลเจ้า	ที่ตั้ง
1	ศาลเจ้าหลิมไต้สู (สามกอง)	ม. ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
2	ศาลเจ้าไต้สู	ม. ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
3	ศาลเจ้าซามซันเทียนเหว่กั้ง	ม. ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
4	ศาลเจ้าปุดจ้อ	ม. ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
5	ศาลเจ้าเซ่งเต็กเบ๊วกวอนอิมไตซ้อ	ม. ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
6	ศาลเจ้าฮ่องซันซี้	ม. ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต
7	ศาลเจ้าต๋องย่องสู (ต๋องย่งสู)	ม.4 ต.กะทู้ อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต
8	ศาลเจ้าบุ๋นเถ่ากงอ่ำ (ถอทิดคง)	ม.2 ต.กะทู้ อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต
9	ศาลเจ้าทุ่งทอง	ม.7 ต.กะทู้ อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต
10	ศาลเจ้าหลิมเซ่งจ้อ (ง่อเต็งหยิน)	ม.3 ต.ศรีสุนทร อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
11	ศาลเจ้าแม่มาจ้อโป๊	ม. ต.ท้ายช้าง อ.เมือง จ.พังงา
12	ศาลเจ้าดาวโบแก้ว	ม.3 ต.กระโสม อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
13	ศาลเจ้าพระแวด	ม.1 ต.กระโสม อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
14	ศาลเจ้าหกลี้อ่องเก็อง	ม.2 ต.โคกกลอย อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
15	ศาลเจ้าบุ๋นเถ่ากงอ่ำ	ม. ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
16	ศาลเจ้าชินไ้ตั้ง	ม. ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

17	ศาลเจ้ากึ่งต้งไหยกวน	ม. ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
18	ศาลเจ้ากู่ไช่ต้ง	ม. อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
19	ศาลเจ้าเค่งจิวไหยกวน	ม. ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
20	ศาลเจ้าบุนเท่าก้ง	ม.3 ต.คึกคัก อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
21	ศาลเจ้าฮกเกี้ยนกงซี	ม. ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา
22	ศาลเจ้าต๋องลันเกียง	ม.4 ต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
23	ศาลเจ้ากวางต้ง	ม. ต.กระบี่ใหญ่ อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
24	ศาลเจ้าสามต๋องอ๋อง	ม.2 ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
25	ศาลเจ้าไต่เต๋เอี้ย (ซุกก้ง)	ม.1 ต.คลองพน อ.คลองท่อมจ.กระบี่
26	ศาลเจ้าฮุดจอ 1 (คลองท่อม)	ม.1 ต.คลองพน อ.คลองท่อมจ.กระบี่
27	ศาลเจ้าฮุดจอ 2 (คลองท่อม)	ม.1 ต.คลองพน อ.คลองท่อมจ.กระบี่
28	ศาลเจ้าแหลมสั๊ก (ซกโป้ซี้เอี้ย)	ม.3 ตำบลแหลมสั๊ก อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
29	ศาลเจ้าฉายต้ง	ม.2 ต.เหนือคลอง กิ่งอ.เหนือคลอง จ.กระบี่
30	ศาลเจ้าฮุดจอ 1 (เมือง)	ม.2 ต.เหนือคลอง กิ่งอ.เหนือคลอง จ.กระบี่
31	ศาลเจ้าฮุดจอ 2 (เมือง)	ม.2 ต.เหนือคลอง กิ่งอ.เหนือคลอง จ.กระบี่
32	ศาลเจ้าเจ็งจ้อยจ้อซุกก้ง	ม.2 ต.เหนือคลอง กิ่งอ.เหนือคลอง จ.กระบี่

5.รายชื่อมัสยิด

ลำดับที่	ชื่อมัสยิด	ที่ตั้ง
1	ยามียะ	ม.7 ต.วิเชียร อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
2	กียามุดตีน	ม.6 ต.วิเชียร อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
3	ลิวาฮุ้ลอิสลาม	ม.2 ต.รัชฎา อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
4	นูรุดดีนียะห์	ม.4 ต. ไร่ไวย์ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
5	ยามียะ	ม.8 ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
6	ยาบรอรูร์ด	ม.5 ต.เกาะแก้ว อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต

7	กอวี้อ๊ะ	ม.6 ต.เกาะแก้ว อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
8	दारुลอิสลาม	ม.3 ต.ราไวย์ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
9	กามาลียะห์	ม.7 ต.เกาะแก้ว อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
10	นูเร็นอิสมิยะห์	ม.1 ต. ราไวย์ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
11	นูรณอิสลามิยะห์	ม.8 ต.วิชิต อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
12	เข้าวาลูลฮัยตายะห์	ม.5 ต. ราไวย์ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
13	อัลมาดีนะห์	ม.6 ต.ตลาดใหญ่ อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต
14	บ้านกมลา (กำมะรา)	ม.2 ต.กมลา อ.กระทุ่ม จ.ภูเก็ต
15	นูรุลอิสลามิยะฮ์	ม.1 ต.ป่าตอง อ.กระทุ่ม จ.ภูเก็ต
16	ผดุงศาสน์	ม.5 ต.กมลา อ.กระทุ่ม จ.ภูเก็ต
17	หะดำนียัตตุลอิสลามิยะ	ม.5 ต.ป่าตอง อ.กระทุ่ม จ.ภูเก็ต
18	นูรุลเอียะซาน	ม.6 ต.กมลา อ.กระทุ่ม จ.ภูเก็ต
19	นูรุลอิบาดียะฮ์	ม.1 ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
20	บ้านคอเอน	ม.2 ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
21	บ้านพารา	ม.4 ต.ปากคลอง อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
22	บ้านบางโรง	ม.3 ต.ปากคลอง อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
23	บ้านอ่าวปอ	ม.6 ต.ปากคลอง อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
24	บ้านผักขี้ด	ม.1 ต.ปากคลอง อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
25	บ้านพฤษุมภาร์	ม.8 ต.เทพกระษัตรี อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
26	บ้านบางหมากเหลา	ม.1 ต.สาคร อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
27	มูการรุ่ม	ม.2 ต.เชิงทะเล อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
28	บ้านหยิด	ม.7 ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
29	บ้านนาใน	ม.7 ต.เทพกระษัตรี อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
30	สุเหร่าบ้านบางลา	ม.8 ต.ปากคลอง อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
31	สุเหร่าบ้านบางโจ	ม.4 ต.ศรีสุนทร อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
32	บ้านเกาะนาคา	ม.5 ต.ป่าคลอง อ.ถลาง จ.ภูเก็ต

33	บ้านแหลมทราย	ม.6 ต.เทพกระษัตรี อ.กลาง จ.ภูเก็ต
34	ยามิอุลือบาต๊ะห์	ม.9 ต.ป่าคลอก อ.กลาง จ.ภูเก็ต
35	ดาร์ลุมุตตากีน	ม.7 ต.ป่าคลอก อ.กลาง จ.ภูเก็ต
36	บ้านป่าจอม	ม.4 ต.ไม้ขาว อ.กลาง จ.ภูเก็ต
37	บ้านเกาะหมากน้อย	ม. 4 ต. เกาะปันหยี่ อ. เมืองพังงา จ.พังงา
38	จำเรณูสุกร์	ม. 6 ต. บางเตย อ. เมืองพังงา จ.พังงา
39	เกาะปันหยี่	ม. 2 ต. เกาะปันหยี่ อ. เมืองพังงา จ.พังงา
40	เกาะไม้ไผ่	ม. 3 ต. เกาะปันหยี่ อ. เมืองพังงา จ.พังงา
41	มัสยิดกลางพังงา	ต. ท้ายช้าง อ. เมืองพังงา จ.พังงา
42	พังงาปากีสถาน	ต. ท้ายช้าง อ. เมืองพังงา จ.พังงา
43	บ้านเขาเต่า	ม. 3 ต. บางเตย อ. เมืองพังงา จ.พังงา
44	บ้านฝ้ายท่า	ม. 2 ต. ถ้ำน้ำผุด อ. เมืองพังงา จ.พังงา
45	บ้านท่าไร่	ม. 5 ต. บางเตย อ. เมืองพังงา จ.พังงา
46	นุ้รัลเอี้ยซาน	ม. 6 ต. บางเตย อ. เมืองพังงา จ.พังงา
47	บ้านในหงบ	ม. 3 ต. ตากแดด อ. เมืองพังงา จ.พังงา
48	ตำหรุ่นกำมิวัด	ม. 2 ต. เกาะยาวน้อย อ. เกาะยาว จ.พังงา
49	บ้านริมทะเล	ม. 5 ต. เกาะยาวน้อย อ. เกาะยาว จ.พังงา
50	บ้านคลองเหี้ย	ม. 1 ต. เกาะยาวใหญ่ อ. เกาะยาว จ.พังงา
51	บ้านช่องหาด	ม. 2 ต. เกาะยาวใหญ่ อ. เกาะยาว จ.พังงา
52	บ้านโหล๊ะเป๊ะ	ม. 1 ต. พรุไน อ. เกาะยาว จ.พังงา
53	บ้านพรุเจด	ม. 4 ต. พรุไน อ. เกาะยาว จ.พังงา
54	บ้านพรุไน	ม. 2 ต. พรุไน อ. เกาะยาว จ.พังงา
55	อัสล่ำหมี่หย้า	ม. 3 ต. พรุไน อ. เกาะยาว จ.พังงา
56	บ้านท่าเขา	ม. 4 ต. เกาะยาวน้อย อ. เกาะยาว จ.พังงา
57	บ้านโหล๊ะเป๊ะน้อย	ม. 1 ต. พรุไน อ. เกาะยาว จ.พังงา
58	บ้านท่าพรุ	ม. 2 ต. พรุไน อ. เกาะยาว จ.พังงา

59	บ้านโละป่าเหวด	ม.4 ต. พรุโน อ. เกะยาว จ.พังงา
60	บ้านแหลมยาง	ม. 6 ต. เกะยาวน้อย อ. เกะยาว จ.พังงา
61	ตำรูนอผียะห์	ม. 4 ต. พรุโน อ. เกะยาว จ.พังงา
62	รียาคูลกิมิน	ม. 6 ต. เกะยาวน้อย อ. เกะยาว จ.พังงา
63	นุ่หรนหยันหน๊ะฮ์	ม. 4 ต. คุระ อ.คุระบุรี จ.พังงา
64	บ้านบางวันอุลนุรุลอิสลาม	ม. 1 ต. บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา
65	ธรรมอิสลาม	ม. 1 ต. บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา
66	บ้านหินลาด	ม. 1 ต. คุระ อ.คุระบุรี จ.พังงา
67	สุเหร่าบ้านห้วยทรัพย์	ม. 9 ต. คุระ อ.คุระบุรี จ.พังงา
68	อัลอิสลามียะฮ์	ม. 5 ต. บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา
69	ซอล่าฮุดดีน	ม. 4 ต. คุระ อ.คุระบุรี จ.พังงา
70	ดาร์อิสลาม	ม. 9 ต. คุระ อ.คุระบุรี จ.พังงา
71	บ้านป่ายาง	ม.10 ต.กะไหล อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
72	นาใต้	ม. 6 ต. โคกกลอย อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
73	ทำนุ่	ม. 7 ต. โคกกลอย อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
74	เขาปีหลาย	ม. 8 ต. โคกกลอย อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
75	บ้านแหลมหิน	ม. 6 ต. หล่อยูง อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
76	คลองเคียน	ม. 1 ต. คลองเคียน อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
77	บ้านสามช่องเหนือ	ม. 9 ต. กะไหล อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
78	บ้านบางหลาม	ม. 4 ต. ทำอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
79	บ้านในหยง	ม. 8 ต. หล่อยูง อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
80	บ้านบางจันทร์	ม. 7 ต. หล่อยูง อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
81	บ้านอ่าวขาม	ม. 8 ต. คลองเคียน อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
82	บ้านเขาเปาะ	ม. 5 ต. กระโสม อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
83	บ้านทองกลาง	ม. 4 ต. หล่อยูง อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
84	บ้านโคกเหล็ก	ม.2 ต. ทำอยู่ อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา

85	สุเหร่าบ้านบางจันทร์นาทะเล	ม. 7 ต. หล่ออึ้ง อ. ตะกั่วทุ่ง จ. พังงา
86	บ้านย่านสะบ้า	ม. 4 ต. คลองเคียน อ. ตะกั่วทุ่ง จ. พังงา
87	บ้านหินร่มมุสลิม	ม. 2 ต. คลองเคียน อ. ตะกั่วทุ่ง จ. พังงา
88	บ้านคลองไผ่	ม. 6 ต. คลองเคียน อ. ตะกั่วทุ่ง จ. พังงา
89	บ้านเจ้าขรัว	ม. 3 ต. คลองเคียน อ. ตะกั่วทุ่ง จ. พังงา
90	บ้านตีเต๊ะ	ม. 5 ต. คลองเคียน อ. ตะกั่วทุ่ง จ. พังงา
91	ตรุณอิสลาม	ม. 8 ต. กะไหล อ. ตะกั่วทุ่ง จ. พังงา
92	มิพตาหุดดิน	ม. 7 ต. โคกกลอย อ. ตะกั่วทุ่ง จ. พังงา
93	อิสลามียะห์	ม. 4 ต. ท่าอู่ อ. ตะกั่วทุ่ง จ. พังงา
94	ดาร์ลุอิสลาม	ม. 8 ต. โคกกลอย อ. ตะกั่วทุ่ง จ. พังงา
95	บ้านบางกรัก	ม. 7 ต. โคกเคียน อ. ตะกั่วป่า จ. พังงา
96	บ้านบางกรักใน	ม. 9 ต. โคกเคียน อ. ตะกั่วป่า จ. พังงา
97	ซีดาเยห์ตุลอิสลามริยะห์	ม. 1 ต. โคกเคียน อ. ตะกั่วป่า จ. พังงา
98	ตอริกอตุลยันนะห์	ม. 4 ต. บางนายสี อ. ตะกั่วป่า จ. พังงา
99	บางคลีมุสลิม	ม. 8 ต. นาเตย อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
100	ทุ่งมะพร้าว	ม. 1 ต. ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
101	บางคลีปากีสถาน	ม. 8 ต. นาเตย อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
102	บ้านบ่อदान	ม. 7 ต. นาเตย อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
103	ดาร์ริสสะอาด๊ะห์	ม. 3 ต. ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
104	บ้านนาใหญ่	ม. 1 ต. บ่อแสน อ. ทับปุด จ. พังงา
105	บ้านใหญ่	ม. 5 ต. บ่อแสน อ. ทับปุด จ. พังงา
106	บ้านโคกใคร	ม. 1 ต. มะรุ่ย อ. ทับปุด จ. พังงา
107	บ้านตลิ่งชัน	ม. 6 ต. โคกเจริญ อ. ทับปุด จ. พังงา
108	บ้านควน	ม. 4 ต. บ่อแสน อ. ทับปุด จ. พังงา
109	บ้านบนทุ่ง	ม. 6 ต. บ่อแสน อ. ทับปุด จ. พังงา
110	บ้านคลองบ่อแสน	ม. 3 ต. บ่อแสน อ. ทับปุด จ. พังงา

111	บ้านท่าใหญ่	ม. 5 ต. บ่อแสน อ. ทับปุด จ. พังงา
112	โชคอำนวย	ม. 7 ต. บ่อแสน อ. ทับปุด จ. พังงา
113	บ้านท่าสนุก	ม. 3 ต. มะรุ่ย อ. ทับปุด จ. พังงา
114	นุ้ลลักษ์อภัย	ม. 3 ต. บ่อแสน อ. ทับปุด จ. พังงา
115	บ้านในสระ	ม. 1 ต. เขาทอง อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
116	บ้านทุ่ง	ม. 2 ต. เขาคราม อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
117	บ้านแหลมป่อง	ม. 3 ต. หนองทะเล อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
118	บ้านไหนดั้ง	ม. 3 ต. เขาคราม อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
119	หนองทะเล	ม. 1 ต. หนองทะเล อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
120	บ้านหว่างคลอง	ม. 4 ต. กระบี่น้อย อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
121	บ้านคลองแห้ง	ม. 5 ต. อ่าวนาง อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
122	บ้านคลองจิหลาด	ม. 6 ต. ไส้ไทย อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
123	บ้านเกาะกลาง	ม. 1 ต. คลองประสงค์ อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
124	บ้านเขากลม	ม. 7 ต. หนองทะเล อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
125	มะขามทอง	ม. 3 ต. เขาทอง อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
126	บ้านอ่าวนาง	ม. 2 ต. อ่าวนาง อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
127	บ้านคลองประสงค์	ม. 2 ต. คลองประสงค์ อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
128	บ้านน่านอก	ม. 11 ต. กระบี่น้อย อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
129	บ้านอ่าวน้ำเมา	ม. 8 ต. ไส้ไทย อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
130	บ้านน้ำจวน	ม. 2 ต. กระบี่น้อย อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
131	บ้านเขาตั้ง	ม. 8 ต. กระบี่น้อย อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
132	บ้านหนองกก	ม. 2 ต. ไส้ไทย อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
133	บ้านแหลมโพธิ์	ม. 6 ต. ไส้ไทย อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
134	บ้านคลองหิน	ม. 7 ต. ไส้ไทย อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
135	บ้านเกาะพีพี	ม. 7 ต. อ่าวนาง อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่
136	บ้านช่องพลี	ม. 1 ต. อ่าวนาง อ. เมืองกระบี่ จ. กระบี่

137	แหลมสอม	ม.4 ต.หนองทะเล อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
138	บ้านไร่ใหญ่	ม.5 ต.หนองทะเล อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
139	บ้านคลองกำ	ม.1 ต.คลองประสงค์ อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
140	บ้านคลองม่วง	ม.2 ต.หนองทะเล อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
141	บ้านเขาขาว	ม.5 ต.เขาคราม อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
142	บ้านไร่ยาว	ม.1 ต.เขาคราม อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
143	อัลมูวาฮีดีน (บ้านนา)	ม.4 ต.อ่าวนาง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
144	บ้านห้วยนอน	ม.5 ต.ไสไทย อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
145	บ้านทรายขาว	ม.6 ต.อ่าวนาง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
146	บ้านนาทองกลางประชานำรุง	ม.6 ต.เขาทอง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
147	หาดำหรณอยู่หมู่ฮ๊ะ (บ้านน่านอก)	ม.3 ต.ไสไทย อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
148	บ้านหน้าหมี	ม.5 ต.หนองทะเล อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
149	ตำรุ่ย่าดีด	ม.3 ต.เขาคราม อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
150	นุรุ้ลอิหม่าน	ม.11 ต.กระบี่น้อย อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
151	สันติประชาสรรค์	ม.4 ต.เขาทอง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
152	พัฒนาอิสลาม	ม.5 ต.เขาทอง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
153	นุรุ้ลอิบาตะห์	ม.1 ต.คลองประสงค์ อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
154	บ้านเกาะกวาง	ม.3 ต.หนองทะเล อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
155	นุรุ้ลยัยยะฮ์	ม.6 ต.เขาคราม อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
156	บ้านตลาดเก่า	ต.กระบี่ใหญ่ อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่
157	บ้านคลองหวายเล็ก	ม.6 ต.คลองขนานกิง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
158	บ้านคลองรั้ว	ม.1 ต.ตลิ่งชัน กิง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
159	บ้านไร่ใหญ่	ม.1 ต.เหนือคลอง กิง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
160	บ้านตลิ่งชัน	ม.2 ต.ตลิ่งชัน กิง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
161	บ้านควน	ม.1 ต.คลองขนาน กิง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
162	บ้านคลองหมาก	ม.3 ต.คลองขนาน กิง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่

163	บ้านคลองยวน	ม.3 ต.ตลิ่งชัน กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
164	บ้านไผ่โงะ	ม.3 ต.เหนือคลอง กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
165	บ้านเหนือคลอง	ม.2 ต.เหนือคลอง กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
166	บ้านคลองเขม่า	ม.4 ต.คลองเขม่า กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
167	บ้านหลังดำดา	ม.2 ต.ตลิ่งชัน กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
168	เกาะนกกอม	ม.1 ต.เกาะศรีบอยา กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
169	บ๊วะ	ม.5 ต.เกาะศรีบอยา กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
170	ติงไทร	ม.5 ต.เกาะศรีบอยา กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
171	บ้านควนต่อ	ม. 3 ต.คลองเขม่า กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
172	บ้านนาอก	ม. 6 ต.เหนือคลอง กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
173	บ้านคลองแรด	ม.7 ต.คลองขนาน กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
174	มูซอลลี (หาดยาวเหนือ)	ม.4 ต.ตลิ่งชัน กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
175	บ้านพรุพัง	ม.6 ต.เหนือคลอง กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
176	บ้านเขาแก้ว	ม.1 ต.เหนือคลอง กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
177	บ้านแหลมกรวด	ม.8 ต.คลองขนาน กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
178	บ้านนาง	ม.1 ต.คลองเขม่า กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
179	บ้านนาเกาะไทร	ม.9 ต.ปกาศัย กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
180	อัลกอบาตีน (บ้านคลองเตาะ)	ม.1 ต.เกาะศรีบอยา กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
181	บ้านท่ายาง	ม.9 ต.คลองขนาน กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
182	ดาร์นฮูตา (หาดยาว)	ม.4 ต.ตลิ่งชัน กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
183	บ้านเกาะฮัง	ม.4 ต.เกาะศรีบอยา กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
184	บ้านหลังเกาะ	ม.6 ต.เกาะศรีบอยา กิ่ง อ.เหนือคลอง จ.กระบี่
185	บ้านคลองย่าหนัด	ม.4 ต.เกาะกลาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
186	บ้านปากคลอง	ม.3 ต.เกาะกลาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
187	บ้านเจ๊ะหลี	ม.3 ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
188	บ้านคลองนิน	ม.6 ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่

189	บ้านโละใหญ่	ม.4ต.เกาะลันตาน้อย อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
190	บ้านร่าหมาด	ม.2 ต.เกาะกลาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
191	บ้านหลังสอด	ม.1 ต.เกาะลันตาน้อย อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
192	บ้านคลองยาง	ม.2 ต.คลองยาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
193	บ้านศรีรายา	ม.2 ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
194	โละคูหยง	ม.5 ต.ศาลาด่าน อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
195	สามัคคีพัฒนา	ม.2 ต.เกาะลันตาน้อย อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
196	บ้านเขาฝาก	ม.1 ต.คลองยาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
197	บ้านร่าปู	ม.1 ต.เกาะกลาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
198	บ้านคลองโขง	ม.2 ต.ศาลาด่าน อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
199	มุสลิมสามัคคี	ม.1 ต.คลองยาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
200	ไทยอิสลามสามัคคี	ม.3 ต.คลองยาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
201	บ้านทุ่ง	ม.3 ต.เกาะลันตาน้อย อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
202	อามีนันมุสลิมี่น	ม.2 ต.คลองยาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
203	โหละบ้าหระ	ม.3 ต.ศาลาด่าน อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
204	สมพรพุกม	ม.2 ต.ศาลาด่าน อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
205	คลองโตนด	ม.5 ต.เกาะลันตาน้อย อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
206	เกาะปอ	ม.4 ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
207	บ้านทุ่งหีเพ็ง	ม.4 ต.ศาลาด่าน อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
208	บ้านลิเกี	ม.5 ต.เกาะกลาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
209	นูหรนฮีดาเย๊ะ	ม.5 ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
210	นุรุลสุดา	ม.1 ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
211	อัลยุมอ้าตุลอิสลาม	ม.2 ต.คลองยาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
212	บ้านคลองโตบ	ม.6 ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
213	นุรุลฮีม่าน (บ้านท่าควน)	ม.4 ต.คลองยาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
214	บ้านครองไคร	ม.10 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่

215	บ้านทุ่งครก	ม.11 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
216	บ้านคลองขนาน	ม.3 ต.คลองท่อมใต้ อ.คลองท่อม จ.กระบี่
217	บ้านนา	ม.3 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
218	บ้านท่ามะพร้าว	ม.9 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
219	บ้านห้วยลึก	ม.1 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
220	บ้านบ่อมะม่วง	ม.4 ต.ทรายขาว อ.คลองท่อม จ.กระบี่
221	บ้านคลองปิ้ง	ม.4 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
222	บ้านห้วยน้ำขาว	ม.1 ต.ห้วยน้ำขาว อ.คลองท่อม จ.กระบี่
223	บ้านน้ำร้อน	ม.3 ต.ห้วยน้ำขาว อ.คลองท่อม จ.กระบี่
224	บ้านทุ่งเสม็ด	ม.2 ต.ห้วยน้ำขาว อ.คลองท่อม จ.กระบี่
225	สี่อสีน	ม.5 ต.ทรายขาว อ.คลองท่อม จ.กระบี่
226	บ้านทรายขาว	ม.2 ต.ทรายขาว อ.คลองท่อม จ.กระบี่
227	บ้านควน	ม.6 ต.ห้วยน้ำขาว อ.คลองท่อม จ.กระบี่
228	มุสลิมพิทักษ์	ม.4 ต.ทรายขาว อ.คลองท่อม จ.กระบี่
229	พัฒนาอิสลาม	ม.3 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
230	บารุงอิสลาม	ม.12 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
231	บ้านคลองยี่เหรีพัฒนา	ม.13 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
232	บ้านพรุใหญ่ (มุสลิมพัฒนา)	ม.6 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
233	บ้านสวนริศคู่พัฒนา	ม.5 ต.ข้าวลิ้นฟ้า อ.คลองท่อม จ.กระบี่
234	บ้านพัฒนาวังหิน	ม.8 ต.คลองท่อมใต้ อ.คลองท่อม จ.กระบี่
235	บ้านหุสตัน	ม.5 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่
236	บ้านห้วยน้ำขาวน้อย	ม.1 ต.ข้าวลิ้นฟ้า อ.คลองท่อม จ.กระบี่
237	บ้านห้วยน้ำขาวใหญ่	ม.4 ต.คลองท่อม อ.คลองท่อม จ.กระบี่
238	บ้านพัฒนาอิสลาม	ม.2 ต.คลองท่อม อ.คลองท่อม จ.กระบี่
239	บ้านสวนริศน้อย	ม.3 ต.ข้าวลิ้นฟ้า อ.คลองท่อม จ.กระบี่
240	บ้านกลาง (หมู่ที่ 1)	ม.2 ต.บ้านกลาง อ.คลองท่อม จ.กระบี่

249	นุรุลอิสลาม (บ้านนาเหนือ)	ม.1 ต.อ่าวลึกน้อย อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
250	ดาร์ลิมูฮายีรีน (บ้านนาแค)	ม.4 ต.อ่าวลึกน้อย อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
251	บ้านอ่าวน้ำ	ม.2 ต.แหลมสัก อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
252	สังคมอิสลาม (บ้านปางาม)	ม.3 ต.คลองหิน อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
253	บ้านคลองทราย (นาสุดดีนา)	ม.3 ต.แหลมสัก อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
254	อัญมณีนุญดา	ม.2 ต.บ้านกลาง อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
255	บ้านบ่อท่าอ	ม.2 ต.อ่าวลึกใต้ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
256	นุรุลฮิดายะฮ์	ม.1 ต.อ่าวลึกน้อย อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
257	นุรุลฮิดายะฮ์	ม.3 ต.คลองหิน อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
258	อัลอิมรอน (บ้านไร่ใหญ่)	ม.1 ต.อ่าวลึกน้อย อ.อ่าวลึก จ.กระบี่

6.รายชื่อของที่ระลึก

6.1 ของที่ระลึกที่วางขายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง

ลำดับ	รายการ	ลำดับ	รายการ
1	เข็มกลัด ช้าง, พัด	23	กระเป๋าผ้าไหม
2	เข็มกลัดช้างสีน้ำเงิน	24	เครื่องปั้น
3	กระเป๋าลูกปัดอินเดีย	25	ปลาตาโพน นีโม ปากกว้าง
4	เข็มขัดอินเดีย	26	พระโพธิสัตว์

5	สร้อยคอลูกปัดขนาดใหญ่	27	กระจุดสำหรับใส่ของ
6	สร้อยคอลูกปัดขนาดเล็ก	28	ซ็อนล้อม
7	กระเป๋ารูปช้างทรงเหลี่ยมใหญ่	29	ที่จิ้มผลไม้
8	กระเป๋ารูปช้างทรงกลอง	30	แก้วน้ำ
9	กระเป๋ารูปช้างแบบมีทรง	31	ชั้นน้ำ
10	กระเป๋ารูปช้างใบเล็ก	32	กระบายตักน้ำ
11	สมุดกระดาษสารูปช้าง	33	จวกัทัพี
12	ที่กั้นกระดาษไม้	34	ทัพีตักข้าว
13	ตะเกียบ	35	กระซอน
14	ไม้เกาหลังรูปปลา	36	ผ้าบาติกแบบผ้าพื้น
15	ผ้าทอแขวนผนัง	37	กระเป๋าสตีกเล็ก
16	ภาพลายรดน้ำบนตู้พระธรรม	38	กระเป๋าสตีกใหญ่
17	กระเป๋าด้ายใหญ่	39	ซ็อง
18	กระเป๋าสตีก	40	ที่รองแก้วพารา
19	ที่หนีบกระดาษรูปปลา	41	จานกลมยางพารา
20	ที่ติดตู้เย็นขนาดเล็ก	42	โปสการ์ด
21	ที่ติดตู้เย็นปลาขนาดใหญ่	43	สร้อยลูกปัดจ็อย
22	ที่ติดตู้เย็นใหญ่สุด	44	ต่างหูจ็อย
44	แม่เหล็กติดตู้เย็น	70	ตะเกียง
45	ตุ๊กตาไม้รูปสัตว์	71	พวงกุญแจปลามีไฟสีต่าง ๆ
46	กล่องใบลานแบบไม่มีสี	72	พวงกุญแจปลามีไฟใหญ่
47	กระเป๋ายาน	73	ประหลาดดินเผาใหญ่
48	กระเป๋ายาใหม่	74	ประหลาดดินเผาเล็ก
49	เต่าดินเผาใหญ่	75	ที่กัลด็ือราไว
50	ที่เปิดขวด	76	สร้อยมุกจ็อยหาง
51	ที่หนีบปลาจ็อยน้ำ	77	สร้อยมุกเม็ดกลาง

52	พวงกุญแจเรซิน	78	สร้อยมุกเม็ดรี
53	ตะขอแขวนปลาลอยน้ำ	79	สร้อยมุกรีเล็กยาว 18 นิ้ว
54	ตะขอแขวนปลาลอยน้ำเล็ก	80	สร้อยมุกรีเล็กยาว 16 นิ้ว
55	กระเป๋าคาดอก	81	สร้อยมุกน้ำเต้า
56	ปลอกหมอน	82	สร้อยมุกเม็ดใหญ่สลักเล็ก
57	กระเป๋าคาดอกแบบยาว	83	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ยาว
58	เสื้อยืดพิมพ์เครื่องคอมพิวเตอร์	84	สร้อยมุกเม็ดเล็กจิ๋ว
59	เสื้อยืดสกรีนภาพเก่า	85	สร้อยมุกเม็ดรีเล็ก
60	เสื้อสีนามิ	86	สร้อยมุกเม็ดเล็ก ขาว, ส้ม
61	ปลาเปิดขวด	87	สร้อยมุกซาลาเปาใหญ่
62	ปลาไม้กระดิ่ง	88	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ 20 นิ้ว สีขาว
63	ตุ๊กตารูปสัตว์ (สุนัขไทย)	89	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ 18 นิ้ว สีขาว
64	กระเป๋าคาดอกเล็ก	90	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ 18 นิ้ว สีขาว
65	ตุ๊กตา PUKA	91	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ 16 นิ้ว สีขาว
66	หมี่ใหญ่	92	สร้อยมุก 2 in 1 เม็ดเล็ก
67	หมี่ POSSPET สีชมพู	93	สร้อยมุกร้อยไขว้เงิน
68	ที่คนเหล้า	94	สร้อยมุกไขว้เล็ก ส้ม
69	กระเป๋าคาดอกพิเศษๆ	95	สร้อยมุกก้างปลาเล็ก
96	พวงกุญแจปลาโลมาปากมีไฟ	122	สร้อยมุกสีดำเม็ดใหญ่ 20 นิ้ว
97	กระเป๋าคาดอกดอกไม้	123	สร้อยมุกสีดำเม็ดเล็กกลาง 16 นิ้ว
98	กระเป๋าคาดอกทะเลหิวหวาย	124	สร้อยมุกเม็ดเล็ก 30 นิ้ว
99	กระเป๋าคาดอกทะเลหิวหวาย	125	สร้อยมุกมะพร้าวยาว
100	พวงกุญแจสัตว์	126	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ยาว 30 นิ้ว
101	พวงกุญแจเรซินราไวย์	127	สร้อยมุกเม็ดกลางม่วง, ส้ม 30 นิ้ว
102	พวงกุญแจไม้ราไวย์	128	สร้อยมุกร้อยสลักดำขาวส้ม 22 นิ้ว
103	ที่ติดตู้เย็นราไวย์	129	สร้อยมุกมะพร้าวเลื่อนได้

104	เสื่อยัดสกรีน	130	สร้อยมุกรี 16 นิ้ว สีขาว
105	สร้อยมุกดอกมะพร้าวสั้น	131	กำไลมุกห่าง+เม็ดมุกใหญ่ซาลาเปา
106	สร้อยมุกเม็ดกลาง 16 นิ้ว	132	สร้อยข้อมือดอกมะพร้าว
107	สร้อยมุกซาลาเปา 16 นิ้ว	133	สร้อยข้อมือซาลาเปาสั้น
108	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ส้ม,ม่วง 16 นิ้ว	134	กำไลเม็ดข้าวสาร 2 แถว
109	สร้อยมุกเม็ดเล็กพร้อมจีไม่ครอน	135	กำไลข้อมือ 2 แถว ขาวสลับส้ม
110	สร้อยมุกซาลาเปา 18 นิ้ว	136	ข้อมือยางยืน 2 แถว
111	สร้อยมุกเม็ดใหญ่สลับเล็ก 20 นิ้ว	137	สร้อยข้อมือเม็ดใหญ่จัมโบ้
112	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ 20 นิ้ว	138	ต่างหูห้อยพวงอุ้งนงาย
113	แหวนไมครอนเพชรล้อมมุกใหญ่	139	ต่างหูห้อยตะกร้อ
114	จีหยกน้ำเงิน	140	ต่างหูเงินห้อยหยดน้ำเม็ดจัมโบ้
115	แหวนเงินหัวสลับ	141	ต่างหูขามไมครอนเม็ดเล็ก
116	แหวนเงินโบ	142	ต่างหูเม็ดกลาง
117	ข้อมือเงินหยดน้ำ	143	ต่างหูมุกเม็ดใหญ่
118	แหวนเงินมุก 4 เม็ด เม็ดธรรมชาติ	144	เม็ดมุกซาลาเปา
119	จีหยดน้ำเงินใหญ่	145	เม็ดมุกซาลาเปากลาง
120	แหวนเงินใหญ่	146	เม็ดมุกซาลาเปาเล็ก
121	แหวนไมครอนมุก 3 เม็ด 2 เม็ดใหญ่	147	สร้อยแฉ่
148	จีหยดน้ำเงินรูปต่าง ๆ	174	สร้อยไมครอนมุกทะเล
149	แหวนไมครอนเพชร 1 เม็ด	175	ข้อมือเม็ดเงินธรรมชาติ
150	แหวนไมครอนไม่มีเพชร	176	ข้อมือเงินมุกทะเล
151	แหวนไมครอนไม่มีเพชรเม็ดใหญ่	177	ข้อมือไมครอนเพชร+มุก
152	แหวนไมครอนไม่มีเพชร 2 เม็ด	178	ต่างหูไมครอนหยดน้ำ
153	จีไมครอนโบโพธิ์	179	แหวนดาวล้อมใหญ่+มุก 3 เม็ด
154	จีหยดน้ำไมครอน	180	ต่างหูมุกไมครอนห้อยเม็ดหยดน้ำ
155	จีไมครอนรูปต่าง ๆ เพชรล้อม	181	ต่างหูมุกกำไมครอนเม็ดใหญ่

156	แหวนเงินเล็ก	182	ต่างหูมุกก้านไมครอนเม็ดกลาง
157	ข้อมือยางยีน 2 แถว	183	ต่างหูมุกก้านไมครอนเม็ดเล็ก
158	กำไลชาลาเปา 2 แถว	184	ข้อมือมุกเงินห่าง เม็ดหยดน้ำ
159	กำไลมุกเม็ดกลาง 2 แถว	185	ข้อมือมุกห่าง เม็ดหยดน้ำ
160	จีไมครอนเพชร 2 เม็ด เม็ดมุกใหญ่	186	ต่างหูมุกเม็ดเล็ก
161	สร้อยมุกเงิน+ไมครอนห่าง	187	ข้อมือมุกเม็ดรี
162	สร้อยมุกมะพร้าวสั้น	188	สร้อยมุกเม็ดน้ำเต้า
163	ข้อมือมุกมะพร้าว	189	ข้อมือมุกเม็ดน้ำเต้า
164	สร้อยมุกชาลาเปา 16 นิ้ว	190	สร้อยมุกร้อยห่าง 3 เส้นดำขาว
165	ข้อมือมุกชาลาเปา	191	ข้อมือมุกร้อยห่าง 3 เส้นดำขาว
166	สร้อยมุกเม็ดเล็กพร้อมจีไมครอน	192	สร้อยมุกร้อยห่าง เอ็น 3 เส้น
167	ข้อมือมุกเม็ดเล็ก	193	สร้อยมุกห่าง 9 เส้น
168	สร้อยมุกเม็ดใหญ่จัมโบ้ สีขาว	194	ข้อมือมุกห่าง 9 เส้น
169	ข้อมือมุกเม็ดใหญ่จัมโบ้ สีขาว	195	สร้อยมุกเม็ดเล็ก ร้อยสลับขาวดำ
170	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ สีดำ	196	ข้อมือมุกเม็ดเล็ก ร้อยสลับขาวดำ
171	ข้อมือมุกเม็ดใหญ่ สีดำ	197	สร้อยมุกเม็ดกลาง สีส้ม ยาว 20 นิ้ว
172	สร้อยมุกสีทอง เม็ดเล็ก	198	ข้อมือมุกเม็ดกลาง สีส้ม
173	ข้อมือมุกสีทอง เม็ดเล็ก	199	ใช้คเกอร์มุกดำ
200	สร้อยมุกสีน้ำตาล เม็ดเล็ก	226	ข้อมือมุกใช้คเกอร์ดำ
201	ข้อมือมุกสีน้ำตาล เม็ดเล็ก	227	สร้อยมุกเม็ดเล็กสีส้ม ม่วง ขาว ไขว้
202	ตุ้มหูมุกห้อยกลมสีน้ำตาล	228	ข้อมือมุกเม็ดเล็กสีส้ม ม่วง ขาว ไขว้
203	สร้อยมุกเม็ดกลมใหญ่สีขาว 16 นิ้ว	229	ข้อมือมุกเม็ดชาลาเปา 4 แถว
204	ข้อมือมุกเม็ดกลมใหญ่ สีขาว	230	ข้อมือมุกเม็ดชาลาเปา 2 แถว
205	สร้อยมุกเม็ดกลาง สีขาว 16 นิ้ว	231	ข้อมือมุกไขว้ สีขาว 2 แถว
206	ข้อมือมุกเม็ดกลาง สีขาว	232	ข้อมือมุกขาว + ส้ม เล็ก 2 แถว
207	สร้อยมุกเม็ดกลาง สีขาว 18 นิ้ว	233	ข้อมือมุกชาลาเปาไขว้ม่วงขาว

208	สร้อยมือมุกเม็ดกลาง สีขาว	234	ข้อมือมุกสีเขียว 5 แถว สีเทา
209	สร้อยมุกเม็ดกลาง ยาว 40 นิ้ว	235	ข้อมือมุกสีเขียว 2 แถว
210	สร้อยมุกเม็ดกลางขาวสลัปลเงินมุกดำ	236	ต่างหูห้อย B 3 สาย
211	ข้อมือมุกเม็ดกลางขาวสลัปลเงินมุกดำ	237	ต่างหูมุก 6 เม็ด สีขาว+ดำ
212	สร้อยมุกเม็ดใหญ่สลัปล้อม ม่วง ขาว	238	สร้อยมุกยาว 22" (ล้อม ขาว ม่วง)
213	ข้อมือมุกเม็ดใหญ่สลัปล้อม ม่วง ขาว	239	สร้อยมุกพวงองุ่น (ล้อม ขาว ม่วง)
214	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ เพชรตรงกลาง	240	สร้อยมุก 2 in 1 เม็ดขาวใหญ่
215	ข้อมือมุกเม็ดใหญ่ เพชรตรงกลาง	241	ข้อมือมุก 2 in 1 เม็ดขาวใหญ่
216	สร้อยมุกเม็ดรี ยาว 20 นิ้ว	242	สร้อยมุกน้ำเต้า
217	ข้อมือมุกน้ำเต้า	243	ภาพสีน้ำมันใหญ่
218	สร้อยมุกเม็ดใหญ่ขาว 16 1/2"	244	ภาพสีน้ำมันกลาง
219	ข้อมือมุกใหญ่ขาว	245	ภาพสีน้ำมันเล็ก
220	สร้อยมุกซาลาเปายาว 18"	246	กระเป๋าสาน (เล็ก)
221	ข้อมือมุกซาลาเปา	247	กระเป๋าสาน (กลาง)
222	สร้อยมุกเม็ดกลางธรรมชาติ	248	กระเป๋าสาน (เล็กถือ)
223	ข้อมือมุกเม็ดกลางธรรมชาติ	249	กระเป๋าสาน (ใหญ่)
224	สร้อยมุกเม็ดขาวใหญ่	250	โมบาย
225	ข้อมือมุกเม็ดขาวใหญ่	251	ช้างคู่
252	สร้อยมุกดำเม็ดใหญ่ 18"	278	พวงกุญแจหนังตะลุง
253	ข้อมือมุกดำเม็ดใหญ่	279	ที่ทับกระดาษรูปหน้าพระปางต่าง ๆ
254	ต่างหูมุกดำห้อย	280	อวโลกิเตศวรติดแป้นไม้แขวน
255	สร้อยมุกขาวเม็ดใหญ่ 22"	281	เตาขนาดกลาง
256	ข้อมือมุกขาว	282	หัวหนุมาน
257	สร้อยมุกขาวยาว 25"	283	หัวสุครีพ
258	ข้อมือมุกยี่ด	284	รูปชนช้างแขวนพร้อมขาตั้ง
259	ข้อมือมุกซาลาเปา 4 แถว	285	รูปหนุมานแบบแขวน

260	ต่างหูหมุกเม็ดใหญ่+ตุ้มหมุกห้อย	286	ที่เขียนหูที่ต่อต้านสูบบุหรี่ที่ปลาเล็ก
261	โปสการ์ด 4x6 นิ้ว	287	ที่เขียนหูที่ต่อต้านแม่เหล็ก
262	โปสการ์ด 18.5x22 ซม.	288	ที่เสียบปากกาปลาหอย
263	โปสการ์ด 11x16 นิ้ว	289	A Travel's Guide PHUKET
264	หนังสือวัฒนธรรมภูเก็ต	290	อุทยาน 3 ฤดู
265	หนังสือภูเก็ตเมืองแก้ว	291	นายรอบรู้-เกาะสมุย
266	ทำวเทพยยืนมีฐาน	292	นายรอบรู้-พังงา
267	ทำวเทพยกอบแก้ว	293	นายรอบรู้-กระบี่
268	เหรียญทำวเทพฯ	294	นายรอบรู้-ภูเก็ต
269	เทป เพลงภูเก็ต	295	นายรอบรู้-เพชรบุรี
270	CD เพลงภูเก็ต	296	รวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย
271	ทำวเทพยนั่งคู่	297	ความเข้าใจภูเก็ต
272	โปสการ์ดบาติก	298	คู่มือนำเที่ยวหลวงพ่อบาง
273	สามเมืองล้านนา	299	เมืองน่าน
274	โบราณคดีประชาชน	300	ประชาพร้อมรักอนุรักษ์มรดกไทย
275	ปั้นชาเส้นห้หาศิลป์แห่งดินปั้น	301	เครื่องถ้วยจีน
276	พระราชวังเจ้านาย	302	ศิลปะถ้วยห้หัวโต
277	จิตรกรรมไทยสมัย ร.3	303	ศิลปะถ้วยพญานาค
304	คู่มือนำชมกรุงรัตนโกสินทร์	321	นำชมกรุงรัตนโกสินทร์
305	เครื่องถ้วยสุโขทัย	322	ผีพระห้ถ้กรรมพระยานริศฯ
306	ศิลปะเครื่องถ้วยในประเทศไทย	323	85 ปี กรมศิลปากร
307	กรุงเทพ	324	นิตยสารกรมศิลปากร ปี 40 เล่ม 1
308	ข้างต้น ชุดละ 2,000 บาท	325	นิตยสารกรมศิลปากร ปี 40 เล่ม 2
309	เงินฝากโครงการสมเด็จพระเจ้า	326	โบราณคดีล้านนา
310	ลายพาดกลอน	327	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ไชยา
311	ชาวน่าน	328	KHON MASKS

312	ถลาง ภูเก็ต	329	THAI TRADITIONAL PAINTING
313	โปสการ์ด	330	THAI LACOUER WORKS
314	สถาปัตยกรรมไทย	331	THAI WOOD CARVINGS
315	คูบัว	332	THEI MAHA CHAT
316	ศรีวิชัย	333	THE ROYAL PALACES
317	สุโขทัยเมืองพระร่วง	334	THE KHON
318	เรือพระราชาพืธี	335	THAI IMAGES OF BUDDHA
319	เครื่องถ้วยจากแหล่งเตาเผาบุรีรัมย์	336	SHADOW PLAY CTHE NAN
320	วัดเฉลิมพระเกียรติ	337	SHADOW PLAY CTHE NAN

6.2 ของที่ระลึกที่วางขายในวัดไทยธาราราม

ลำดับ	รายการ
1	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด เนือหยก
2	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด ชัดเงา
3	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด รถมดำ
4	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด ชัดเงา 9 นิ้ว
5	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด ชัดเงา 5 นิ้ว
6	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด ชัดเงา 3 นิ้ว
7	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด รถมดำ 9 นิ้ว
8	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด รถมดำ 5 นิ้ว
9	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด รถมดำ 3 นิ้ว
10	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด ชัดเงา 5 นิ้ว
11	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด รถมดำ 5 นิ้ว
12	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด ชัดเงา 5 นิ้ว
13	พระบูชาหลวงพ่ोज้ำวัด รถมดำ 5 นิ้ว

14	พระบูชาหลวงพ่อแช่มสมาธิ รมดำ 5 นิ้ว
15	พระบูชาหลวงพ่อแช่มสมาธิ ชัดเงา 5 นิ้ว
16	ครอบแก้วแก้วองค์แบบทอง
17	ถือพัดครอบแก้วหน้ารถ สุานเหลี่ยม
18	ถือพัดครอบแก้วหน้ารถ สุานโค้ง
19	อักขรติดถือพัด ปี 39 , ปี 40
20	หนังสือจม นวะะ
21	เงินสามหน้า (แช่ม , ช่าง , เกี่ยม)
22	50 ปี ทองผสม
23	50 ปี นวะะ
24	50 ปีล้างเงา
25	เหรียญ 46 นวะะ
26	เหรียญ 46 ทองแดง
27	หน้ายักษ์ทองแดง
28	ประวัติฉบับรวมพระธาตุ
29	ภ.ป.ร. รมดำ ปี 35
30	สติ๊กเกอร์แบบกลม
31	สติ๊กเกอร์ใบโพธิ์มีก้านใหญ่
32	สติ๊กเกอร์ใบโพธิ์ไม่มีก้านเล็ก
33	เหรียญ 2486 รมดำใหญ่
34	เหรียญ 2486 ทองเหลืองเล็ก
35	เหรียญ 2486 รมดำ เล็ก
36	เหรียญ 2486 ทองเหลืองใหญ่
37	เหรียญทองคำใหญ่ 2497
38	กริ่งสามกษัตริย์ฐานทอง
39	กริ่งสามกษัตริย์เงินทั้งองค์

40	กริ่งสามกษัตริย์ทอง
41	กริ่งสามกษัตริย์นวะระ
42	50 ปีชูปทอง กล่องลัม
43	50 ปีเนื้อเงินกล่อมกลม
44	50 ปีชูปสามสี
45	กลั๊ยทองหลวงพ่อแซม 2497 หนึ่งหน้า
46	กลั๊ยทองหลวงพ่อแซม 2497 สองหน้า
47	ครอบแก้วเขวณรถ แปดเหลี่ยม
48	กริ่งหลวงพ่อช่วงรมดำเล็ก
49	กริ่งหลวงพ่อเจ้าวัดรมดำสองหน้า
50	กริ่งหลวงพ่อเจ้าวัดรมดำปี 38
51	กริ่งหลวงพ่อเจ้าวัดรมดำ
52	กรอบวิทยาศาสตร์ใหญ่ 4 * 6
53	เนื้อว่าน
54	แผ่นภาพโปสเตอร์
55	แผ่นทองเหลืองเล็ก
56	เหรียญสี่เหลี่ยมสมโภชน์ทอง
57	เหรียญสี่เหลี่ยมสมโภชน์รมดำ
58	กริ่งย้อยยุคปิดทอง
59	หนังสือประวัติ
60	เหรียญเงินลงถมเล็ก
61	เหรียญรุ่นฉลองกุฎีปี 37
62	เหรียญรูปไข่หลวงพ่อช่วงปี 35 รมดำ
63	เหรียญ 2497 รมดำ หนึ่งหน้า
64	เหรียญ 2497 รมดำ สองหน้า
65	ผ้ายันต์ติดตัวชาย

66	ผ้ายันต์ค้ำชาย
67	ผ้ายันต์ติดรถ-บ้าน
68	เนื้ออ่านสมาธิ
69	เนื้ออ่านหน้าเจดีย์
70	เนื้ออ่านกลักไม้ขีด
71	เนื้ออ่านสมเด็จจุ่มลูกแก้ว
72	เนื้ออ่านหลวงพ่ोज้ำวัด
73	ผ้ายันต์ติดตัวหญิง
74	เหรียญ 46 อปาก้า
75	ล๊อกเกิดเล็กหลวงพ่อแช่มหุ้มทองคำ
76	ล๊อกเกิดกลางหลวงพ่อแช่มหุ้มทองคำ
77	ล๊อกเกิดใหญ่หลวงพ่อแช่มหุ้มทองคำ
78	พระบูชาหลวงพ่อแช่มฐานสูง 5 นิ้ว ปิดทอง
79	พระบูชาหลวงพ่อแช่มฐานต่ำ 5 นิ้ว ปิดทอง
80	พระบูชาหลวงพ่อแช่มฐานสูง 3 นิ้ว ปิดทอง
81	พระบูชาหลวงพ่อแช่มฐานต่ำ 3 นิ้ว ปิดทอง
82	เหรียญหลวงพ่อกลิ่อม ปี 21 ที่ระลึกรวยพระเพลิง
83	เหรียญกลมใหญ่หลวงพ่อแช่ม (หน้ายักษ์)
84	เหรียญทองขาวขัดเงาหลวงพ่อแช่มใหญ่
85	เหรียญหลวงพ่อแช่มทองคำ 100 ปีโรงเรียนวัดฉลอง
86	เหรียญหลวงพ่อทองคำ 100 ปีโรงเรียนวัดฉลอง
87	เหรียญหลวงพ่อแช่มสัมฤทธิ์ลงยา-แดง 100 ปีโรงเรียนวัดฉลอง
88	เหรียญหลวงพ่อแช่มสัมฤทธิ์ลงยา-น้ำเงิน 100 ปีโรงเรียนวัดฉลอง
89	เหรียญหลวงพ่อแช่มทองแดงลงยา-แดง 100 ปีโรงเรียนวัดฉลอง
90	เหรียญหลวงพ่อกลิ่อมสัมฤทธิ์ลงยา-น้ำเงิน 100 ปีโรงเรียนวัดฉลอง
91	เหรียญหลวงพ่อกลิ่อมลงแดงลงยา-แดง 100 ปีโรงเรียนวัดฉลอง

92	เหรียญหลวงพ่อกะสีมลงยา-น้ำเงิน 100 ปีโรงเรียนวัดฉลอง
93	รูปหล่อลอยองค์หลวงพ่อแช่ม 3 นิ้ว 100 ปีโรงเรียนวัดฉลอง
94	รูปหล่อลอยองค์หลวงพ่อกะสีม 100 ปีโรงเรียนวัดฉลอง

ภาคผนวก ข

ผลการประชุมผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม

จากการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมและพิจารณาร่วมกับข้อมูลงานวิจัย เฟสแรกเรื่องศักยภาพงานวิจัยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดกระบี่พังงาและภูเก็ต ที่ประชุมได้สรุปว่าศาสนสถาน โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานในจังหวัด ภูเก็ต พังงา และกระบี่ที่ควรนำเสนอเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม ดังนี้

ศาสนสถานประกอบด้วย

1. วัดถ้ำสุวรรณคูหา จ.พังงา
2. วัดประชุมโยธี จ.พังงา
3. วัดบางเหรียง จ.พังงา
4. วัดมณีศรีศาสดาราม จ.พังงา
5. วัดถ้ำเสือ จ.กระบี่
6. วัดบางโพง จ.กระบี่
7. วัดไชยธาราราม (วัดฉลอง) จ.ภูเก็ต
8. วัดพระนางสร้าง จ.ภูเก็ต
9. มัสยิดตลิ่งชัน จ.ภูเก็ต
10. มัสยิดบางคู จ.ภูเก็ต
11. มัสยิดบางเทา จ.ภูเก็ต

โบราณสถานประกอบด้วย

1. โบราณสถานถ้ำผีหัวโต จ.กระบี่
2. โบราณสถานเขาพระนารายณ์ จ.พังงา
3. โบราณสถานเขาพระเหนือ จ.พังงา
4. โบราณสถานทุ่งตึก จ.พังงา

พิพิธภัณฑสถานประกอบด้วย

1. พิพิธภัณฑวัดคลองท่อม จ.กระบี่
2. พิพิธภัณฑวัดนารายณิการาม จ.พังงา
3. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง จ.ภูเก็ต
4. พิพิธภัณฑวัดพระทอง จ.ภูเก็ต

และให้ผู้วิจัยสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อยืนยันความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ อีกด้านหนึ่ง เมื่อข้อมูลที่ได้สอดคล้องกันแล้ว ให้ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ๆ ว่ามีความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหรือไม่ แล้วจึงศึกษา รูปแบบการจัดการในลำดับถัดไป

ภาคผนวก ค

ผลการสำรวจระดับความสนใจของนักท่องเที่ยว

จากผลการประชุมกลุ่มย่อยผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ได้ข้อมูลทรัพยากรทางวัฒนธรรม ที่ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมนำเสนอให้ศึกษาเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำแบบสอบถาม สำรวจความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรทางวัฒนธรรม เหล่านั้น ผลการศึกษาระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ในกลุ่มโบราณสถาน ศาสนสถานและพิพิธภัณฑ์ ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้ชาย	181	43.1
ผู้หญิง	239	56.9
รวม	420	100.0

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่านักท่องเที่ยว ผู้หญิงมีจำนวนมากกว่านักท่องเที่ยวผู้ชาย มากกว่าร้อยละ 10 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางโดยรถส่วนตัวมาเป็นกลุ่มครอบครัว เครือญาติและเด็กเล็ก

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	110	26.2
20-24 ปี	85	20.2
25-29 ปี	62	14.8
30-34 ปี	58	13.8
35-39 ปี	43	10.2
40-44 ปี	26	6.2
45-49 ปี	17	4.0
50-54 ปี	11	2.6
55-59 ปี	5	1.2
60 ปีขึ้นไป	3	0.7
รวม	420	100

จากตารางที่ 2 นักท่องเที่ยวในกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดร้อยละ 46.4 มีอายุต่ำกว่า 25 ปี และรองลงมา ร้อยละ 38.8 มีอายุระหว่าง 39-25 ปี ร้อยละ 14.0 มีอายุระหว่าง 59-40 ปี และพบนักท่องเที่ยว อายุ 60 ปีขึ้นไปเพียงร้อยละ 0.7

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานะภาพทางครอบครัว

สถานะภาพทางครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	239	56.9
สมรส	161	38.3
แยกกันอยู่	10	2.4
หย่า	5	1.2
หม้าย	5	1.2
รวม	420	100.0

จากตารางที่ 3 นักท่องเที่ยวร้อยละ 56.9 มีสถานะภาพทางครอบครัวเป็นโสด อีกร้อยละ 38.3 มีสถานะภาพสมรส

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รวม	420	100
รับราชการ	38	9.0
พนักงานของรัฐ	12	2.9
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	1.0
พนักงานบริษัทเอกชน	60	14.3
รับจ้างทั่วไป	53	12.6
เจ้าของกิจการ	31	7.4
พนักงานขาย	17	4.0
แม่บ้าน	21	5.0
นักศึกษา	154	36.7
อาชีพอื่นๆ	30	7.1

ตารางที่ 4 นักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่สุด เป็นนักศึกษา มีถึงร้อยละ 36.7 รองลงมาประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 14.3รองลงมาอีก ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป รับราชการ และเป็นเจ้าของกิจการ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 12.6, 9.0 และ 7.4 ตามลำดับ และกลุ่มเล็กที่สุดร้อยละ 0.2 เป็นกลุ่มข้าราชการบำนาญ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

รายได้เฉลี่ย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5,000	167	40.2
5,001-10,000	112	26.7
10,001-15,000	49	11.7
15,5001-20,000	32	7.6
25,001-25,000	16	3.8
25,001-30,000	12	2.9
30,001-35,000	8	1.9
35,001-40,000	4	1.0
40,001-45,000	5	1.2
45,001-50,000	7	1.7
50,001-55,000	3	0.7
55,000 บาทขึ้นไป	3	0.7
รวม	420	100

ตารางที่ 5 นักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่สุด ร้อยละ 66.9 มีรายได้เฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 66.9 รองลงมาร้อยละ 19.3 มีรายได้ระหว่าง 20,000-10,001 บาท และมีเพียงร้อยละ 13.8 เท่านั้นที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 000,20 บาท

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	35	8.3
มัธยมต้น	66	15.7
มัธยมปลาย	67	16.0
ปวช.	52	12.4
ปวส.	31	7.4
อนุปริญญา	21	5.0
ปริญญาตรี	137	32.6
ปริญญาโท	10	2.4
ปริญญาเอก	1	0.2
รวม	420	100.0

ตารางที่ 6 นักท่องเที่ยวในกลุ่มใหญ่ที่สุด จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมา มีจำนวนใกล้เคียงกันคือ จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และปวช. คิดเป็นร้อยละ 15.7 , 16.0 และ 12.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการนับถือศาสนา

ศาสนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ศาสนาคริสต์	1	0.2
ศาสนาพุทธ	311	74.0
ศาสนาอิสลาม	108	25.7
รวม	420	100.0

ตารางที่ 7 นักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่สุด นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 74.0 รองลงมา นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 25.7

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	41	9.7
ภาคกลาง	29	6.9
ภาคใต้	319	76.0
ภาคเหนือ	10	2.4
ภาคตะวันออก	1	0.2
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	20	4.8
รวม	420	100.0

ตารางที่ 8 นักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่สุด มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ ร้อยละ 76.0 รองลงมา มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 9.7 และภาคกลางโดยไม่นับรวมกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 6.9 พบนักท่องเที่ยวจากภาคตะวันออกมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.2

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนผู้ร่วมเดินทาง

จำนวนผู้ร่วมเดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 คน	10	2.4
2 คน	66	15.7
3 คน	41	9.8
4 คน	60	14.3
5 คน	47	11.2
6-10 คน	82	19.5
11-15 คน	46	11.0
16-20 คน	22	5.2
21-25 คน	7	1.7
มากกว่า 25 คน	39	9.3
รวม	420	100

ตาราง 9 แสดงขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว ในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง นักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่สุด เดินทางเป็นกลุ่มขนาด 10-6 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 รองลงมา นักท่องเที่ยวเดินทางเป็นกลุ่มขนาด 2 คนและ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 , 15.7 ตามลำดับ และพบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป มีจำนวนถึงร้อยละ 57.9

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เคยเดินทางมาเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอันดามัน

จำนวนครั้งที่มาเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 ครั้ง	66	15.7
2 ครั้ง	51	12.1
3 ครั้ง	34	8.1
4 ครั้ง	24	5.7
5 ครั้ง	23	5.5
7 ครั้ง	8	1.9
8 ครั้ง	7	1.7
9 ครั้ง	5	1.2
10 ครั้งขึ้นไป	202	48.1
รวม	420	100.0

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนผู้มาเที่ยวตามจำนวนครั้ง มีนักท่องเที่ยวในกลุ่มใหญ่สุดเคยเดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอันดามัน ตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.1 และมีถึงร้อยละ 58.4 ที่เคยมาเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอันดามัน ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป และมีเพียงร้อยละ 15.7 เท่านั้นที่เป็นนักท่องเที่ยวใหม่ เคยมาเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอันดามันเป็นครั้งแรก

ตาราง 11 ระดับความสนใจต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดอันดามัน

ศาสนสถาน โบราณสถาน ในจังหวัด ภูเก็ต พังงา และกระบี่	ระดับความพึงพอใจ					X	SD
	5	4	3	2	1		
โบราณสถานเขาพระนารายณ์ จ.พังงา	12.4	28.3	28.1	13.6	17.6	3.05	1.27
โบราณสถานเขาพระเหินอ จ.พังงา	11.0	24.8	30.0	14.5	19.8	2.94	1.26
โบราณสถานทุ่งตึก จ.พังงา	11.0	24.8	30.0	14.5	19.3	2.93	1.25
พิพิธภัณฑวัดนารายณิการาม จ.พังงา	11.0	24.8	30.0	14.5	19.8	2.93	1.27
วัดถ้ำสุวรรณคูหา จ.พังงา	17.9	30.0	25.2	10.5	16.4	3.32	2.43
วัดประชุมโยธี จ.พังงา	17.9	29.5	23.3	12.9	16.4	3.20	1.33
วัดบางเหรียง จ.พังงา	14.3	23.1	29.5	14.3	18.8	3.07	1.92
วัดมณีศรีศาสดาราม จ.พังงา	11.9	21.9	32.9	15.2	18.1	2.94	1.25
โบราณสถานถ้ำผีหัวโต จ.กระบี่	22.6	29.0	21.9	8.3	18.1	3.30	1.39
พิพิธภัณฑวัดคลองท่อม จ.กระบี่	17.4	22.4	31.2	10.7	18.3	3.10	1.32
วัดถ้ำเสือ จ.กระบี่	28.6	30.2	20.0	7.4	13.8	3.52	1.34
วัดบางโพง จ.กระบี่	11.2	22.4	31.4	14.8	20.2	2.90	1.27
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง จ.ภูเก็ต	21.7	32.4	27.9	9.0	9.0	3.58	2.22
พิพิธภัณฑวัดพระทอง จ.ภูเก็ต	18.6	26.9	29.0	10.7	14.8	3.23	1.29
มัสยิดดลิ่งชัน จ.ภูเก็ต	14.8	18.3	27.6	16.4	22.9	2.86	1.36
มัสยิดบางคู จ.ภูเก็ต	11.9	18.6	27.4	17.1	25.0	2.75	1.33
มัสยิดบางเทา จ.ภูเก็ต	13.3	18.6	26.7	18.1	23.3	2.80	1.34
วัดไชยธาราราม (วัดฉลอง) จ.ภูเก็ต	29.6	33.6	19.5	8.3	9.0	3.66	1.24
วัดพระนางสร้าง จ.ภูเก็ต	19.5	26.4	25.7	12.1	16.2	3.21	1.33

ตารางที่ 11 แสดงระดับความสนใจของนักท่องเที่ยว ต่อสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดอันดามัน เรียงตามลำดับดังนี้ สนใจในระดับสูง ประกอบด้วย วัดไชยธาราราม (วัดฉลอง) จังหวัดภูเก็ต พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง จังหวัดภูเก็ต วัดถ้ำเสือ จังหวัดกระบี่ วัดถ้ำสุวรรณคูหา

จังหวัดพังงา โบราณสถานถ้ำผีหัวโต จังหวัดกระบี่ พิพิธภัณฑวัดพระทอง จังหวัดภูเก็ต วัดพระนาง
สร้าง จังหวัดภูเก็ต วัดประชุมโยธีจังหวัดพังงา พิพิธภัณฑวัดคลองท่อม จังหวัดกระบี่ วัดบางเหรียง
จังหวัดพังงา และโบราณสถานเขาพระนารายณ์ จังหวัดพังงา และสถานที่ท่องเที่ยวส่วนที่เหลือ
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในระดับปานกลาง ประกอบด้วย โบราณสถานเขาพระเห่นอ จังหวัดพังงา
วัดย่านยาว จังหวัดพังงา โบราณสถานทุ่งตึก จังหวัดพังงา พิพิธภัณฑวัดนารายณ์การาม จังหวัด
พังงา วัดบางโพง จังหวัดกระบี่ มัสยิดตลิ่งชัน จังหวัดภูเก็ต มัสยิดบางเทา จังหวัดภูเก็ต และ มัสยิด
บางคู จังหวัดภูเก็ต

ภาคผนวก ง

ข้อมูลเบื้องต้นของพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน ที่ผู้วิจัยศึกษารูปแบบการจัดการ

ผลการสำรวจพิพิธภัณฑ์ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ เพื่อศึกษาศักยภาพและหาแนวทางการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบพิพิธภัณฑ์ ที่ขึ้นทะเบียนแล้ว 7 รายการ ดังรายชื่อในภาคผนวก ก และที่ประชุมกลุ่มย่อยได้พิจารณาโดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ 1.ความสะดวกในการเข้าถึง 2.ห้องน้ำ 3.ภูมิทัศน์ 4.เจ้าหน้าที่แนะนำ 5.ข้อมูล 6.อาหารเครื่องดื่ม 7.ที่จอดรถ 8.ความปลอดภัย 9.การมีส่วนร่วมของชุมชน 10.ไม่เป็นกิจการของเอกชน พบว่ามีพิพิธภัณฑ์ที่มีศักยภาพและควรศึกษาระบบการจัดการมีดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง

1.1 ประวัติความเป็นมา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ถลาง เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำจังหวัดภูเก็ต เป็นท้องที่มีเกียรติประวัติในการปกป้องเอกราชของชาติไทยในสงครามเก้าทัพ สมันตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์นาม “ถลาง” โดยได้รับการจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ชาติไทย เมื่อท้าวเทพกระษัตรีท้าวศรีสุนทร ได้ประกอบวีรกรรมขับไล่บรรพชัตรุให้พ้นไปจากแผ่นดินไทยในปี พ.ศ. 2324 ในวาระครบรอบ 200 ปีศึกถลางในปี พ.ศ. 2528 ชาวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง ก่อตั้งขึ้นจากความร่วมมือของชาวภูเก็ตและกรมศิลปากร เพื่อให้เป็นสถานที่จัดแสดงเรื่องราวของจังหวัดภูเก็ตและกรมศิลปากร เพื่อให้เป็นสถานที่จัดแสดงเรื่องราวของจังหวัดภูเก็ตและฝั่งทะเลอันดามัน และเชิดชูวีรกรรมของท้าวเทพกระษัตรีและท้าวศรีสุนทร สองวีรสตรีแห่งเมืองถลางในวาระครบรอบ 200 ปี ศึกถลาง ซึ่งทั้งสองท่านได้ประกอบวีรกรรมขับไล่บรรพชัตรุให้พ้นไปจากแผ่นดินไทยเมื่อ พ.ศ. 2328 โดยอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ถลาง ออกแบบโดยนายอุดม สกุลพาณิชย์ สถาปนิกของกรมศิลปากรได้รับรางวัลเหรียญทองสถาปัตยกรรมดีเด่นประเภทส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม จากการประกวดผลงานด้านสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อ พ.ศ.2530 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง ได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2540 ได้มีการก่อสร้าง

เพิ่มเติมจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ตามรูปแบบ รวมทั้งปรับปรุงการนำเสนอที่ครอบคลุมเรื่องราวด้านต่างๆ ของจังหวัดภูเก็ต

ปัจจุบันพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กลาง ตั้งอยู่ในเขตตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีเนื้อที่ทั้งหมด 13 ไร่ 3 งาน 20 ตารางเมตร ห่างจากอนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรีและท้าวศรีสุนทรไปทางถนนสายป่าคลอกประมาณ 200 เมตร เป็นสถาบันแหล่งเรียนรู้ทางการศึกษาและแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต และได้จัดบริการทางการศึกษาทั้งในรูปแบบของการนำชมโบราณวัตถุของฝั่งอันดามัน และความเป็นมาประวัติ ศาสตร์ของจังหวัดภูเก็ต จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ทางการศึกษาทั้งในและนอกสถานที่ให้กับสถาบันทางการศึกษา และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนี้ยังเป็นสถาบันที่ให้ความรู้และความบันเทิงเพื่อการสื่อความหมายความเข้าใจ ความผูกพันในแง่ของความรักความห่วงใยในสถานที่ที่อาศัยอยู่ ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาทางสังคมวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กลาง สามารถเสริมสร้างความรู้ในเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี ตลอดจนความรู้ลึกซึ้งซึ่งถึงคุณค่าในการเชื่อมต่อบรรยากาศอดีตกับปัจจุบัน ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มพฤติกรรมต่างๆ ในอดีตได้อีกด้วย

โดยมีภารกิจหลักดังนี้

1. เป็นสถานที่เก็บรักษา อนุรักษ์ โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่ได้สำรวจขุดค้นรวบรวมข้อมูลจากฝั่งอันดามันและได้รับบริจาคจากประชาชนอันเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ เพื่อธำรงคุณค่าและเอกลักษณ์ความเป็นชาติ
2. ทำหน้าที่จัดแสดงโบราณวัตถุที่เก็บรักษาเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ในด้านโบราณคดีศิลปวัตถุและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นฝั่งอันดามัน
3. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย วัตถุพิพิธภัณฑสถาน เพื่อสืบค้นข้อมูลทางวิชาการทุกศาสตร์ที่สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ความเป็นไทยผ่านทางศิลปะ
4. พัฒนาและเพิ่มศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กลาง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว
5. ให้ความรู้และบริการข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์แก่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป

6.ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเกี่ยวกับการนำออกโบราณวัตถุศิลปวัตถุแก่ร้านค้า ใน
จังหวัดภูเก็ต

7.ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดแสดงโบราณวัตถุศิลปวัตถุแก่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและ
โรงเรียนที่จัดตั้งพิพิธภัณฑ์

7.เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งเป็น
ศูนย์ข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดชายฝั่งอันดามัน

8.เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต

9.เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการศึกษาทางด้านโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ใน
จังหวัดภูเก็ต

1.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง ตั้งอยู่บริเวณสี่แยก
อนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรีท้าวศรีสุนทร ห่างจากอนุสาวรีย์ไปทางถนนสายป่าคอกประมาณ ๒๐๐
เมตร อยู่ห่างจากถนนเพชรเกษมซึ่งเป็นถนนขนาด 4 ช่องการจราจร ประมาณ 500 เมตร ทางเข้า
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลางเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 2 ช่องจราจร อยู่ในความ
รับผิดชอบของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี

สิ่งอำนวยความสะดวก มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ มีโทรศัพท์สาธารณะ และ
สามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ถึง 3 ระบบ มีสถานที่จอดรถสามารถรองรับได้ไม่น้อยกว่า 40
คัน มีห้องน้ำแยกชายหญิง จำนวน 16 ห้องไว้รองรับผู้มาเยือน

ความปลอดภัย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง มีเจ้าหน้าที่รักษาความ
ปลอดภัย ของพิพิธภัณฑ์ 2 คน ทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัยทั้ง ในช่วงเวลากลางวันและกลางคืน
และพิพิธภัณฑ์ อยู่ห่างจากป้อมตำรวจบริเวณแยกอนุสาวรีย์ ประมาณ 500 เมตร มีตำรวจสายตรวจ
ผลัดเปลี่ยนกันเข้าไป ดูแลความปลอดภัยวันละ 2 รอบ

1.3 บุคลากร

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง มีบุคลากร ทั้งหมด 22 คน ประกอบด้วยข้าราชการ
4 ตำแหน่ง ลูกจ้างประจำ 3 ตำแหน่ง ลูกจ้างชั่วคราว 13 ตำแหน่ง จ้างเหมาบริการ 2 ตำแหน่ง จบ
ปริญญาตรี จำนวน 5 คน สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีพอควร 1 คน สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้
จำนวน 6 คน จบการศึกษาด้านพิพิธภัณฑ์เพียงคนเดียว ทำหน้าที่ตามฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

ฝ่ายวิชาการและการศึกษาทำหน้าที่

1. บริการการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ
2. จัดทำข้อมูลทะเบียนศิลปโบราณวัตถุ
3. จัดแสดงนิทรรศการเนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ
4. ให้บริการทางการศึกษา เช่น ห้องสมุด ฐานข้อมูล นิทรรศการเคลื่อนที่
5. ให้ความร่วมมือทางวิชาการในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
6. รับผิดชอบในการอนุรักษ์โบราณวัตถุในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
7. สำรวจโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
8. ดูแลสถานที่ประกอบการค้าโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุในเขตจังหวัดภูเก็ต
9. บริการการนำส่งโบราณวัตถุออกนอกราชอาณาจักร

ฝ่ายบริการและประชาสัมพันธ์

1. ดูแลความเรียบร้อยของห้องจัดแสดงและพื้นที่ส่วนที่ให้บริการผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์
2. ให้บริการนำชมการจัดแสดงแก่ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์
3. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพิพิธภัณฑ์และโครงการต่าง ๆ ที่ทางพิพิธภัณฑ์ ดำเนินการ
4. จัดการบริการเพิ่มเติมอื่นๆ คือร้านจำหน่ายเครื่องดื่มสินค้า ร้านขายสินค้าที่ระลึก
5. ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นทั้งในและนอกสถานที่

ฝ่ายบริหารและอาคารสถานที่

1. รับผิดชอบงานธุรการ การเงิน บัญชี พัสดุ สารบรรณ
2. ดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัยของอาคารสถานที่
3. ควบคุมดูแลยานพาหนะ
4. การรักษาความปลอดภัย

1.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีอำนาจการตัดสินใจและสั่งการตามระเบียบข้อบังคับของราชการ โดยตรงต่อผู้ปฏิบัติในหน้าที่ต่าง ๆ

ด้านภูมิทัศน์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กลางมีคนสวน 1 คน ดูแลจัดการด้านภูมิทัศน์ และมีคนงาน 1 คน ช่วยเหลือในการดูแลรักษาความสะอาดและอื่น ๆ

ด้านการจัดแสดง การจัดแสดงและการให้บริการภายในพิพิธภัณฑสถานเน้นเนื้อหาด้านวิชาการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชาติพันธุ์วิทยาและศิลปะวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ตและพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

- 1.สมัยก่อนประวัติศาสตร์ แสดงความเป็นของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์แถบชายฝั่งอันดามัน และโบราณวัตถุซึ่งได้จากการสำรวจขุดค้น
- 2.อารยธรรมอินเดียนคาบสมุทรภาคใต้แสดงถึง ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียนกับคาบสมุทรภาคใต้ของไทยที่มีมาแต่โบราณ นับพัน โดยยังคงมีศิลปโบราณวัตถุเป็นหลักฐานสำคัญได้แก่เทวรูปพระนารายณ์ สถูปจำลองลูกปัดรวมถึงพระพิมพ์ดินดิบแบบต่าง ๆ
- 3.ประวัติศาสตร์ของจังหวัดภูเก็ต แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดภูเก็ต นับแต่อดีตเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น เหตุการณ์เมื่อศึกกลาง ความเจริญรุ่งเรืองของภูเก็ตในสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ มหิศรภักดี
- 4.ชาติพันธุ์วิทยา แสดงเอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี อาชีพเครื่องมือเครื่องใช้ ของกลุ่มชนผู้อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ต เช่น เกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวจีน ชาวเล การทำเหมืองแร่ การทำสวนยางพารา เป็นต้น
- 5.จัดบริการทางการศึกษาโดยการนำชม และจัดนิทรรศการพิเศษในโอกาสต่าง ๆ

6. ให้บริการข้อมูลทางวิชาการโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และ ศิลปวัฒนธรรมเพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษา แก่โรงเรียนและ ผู้สนใจ

7. จำหน่ายหนังสือทางวิชาการและโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ไปสการ์ดและหนังสือนำชม พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ

ด้านการประชาสัมพันธ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลางได้รับการ ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่านหนังสือการท่องเที่ยว หนังสือแนะนำพิพิธภัณฑ์ของกรม ศิลปากร อินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

ด้านการบริการผู้มาเยือน พิพิธภัณฑ์มีเจ้าหน้าที่ ประจำห้องแสดง จำนวน 4 คน คอยให้บริการตอบคำถามและบริการนำชมแก่ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง มี เจ้าหน้าที่ชายของที่ระลึก และมีเครื่องเครื่องดื่มให้บริการในราคาปกติ

ด้านชุมชน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง ได้รับความร่วมมือจากชุมชนใน การมอบโบราณวัตถุมาจัดแสดง

2. พิพิธภัณฑ์วัดพระทอง

2.1 ประวัติความเป็นมา

พิพิธภัณฑ์วัดพระทอง เป็นพิพิธภัณฑ์สถานสังกัดวัด เป็นพิพิธภัณฑ์สถาน วัฒนธรรมพื้นบ้าน ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 7 บ้านนาใน ต.เทพกระษัตรี อ.ถลาง จ.ภูเก็ต รหัสไปรษณีย์ 83100 ห่างจากตัวเมืองภูเก็ต 20 กิโลเมตร โทร 076-311105, 076-274126 เปิดให้บริการทุกวัน เวลา 08.00 ถึงเวลา 16.00 น. โดยไม่เก็บค่าเข้าชม พิพิธภัณฑ์นี้ก่อตั้งโดยพระครูสุวรรณพุนาภิบาล (สุขุม อธิญา โณ ถิ่นตะเคียน) อดีตเจ้าอาวาสวัดพระทองในช่วง พ.ศ.2501-2535 โดยได้เก็บรวบรวมศิลปวัตถุที่ ประชาชนนำมาถวายเป็นจำนวนมากซึ่งมีไม่น้อยกว่า 10,000 ชิ้น จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานที่เป็นศิลปะวัตถุชิ้นเล็ก ได้แก่ รongเท้าเศรษฐกิจ เครื่องถ้วยชนิดต่าง เครื่องเล่นแผ่นเสียงโบราณ เตียงจีน เสื่อกันฝนของชาวเหมืองแร่ เรียกว่า “จั่งซู้ย” รongเท้าตีนตุ๊ก และเก็บรวบรวมเหรียญสตางค์และเงิน สมัยต่าง ๆ ตลอดจนของใช้พื้นบ้านอีกจำนวนมาก และที่สำคัญเป็นที่เก็บรักษาปืนใหญ่ที่ใช้ในศึก ถลางหลายกระบอก และเป็นประดิษฐาน “พระผุด” ซึ่งคนจีนเรียกว่า “กู๊ปักหรือพู่ฮุก” คนจีน ส่วนมากเชื่อกันว่า พระผุดนี้มาจากเมืองจีนเป็นที่นับถือของคนจีนในจังหวัดภูเก็ตและคนจีน โดยทั่วไปและที่สำคัญวัดพระทองยังเป็นสถานที่ปลูกเสกน้ามูรธาภิเศกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันประพาสจังหวัดภูเก็ต พระองค์จึงเสด็จโดยลำพัง ไม่มีกำหนดการที่วัดนี้ทั้งยังพระราชทานลายพระหัตถ์โดยย่อว่า “ภ.ป.ร.วันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2502 และประทับอยู่ในอุโบสถหลวงพ่อพระทอง 40 นาที จึงเสด็จ ฯ กลับ

2.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง พิพิธภัณฑสถานวัดพระทองอยู่ห่างจากถนนเพชรเกษม ซึ่งเป็นถนนขนาด 4 ช่องการจราจร ประมาณ 250 เมตร ทางเข้าวัดพระทองเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 2 ช่องจราจร อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี

สิ่งอำนวยความสะดวก มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ มีโทรศัพท์สาธารณะ และสามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ถึง 3 ระบบ มีสถานที่จอดรถสามารถรองรับรถได้ไม่น้อยกว่า 100 คัน มีห้องน้ำแยกชายหญิง จำนวน 20 ห้องไว้รองรับผู้มาเยือน

ความปลอดภัย พิพิธภัณฑสถานวัดพระทองอยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอ กลางประมาณ 1 กิโลเมตร มีตำรวจสายตรวจ ผลัดเปลี่ยนกันไปดูแลความปลอดภัยวันละ 2 รอบ

2.3 บุคลากร

พิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง มีเจ้าหน้าที่ประจำ 2 คน ทำหน้าที่ เปิดปิด พิพิธภัณฑสถาน ทำความสะอาดพิพิธภัณฑสถานและคอยดูแลรักษาความปลอดภัย

2.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร พิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสวัดพระทอง เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียวในทุกกิจกรรม

ด้านภูมิทัศน์ พิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง อยู่ในวัดพระทองที่มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีลานจอดรถปูด้วยคอนกรีตและตัวหนอน มีป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดอย่างเป็นระเบียบ

ด้านการจัดแสดง พิพิธภัณฑสถานวัดพระทองได้จัดแสดงโบราณวัตถุสิ่งของเก่าแก่ของท้องถิ่นไว้บนอาคารของศาลาพุทธสุวรรณนิมิต เป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูนสองชั้น ชั้นที่จัดแสดงเป็นห้องโถงโล่ง ไม่มีเครื่องปรับอากาศ มีพัดลมเพดานและแสงสว่างเพียงพอแก่การชมสิ่งของที่แสดงแสดงไว้ในตู้กระจก แบ่งเป็นกลุ่ม มีป้ายบอกกลุ่มของโบราณวัตถุที่แสดง แต่ไม่มีเอกสารบอกรายละเอียดรายชิ้น

สิ่งอำนวยความสะดวก มีไฟฟ้าใช้ สามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ 1 ระบบ มีสถานที่จอดรถสามารถรองรับรถได้ไม่น้อยกว่า 10 คัน มีห้องน้ำ จำนวน 4 ห้องไว้รองรับผู้มาเยือน

ความปลอดภัย พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการามอยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอกะปาง ประมาณ 14 กิโลเมตร ยังไม่มีตำรวจสายตรวจ ผลัดเปลี่ยนกันเข้าไปดูแลความปลอดภัย แต่พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการามอยู่ท่ามกลางชุมชน จึงมีความปลอดภัยสูง ไม่มีประวัติการก่อการร้ายและอาชญากรรมในชุมชน

3.3 บุคลากร

พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการาม มีพระปลัดจรัส จั่นแก้ว เป็นเจ้าอาวาส อายุ 54 ปี 26 พรรษา มีพระ 5 รูป

3.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร เจ้าอาวาสวัดนารายณิการามเป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการาม มีอำนาจบริหารจัดการทุกอย่างด้วยตนเอง

ด้านภูมิทัศน์ พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการามยังขาดการปรับปรุงภูมิทัศน์

ด้านการจัดแสดง พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการามจัดแสดงโบราณวัตถุตามลักษณะของพื้นที่ใช้สอยที่อำนวยความสะดวก ในอาคารแสดงธรรมของวัดนารายณิการาม แต่ขาดการจัดหมวดหมู่ที่ชัดเจน มีป้ายบอกชื่อโบราณวัตถุบางชิ้น ขาดเอกสารแนะนำโบราณวัตถุทุกชิ้น

ด้านการประชาสัมพันธ์ พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการามได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านรายการสารคดี ด้านวัฒนธรรมทางโทรทัศน์เป็นครั้งคราว และหนังสือแนะนำเที่ยวของจังหวัดพังงา

ด้านการบริการผู้มาเยือน พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการามเปิดให้บริการผู้มาเยือนทุกวันโดยไม่เก็บค่าเข้าชม ท่านเจ้าอาวาสเป็นผู้นำชมโบราณวัตถุบางชิ้นที่เด่น กรณีเจ้าอาวาสไม่อยู่จะไม่มีผู้ให้บริการนำชม

ด้านชุมชน พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการาม ได้รับบริการจากโบราณวัตถุจากชุมชนและชุมชนต้องการให้ พิพิธภัณฑสถานวัดนารายณิการามเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่เจ้าอาวาสจัดขึ้นเป็นอย่างดี

4. พิพิธภัณฑวัดคลองท่อม

4.1 ประวัติความเป็นมา

พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม เป็นพิพิธภัณฑประเภท พิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาไทย ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านควนลูกปัด ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ 81000 พิพิธภัณฑนี้ก่อตั้งโดย พระครูอาทรสังวรกิจ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม ได้เก็บรวบรวมโบราณวัตถุจากเนินดิน ที่เรียกว่า “ควนลูกปัด” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509.เป็นต้นมา โดยท่านพระครูอาทรสังวรกิจ ท่านเห็นว่า เมื่อก่อนนี้ลูกปัดมีจำนวนมาก แต่ปัจจุบันลูกปัดโบราณได้รับความนิยมอย่างสูงในการนำมาทำเป็นเครื่องประดับ มีการลักลอบขุดและซื้อขายลูกปัดกันอย่างกว้างขวาง จำนวนลูกปัดจึงเหลือเพียงเล็กน้อย ด้วยเหตุนี้เองท่านพระครูอาทรสังวรกิจ จึงได้จัดเป็นพิพิธภัณฑสถานประจำวัดขึ้นมาไว้ในวัดคลองท่อม ท่านได้เก็บรวบรวมลูกปัดโบราณแบบต่าง ๆ ไว้รวมทั้งโบราณวัตถุอื่น ๆ ที่พบในบริเวณควนลูกปัด เพื่อให้ผู้สนใจทำการศึกษาค้นคว้า ลูกปัดที่พบทำด้วยดินเผา หิน แก้ว โลหะ และมีโบราณวัตถุอื่นปะปนอยู่ได้แก่ เหยือกตุรคา เครื่องประดับ เครื่องมือหิน ขวานหิน และภาชนะดินเผา เป็นต้น

4.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมอยู่ติดกับถนนเพชรเกษม บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 71-72 ห่างจากที่ว่าการอำเภอคลองท่อมประมาณ 1 กิโลเมตรซึ่งเป็นถนนขนาด 2 ช่องการจราจร วัดอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้

สิ่งอำนวยความสะดวก มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ มีโทรศัพท์สาธารณะ และสามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ถึง 3 ระบบ มีสถานที่จอดรถสามารถรองรับรถได้ไม่น้อยกว่า 30 คัน มีห้องน้ำแยกชายหญิง จำนวน 20 ห้องไว้รองรับผู้มาเยือน

ความปลอดภัย พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมอยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอคลองท่อมประมาณ 1 กิโลเมตร มีตำรวจสายตรวจ ผลัดเปลี่ยนกันเข้าไป ดูแลความปลอดภัย วันละ 1 รอบ

4.3 บุคลากร

พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการจำนวน 1 คน เป็นเจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ มาให้บริการนักท่องเที่ยวที่พิพิธภัณฑ

4.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมอยู่ในการดูแลของเจ้าอาวาสวัดคลองท่อม การตัดสินใจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสเป็นหลัก

ด้านภูมิทัศน์ พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม ขาดการจัดการเรื่องภูมิทัศน์

ด้านการจัดแสดง พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมได้นำลูกบิดมาจัดแสดงในอาคารพิพิธภัณฑสถาน โดย จัดแสดงลูกบิดไว้ในตู้กระจก มีภาพถ่ายขนาดขยายของลูกบิดบางชิ้นแสดงไว้พร้อมประวัติความเป็นมา ภายในอาคารมีพัดลม ระบบแสงสว่างเพียงพอ ขาดเอกสารบอกรายละเอียดของลูกบิดอีกจำนวนมาก

ด้านการประชาสัมพันธ์ พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมได้รับการประชาสัมพันธ์โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ มีการนำเสนอในรายการสารคดีทางโทรทัศน์และหนังสือทั่วไป

ด้านการบริการผู้มาเยือน พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมมีเจ้าหน้าที่นำชม 1 คน เจ้าหน้าที่อธิบายประวัติความเป็นมาของลูกบิดได้บางชนิด พิพิธภัณฑสถานเปิดให้บริการโดยไม่คิดค่าเข้าชม ผู้เข้าชมสามารถบริจาคเงินเพื่อบำรุงพิพิธภัณฑสถานได้ตามศรัทธา ภายในอาคารพิพิธภัณฑสถานมีบริการขายของที่ระลึก ห้องน้ำที่ให้บริการขาดคนดูแลรักษาความสะอาด ไม่มีเอกสารแนะนำโบราณวัตถุ ไม่มีอาหารและเครื่องดื่มให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ด้านชุมชน พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมได้รับการสนับสนุนบุคลากรจากองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือน้อย มีร่องรอยการขโมยลูกบิดที่จัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑสถาน

ผลการสำรวจศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ เพื่อศึกษาศักยภาพและหาแนวทางจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้สำรวจศาสนสถานของศาสนาพุทธ และของศาสนาอิสลาม พบว่ามีศาสนสถานของศาสนาพุทธ ประกอบด้วยวัด จำนวน 133 รายการ ศาลเจ้า จำนวน 32 รายการ ศาสนสถานของศาสนาอิสลามได้แก่มัสยิดจำนวน 258 รายการดังรายชื่อในภาคผนวก และที่ประชุมกลุ่มย่อยได้พิจารณาโดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ 1.ความสะดวกในการเข้าถึง 2.ห้องน้ำ 3.ภูมิทัศน์ 4.เจ้าหน้าที่แนะนำ 5.ข้อมูล 6.อาหารเครื่องดื่ม 7.ที่จอดรถ 8.ความปลอดภัย 9.การมีส่วนร่วมของชุมชน 10.ไม่เป็นกิจการของเอกชน รวมทั้งระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อ

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและผลการสัมภาษณ์ผู้นำทางศาสนาในจังหวัดกระบี่ พังงาและภูเก็ต พบว่ากรณีศาสนสถานของศาสนาอิสลาม อันได้แก่มัสยิดนั้น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำศาสนา ในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ ได้ผลตรงกันคือ ไม่นิยมที่จะให้ใช้มัสยิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว หรือพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องจากเกรงว่านักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอาจปฏิบัติขัดกับ ข้อห้ามทางศาสนา และพบ ศาสนสถานที่มีศักยภาพและควรศึกษาระบบการจัดการมีดังนี้ 1.วัดถ้ำ สุวรรณคูหา จ.พังงา 2.วัดประชุมโยธี จ.พังงา 3.วัดบางเหริยง จ.พังงา 4.วัดถ้ำเสือ จ.กระบี่ 5.วัดไชย ธาราราม จ.ภูเก็ต 6.วัดพระนางสร้าง จ.ภูเก็ต 7.วัดพระทอง จ.ภูเก็ต ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบ การจัดการศาสนสถานพบว่า

1.วัดถ้ำเสือ จ.กระบี่

1.1 ประวัติความเป็นมา

สำนักวิปัสสนาถ้ำเสือ หรือวัดถ้ำเสือดั้งอยู่ที่บ้านถ้ำเสือ ตำบลกระบี่น้อย อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เหตุที่ได้ชื่อว่า ถ้ำเสือ เพราะว่าบริเวณถ้ำด้านหน้า ของทิวเขาอ่าวลูกธนู หรือ เขาแก้ว เคยมีเสือโคร่งขนาดใหญ่อาศัยอยู่ และภายในถ้ำยังปรากฏหินธรรมชาติ เป็นรูปอุ้งเท้า เสือ สภาพโดยทั่วไปมีลักษณะ เป็นสวนป่า แวดล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ आयุนับร้อยปีในหุบเขาคีรีวงศ์ และเนื่องจากมีเขาล้อม อยู่ทุกด้าน จึงมีถ้ำเล็ก ถ้ำน้อยอยู่มากมาย เช่น ถ้ำคนธรรพ์ ถ้ำลอด ถ้ำช้าง แก้ว ถ้ำลูกธนู ถ้ำพระ เป็นต้น บริเวณนี้นอกจากเป็นที่ตั้ง ของสำนักสงฆ์วิปัสสนาแล้ว ยังเป็นแหล่ง โบราณคดี ที่สำคัญถึงสองสมัยคือ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ มีการขุด พบเครื่องมือหิน เศษภาชนะดินเผา พระพิมพ์ดิบ เป็นต้น

1.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง ถนนทางเข้าวัดถ้ำเสือเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด 4 ช่องจราจร ประมาณ 2 กิโลเมตร ถัดไปเป็นถนนราดยาง ขนาด 2 ช่องจราจร อีก ประมาณ 2 กิโลเมตร

สิ่งอำนวยความสะดวก มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ มีโทรศัพท์สาธารณะ และสามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ถึง 3 ระบบ มีสถานที่จอดรถสามารถรองรับรถได้ไม่น้อยกว่า 70 คัน มีห้องน้ำแยกชายหญิง จำนวน 40 ห้องไว้รองรับผู้มาเยือน

ความปลอดภัย พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมอยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองกระบี่ ประมาณ 9 กิโลเมตร มีตำรวจสายตรวจ ผลัดเปลี่ยนกันเข้าไป ดูแลความปลอดภัย

วันละ 2 รอบ ในกรณีวัดจัดกิจกรรมทางศาสนาจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาดูแลความปลอดภัยให้ตลอดเวลา

1.3 บุคลากร

วัดถ้ำเสือ มีพระครูภาวนาธิคุณ เป็นเจ้าอาวาส มีพระจำพรรษา จำนวน 42 รูป และมีแม่ชี 70 ท่าน

1.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร ในการบริหารจัดการวัดถ้ำเสือ เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด มีรองเจ้าอาวาส 1 รูป ทำหน้าที่ดูแลรับแขก มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส 2 รูป รูปที่ 1 ทำหน้าที่ดูแลงานสงฆ์ รูปที่ 2 ทำหน้าที่รับกิจนิมนต์ มีไวยาวัจกร 2 คน ช่วยดูแลเรื่องทั่วไปภายในวัด มีคณะกรรมการวัดทั้งหมด 6 ท่าน ช่วยดูแลกิจกรรมของวัดในกรณีมีงานประจำปีเป็นครั้งคราว

ด้านภูมิทัศน์ ภายในวัดถ้ำเสือ มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ มีลานจอดรถ มีการติดตั้งป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดอย่างเป็นระเบียบ มีซุ้มให้ทอนรูปเทียนบูชาพระและซุ้มทำบุญ

ด้านศาสนมงคล วัดถ้ำเสือ รูปปั้นเจ้าแม่กวนอิม ขนาดใหญ่สูงประมาณ 5 เมตร มีพระพุทธรูปยืน และพระพุทธรูปปางจำลอง นอกจากนี้ยังมีพระธาตุเจดีย์ระฆังใหญ่ ตั้งอยู่บนยอดเขา สูง 1,200 ชั้นบันได

ด้านการประชาสัมพันธ์ วัดถ้ำเสือได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่าน หนังสือการท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน มัคคุเทศก์และบริษัทนำเที่ยว

การบริการผู้มาเยือน วัดจัดดอกไม้ ธูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการ โดยไม่กำหนดราคา แล้วแต่ผู้มีจิตศรัทธาบริจาค โดยมีแม่ชีทำหน้าที่คอยบริการให้ความช่วยเหลือ วัดได้จัดพระภิกษุไว้ จำนวน 4 รูปต่อวัน เพื่อสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือน

ด้านชุมชน วัดจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชน และสืบทอดพระศาสนาตามวาระ

2. วัดราษฎร์อุปถัมภ์ (วัดบางเหียง) จ. พังงา

2.1 ประวัติความเป็นมา

วัดราษฎร์อุปถัมภ์ เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งของจังหวัดทับปุด เดิมเรียกชาวบ้านเรียกวัดบางเหียง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลบางเหียง อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา โดยได้ตั้งเป็นวัดเมื่อ พ.ศ. 2453 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2477 และได้เปลี่ยนชื่อจากวัดบางเหียง เป็นวัดราษฎร์อุปถัมภ์ เมื่อพ.ศ. 2486 ปัจจุบันวัดราษฎร์อุปถัมภ์มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 28 ไร่ 1 งาน 7 ตารางวา มีเสนาสนะและสิ่งก่อสร้างที่สำคัญประกอบด้วย พระมหาเจดีย์พุทธธรรมบันลือประดิษฐานอยู่บนยอดเขาล้าน ห่างจากที่ตั้งวัดประมาณ 1.4 กิโลเมตร พระพุทธรูปปางนาคปรกที่ใหญ่ที่สุดในแถบอันดามัน ขนาดหน้าตักกว้าง 19 เมตร สูงถึงพญานาค 28.5 เมตร พระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม เป็นรูปหล่อพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิมที่สวยงาม เป็นสง่ามากที่สุด ในแถบอันดามัน ขนาดความสูง 16 เมตร มณฑปหลวงปู่ทวด สมเด็จพระพุทธอาจารย์โต และ หลวงพ่อคล้าย เป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อพระเกจิอาจารย์ทั้งสาม เพื่อให้พุทธศาสนิกชนกราบไหว้บูชา ศาลาการเปรียญ เป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา มีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ เสาทุกต้นจะเอียง ฝาประตูและหน้าต่างประดับตกแต่งลายไทยที่สวยงามด้วยไม้และปูนปั้น อุโบสถ สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี มีลักษณะเด่นเหมือนอยู่ในเรือหงส์ และมีศาลาทรงไทยสี่ด้านเชื่อมต่อกันทางเดินสู่อุโบสถ นอกจากนี้ยังมีกุฏิพระพรหมวชิรญาณและ เจดีย์ประดิษฐานรูปหล่อ หลวงปู่เทพโลกอุดรเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปและรูปหล่อหลวงปู่

2.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง วัดราษฎร์อุปถัมภ์อยู่ห่างจากอำเภอทับปุดและถนนเพชรเกษม ประมาณ 11 กิโลเมตร ทางเข้าวัดราษฎร์อุปถัมภ์ เป็นถนนลาดยางขนาด 2 ช่องจราจร

สิ่งอำนวยความสะดวก มีไฟฟ้าใช้ มีโทรศัพท์พื้นฐานของวัด สามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ 1 ระบบ แต่สัญญาณโทรศัพท์จะไม่ชัดเจนนัก มีสถานที่จอดรถสามารถรองรับรถได้ไม่น้อยกว่า 100 คัน มีห้องน้ำแยกชายหญิง จำนวน 30 ห้องไว้รองรับผู้มาเยือน

ความปลอดภัย วัดราษฎร์อุปถัมภ์อยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองกระบี่ ประมาณ 11 กิโลเมตร มีตำรวจสายตรวจ ผัดเปลี่ยนกันเข้าไป ดูแลความปลอดภัยให้เป็นครั้งคราว

2.3 บุคลากร

วัดราษฎร์อุปถัมภ์ มีพระครูถิรธรรมรัตน์ อายุ 35 ปี 15 พรรษา เป็นเจ้าอาวาส มีพระจำพรรษา จำนวน 15 รูป ไม่มีสามเณรประจำ แต่จะมีสามเณรไปทำกิจกรรมเป็นครั้งคราว มีแม่ชีจำนวน 6 ท่าน

2.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร ในการบริหารจัดการวัดราษฎร์อุปถัมภ์ เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส 1 รูป มีไวยาวัจกร 1 คน ทำหน้าที่ ทำกิจธุระในด้านต่าง ๆ แทนพระในวัด

ด้านภูมิทัศน์ วัดราษฎร์อุปถัมภ์ ได้ปรับปรุงภูมิทัศน์ในหลายด้าน จนมีภูมิทัศน์สวยงาม มีลานจอดรถที่เป็นระเบียบ มีการติดตั้งป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดอย่างเป็นระเบียบ

ด้านศาสนมงคล วัดราษฎร์อุปถัมภ์ มีพระมหาเจดีย์พุทธธรรมบันลือ พระพุทธรูปอภิมงคลชัย พระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม มณฑปหลวงปู่ทวด สมเด็จพระพุฒาจารย์โต และหลวงพ่อด้าย ภูมิพระพรหมวชิรญาณและเจดีย์ประดิษฐานรูปหล่อหลวงปู่เทพโลกอุดร เป็นศาสนมงคลที่สวยงามและเป็นที่เคารพนับถือของชาวพุทธที่มีโอกาสมาสักการะ

ด้านการประชาสัมพันธ์ วัดราษฎร์อุปถัมภ์ได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่าน หนังสือการท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัดและภาคเอกชน มีคู่มือและบริษัทนำเที่ยว

การบริการผู้มาเยือน วัดราษฎร์อุปถัมภ์ จัดรูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการโดยไม่กำหนดราคาไว้ ให้ผู้มาเยี่ยมเยียนบริจาคตามจิตศรัทธา จัดพระ 3 รูป ไว้สำหรับสนทนาธรรม และนำสวดมนต์ประกอบพิธีห่มผ้าขึ้นธาตุ

ด้านชุมชน วัดราษฎร์อุปถัมภ์จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนาตามวาระ

3. วัดสุวรรณคูหา จ. พังงา

3.1 ประวัติความเป็นมา

วัดสุวรรณคูหา ตั้งอยู่ที่ ตำบลกะโสม อำเภอดงทับฟ้า จังหวัดพังงา ประวัติสังเขป วัดสุวรรณคูหา เป็นวัดที่ไม่ปรากฏประวัติการสร้างที่แน่ชัด มีเพียงเรื่องเล่าต่อกันมาว่า มี

พระอุปัชฌาย์และสามเณรได้มาจำวัด ที่วัดบน (ปัจจุบันเป็น วัดร้าง) ซึ่งอยู่คนละฝั่งคลองกับเขาถ้ำ และพบว่าเขาหินปูนแห่งนี้มีถ้ำอยู่ตามเชิงเขา จึงได้เข้าไปพำนักอยู่ และปรับปรุงเป็นวัดขึ้นมา จนกระทั่งในปี พ.ศ.๒๓๔๔ พระยาบริสุทธ์โหราธิบดี (ถิ่น) ผู้สำเร็จราชการเมือง ตะกั่วทุ่ง กับพระเพชรศรีศรีพิไชยสงคราม ปลัดเมือง ทั้งสอง ท่านเป็นบุตรสืบสกุลของพระยา โหราธิบดี (พระตะกั่วทุ่ง ขุนดำ) ต้นตระกูล ณ ตะกั่วทุ่ง ได้คิดบูรณปฏิสังขรณ์วัดขึ้น โดยปรากฏหลักฐานเป็นศิลาจารึกภายในถ้ำ มีใจความสรุปได้ว่า พระยาบริสุทธ์โหราธิบดี (ถิ่น) ผู้ว่าราชการเมือง ตะกั่วทุ่ง พระเพชรศรีศรีพิไชยสงคราม (เหม็น) ปลัดเมืองผู้น้องได้ร่วมกัน บูรณปฏิสังขรณ์วัด โดยขุดลอกตกแต่งพื้นถ้ำ และก่อสร้าง ปูชนียวัตถุภายในถ้ำ มีพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ทั้งเล็กและใหญ่ ก่อพระปรมาภิไธยเพื่อบรรจุอัฐิบรรพบุรุษ เมื่อสำเร็จแล้ว จึงได้จัดงานฉลองในปี พ.ศ.๒๔๐๑ ในพระราชหัตถเลขาพระราชานิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องเสด็จประพาส แหลมมลายู ได้ระบุว่าเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ร.ศ.๑๐๙ (พ.ศ.๒๔๓๓) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินมาประพาสที่วัดสุวรรณคูหา ระหว่างเวลาบ่าย ๒ โมง ทรงพระราชทานพระปรมาภิไธยย่อ ไว้บนผนังถ้ำว่า “จปร.๑๐๙” (ภายหลังปรากฏจารึกพระ ปรมาภิไธยย่อ ในรัชกาลต่าง ๆ ทั้ง พระนามพระบรมวงศานุวงศ์, เจ้านายและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก) นอกจากนี้ในจดหมายเหตุสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร และพระนิพนธ์จดหมายเหตุรายวัน โดยพระนามแฝงว่า นายแก้ว กล่าวถึงด้วยว่า ใน ร.ศ.๑๒๔ (พ.ศ.๒๔๕๒) เมื่อคราวเสด็จหัวเมืองปักษ์ใต้ พระองค์ได้ประทับ เสวยพระกระยาหารกลางวันถ้ำแจ้ง (ถ้ำในเขตวัดสุวรรณคูหา) เป็นศิลปกรรม สมัยรัตนโกสินทร์

3.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญประกอบด้วย ถนน วัดสุวรรณคูหาอยู่ห่างจากถนนเพชรเกษมซึ่งเป็นถนนขนาด 4 ช่องการจราจร ประมาณ 1 กิโลเมตร มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 2 ช่องการจราจรเข้าสู่วัด อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลกะโหลก

สิ่งอำนวยความสะดวก มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ มีโทรศัพท์สาธารณะสามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ถึง 3 ระบบ มีสถานที่จอดรถภายในวัดสามารถรองรับรถยนต์ได้ประมาณ 120 คัน มีห้องน้ำแยกชายหญิง จำนวน 14 ห้องไว้รองรับผู้มาเยือน

ความปลอดภัย วัดราษฎร์อุปถัมภ์อยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรตำบลกะโหลกประมาณ 1 กิโลเมตร มีตำรวจสายตรวจ ผลัดเปลี่ยนกันเข้าไป ดูแลความปลอดภัยให้วันละรอบ ในกรณีวัดจัดกิจกรรมทางศาสนาจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาดูแลความปลอดภัยตลอดงาน

3.3 บุคลากร

วัดสุวรรณคูหา มีพระครูรัตนเขตภิกขุ อายุ 66 ปี 46 พรรษา เป็นเจ้าอาวาส มีพระจำนวน 10 รูป แม่ชี จำนวน 3 ท่าน

3.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร ในการบริหารจัดการวัดสุวรรณคูหา เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส 1 รูป มีไวยาวัจกร 1 คน ทำหน้าที่ ดูแลการเงินและทรัพย์สินของวัด มีคณะกรรมการวัดจำนวน 4 คน ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่เจ้าอาวาส

ด้านภูมิทัศน์ วัดสุวรรณคูหา มีภูมิทัศน์ที่ร่มรื่น มีลานจอดรถที่สามารถรองรับรถได้มากกว่า 100 คัน มีการขายอาหารและของที่ระลึก รวมทั้งอาหารสำหรับเลี้ยง

ด้านศาสนมงคล วัดสุวรรณคูหา มีพระพุทธรูปในสมัยโบราณ พระพุทธรูปไสยาสน์ขนาด 7 วา 2 ศอก 1 องค์ พระพุทธรูปปูนปั้น เป็นวัดที่เก่าแก่มีโบราณวัตถุ รวมทั้งจารึกพระปรมาภิไธยย่อของพระมหากษัตริย์และบรมวงศานุวงศ์ในราชวงศ์จักรีหลายพระองค์

ด้านการประชาสัมพันธ์ วัดสุวรรณคูหาได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่าน หนังสือการท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน มัคคุเทศก์และบริษัทนำเที่ยว

การบริการผู้มาเยือน วัดจัดอุปถัมภ์บูชาพระไว้ให้บริการโดยไม่กำหนดราคาผู้มีจิตศรัทธาสามารถบริจาคได้ตามความศรัทธา จัดพระ 1 รูป ไว้สำหรับสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์เพื่อความเป็นสิริมงคล ให้กับผู้มาเยี่ยมเยือนและเป็นพิเศษในวันพระ 8 ค่ำ หรือ 15 ค่ำ

ด้านชุมชน วัดสุวรรณคูหาได้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนาตามวาระ

4. วัดประมุขโณธิ จ. พังงา

4.1 ประวัติความเป็นมา

วัดประชุมโยธี เดิมชื่อว่าวัดควน ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ตำบลท้ายช้าง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา วัดตั้งอยู่ติดถนนเพชรเกษม ช่วงพังงา-กะปง มีเนื้อที่ทั้งหมด 8 ไร่ 2 งาน 27 ตารางวา สร้างเมื่อประมาณ ปีพ.ศ. 2392 ในรัชสมัยรัชกาลที่ 3 เริ่มจากเป็นที่พำนักสงฆ์ ที่ประชาชนในตลาดพังงาและละแวกใกล้เคียง ได้ปลูกเป็นที่พักของพระภิกษุผู้ดั่งคั่ง ซึ่งพอออกพรรษาแล้ว จะจาริกมาเพื่อปฏิบัติธรรม สั่งสอนธรรมแก่ประชาชนจนเป็นที่ศรัทธา ประชาชน จึงนิมนต์ให้ท่านจำพรรษาต่อเติมกุฏิและก่อสร้างเพิ่มเติม เป็น 2- 3 หลัง เมื่อประชาชนศรัทธามากขึ้นจึงให้บุตรหลานของตนเข้ามาอยู่ที่วัด และอุปสมบทกันเป็นประจำทุก ๆ ปี ต่อมาปลายรัชกาลที่ 3 ประมาณปี พ.ศ. 2392 เจ้าจอมยี่สุน ญ นคร ซึ่งเป็นธิดาของเจ้าเมืองพังงาในสมัยนั้น เกิดจิตศรัทธาต่อการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดของพระในสำนักสงฆ์ จึงรับเป็นผู้อุปถัมภ์บำรุง ในขั้นแรกได้ทำการสร้างกุฏิ เสนาสนะอื่น ๆ กิ่งถาวร โดยใช้ไม้แก่นทำเสา ตลอดถึงการสร้างศาลาที่บำเพ็ญกุศล

4.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง วัดประชุมโยธีอยู่ติดถนนเพชรเกษม เป็นถนนทางหลวงหมายเลข 4 ขนาดสองช่องจราจร อยู่ในเขตเทศบาลตำบลท้ายช้าง

สิ่งอำนวยความสะดวก มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ มีโทรศัพท์สาธารณะสามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ถึง 3 ระบบ มีสถานที่จอดรถภายในวัดสามารถรองรับรถยนต์ได้ประมาณ 30 คันและสามารถจอดรถบริเวณไหล่ถนนหน้าวัดได้ไม่ต่ำกว่า 100 คัน มีห้องน้ำ จำนวน 15 ห้องไว้รองรับผู้มาเยือน

ความปลอดภัย วัดประชุมโยธีอยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองพังงา ประมาณ 1 กิโลเมตร มีตำรวจสายตรวจ ผลัดเปลี่ยนกันเข้าไป ดูแลความปลอดภัยให้วันละ 2 รอบ ในกรณีวัดจัดกิจกรรมทางศาสนาจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาดูแลความปลอดภัยตลอดงาน อย่างทั่วถึง

4.3 บุคลากร

วัดประชุมโยธี มีพระราชาปัญญาสุธี เป็นเจ้าอาวาส อายุ 43 ปี 21 พรรษา มีพระจำพรรษา จำนวน 16 รูป มีสามเณร 67 รูป

4.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร ในการบริหารจัดการวัดประชุมโยธี เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส 1 รูป มีไวยาวัจกร 2 คน คนที่ 1 ทำหน้าที่ดูแลการเงิน

และทรัพย์สินของวัด คนที่ 2 ทำหน้าที่ปฏิบัติกิจธุระในด้านต่าง ๆ แทนสงฆ์ เจ้าอาวาสจะตั้งคณะกรรมการวัดเป็นการเฉพาะกิจเป็นครั้งคราวตามกิจกรรมที่ต้องการจัด โดยแบ่งเป็นกรรมการฝ่ายต่าง ๆ

ด้านภูมิทัศน์ วัดประชุมโยธีได้ปรับปรุงภูมิทัศน์บางส่วน มีการติดตั้งป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดอย่างเป็นระเบียบ

ด้านศาสนมงคล วัดประชุมโยธีมีพระพุทธรูปปั้นปางเลไลย์ พระพุทธรูปปั้นปางมารวิชัย พระพุทธรูปเนื้อโลหะปางมารวิชัย พระพุทธรุชินราชจำลอง พระพุทธรุสีหิงค์จำลองเนื้อทองเหลือง

ด้านการประชาสัมพันธ์ วัดประชุมโยธีได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่าน เอกสารแผ่นพับ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน การบริการผู้มาเยือน วัดประชุมโยธีมีท่านเจ้าอาวาสเป็นผู้ต้อนรับพร้อมสนทนาธรรมกับผู้มาเยี่ยมเยือน

ด้านชุมชน วัดประชุมโยธีจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนา และเปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารวัด เจ้าอาวาสรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนในการดำเนินการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนให้ความร่วมมือกับวัดดีมาก ประชาชนนำเครื่องกระเบื้องเก่าแก่มาถวายวัด จนสามารถจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ให้ความรู้แก่ชุมชน

5.วัดไชยธาราราม จ.ภูเก็ต

5.1 ประวัติความเป็นมา

วัดไชยธาราราม ประวัติสังเขป วัดไชยธาราราม หรือวัดฉลอง เป็นวัดเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดภูเก็ต การก่อสร้างวัดไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างในสมัยใด แต่มีการก่อสร้างขึ้นมาใหม่ในพ.ศ.2380 ได้วิสุงคามสีมาเมื่อปี พ.ศ.2386 เดิมวัดนี้ตั้งอยู่ ณ บริเวณทุ่งนาด้านทิศเหนือของบริเวณวัดในปัจจุบันนี้ หลักฐานอื่น ๆ ไม่ปรากฏ คงมีเพียงแต่ปฏิมากรประดิษฐานอยู่ ณ ศาลาทิศตะวันตกของบริเวณวัดขณะนี้ เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่คู่วัดมาช้านาน ชาวบ้านเรียกกันว่า “หลวงพ่ोज้าวัด” หรือ “พ่ोजานนอก” ณ ศาลาหลวงพ่ोज้าวัดนี้มีรูปปั้นศักดิ์สิทธิ์คือ พระปฏิมาหลวงพ่ोज้าวัดเป็นองค์กลาง ด้านซ้ายมีรูปปั้นลักษณะเป็นคนชรา นั่งถือตะบันหมาก ชาวบ้านเรียกว่า “ตาซีเหล็ก” ด้านขวามีรูปยักษ์ถือตะบอง ชาวบ้านเรียกว่า “นนทรี” วัดฉลอง เป็นวัดที่มีชื่อเสียงในสมัยที่หลวงพ่ोज้าวัด

แช่มเป็นเจ้าของอาวาสอยู่ ในคราวที่เกิดกบฏอั้งยี่ขึ้นในปี พ.ศ.2419 พวกกรมกรเหมืองแร่จำนวนมากในจังหวัดภูเก็ตและใกล้เคียง ได้ขอร้องผู้คนที่ก่อตั้งเป็นคณะจีนเรียกว่า “อั้งยี่” พวกอั้งยี่ในจังหวัดภูเก็ตได้ก่อเหตุรุนแรงถึงขนาดเข้ายึดการปกครองของจังหวัด ทหารในสมัยนั้นไม่สามารถปราบปรามได้จนพวกอั้งยี่ได้ใจ ฆ่าฟันชาวบ้านล้มตายเป็นจำนวนมาก และรุกรานมาถึงตำบลฉลอง ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้นี้เข้าป่าแต่บางส่วนเข้าไปอยู่ในวัดฉลองและนิมนต์ให้หลวงพ่อแช่มหนี แต่หลวงพ่อแช่มไม่ยอมหนี ชาวบ้านจึงคิดที่จะต่อสู้กับพวกอั้งยี่ จึงขอของคัมภีร์จากท่าน ท่านจึงทำผ้าประเจียดแจกให้ชาวบ้านโพกศีรษะคนละผืน พวกชาวบ้านรวบรวมพรรคพวกและหาอาวุธมาต่อสู้กับพวกอั้งยี่ จนพวกอั้งยี่ต้องแตกพ่ายไป พวกอั้งยี่ได้ยกกำลังมาตีอีกหลายครั้งแต่ก็พ่ายแพ้ทุกครั้ง จนในที่สุดจึงยอมแพ้ คณะกรรมการเมืองภูเก็ต ได้ทำรายงานกราบทูลไปยังพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะกรรมการเมืองนิมนต์หลวงพ่อแช่มเดินทางไปกรุงเทพฯฯ และพระราชทานสมณศักดิ์ของหลวงพ่อแช่มเป็นพระครูวิสุทธีวงศาจารย์ญาณมุนี ให้มีตำแหน่งเป็นสังฆปาโมกข์เมืองภูเก็ต และทรงพระราชทานนามวัดฉลองเป็นวัดไชยธารารามเนื่องด้วยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต มีดำริเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2449 ในการพัฒนา มณฑลภูเก็ต รวมทั้งย้ายที่ว่าการเมืองภูเก็ตซึ่งอยู่ในตลาดเพื่อความสง่างามและใช้ที่ตั้งเดิมทำเหมือง มีดำริให้ย้ายไปตั้งที่เขาโต๊ะแซะเป็นนิคมข้าราชการ โดยมีศูนย์กลางที่ศาลากลาง ดังนั้นพระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ จึงได้เชิญชวนชาวต่างชาติชุดแร่อพยพในเขตประตอานบัตร บริเวณถนนหลวงพ่อดอนนพังกา ถนนสุรินทร์ และถนนสุทัศน์ คือประตอานบัตรแปลงด้านหน้าที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขภูเก็ต โดยให้ฝรั่งสร้างศาลากลางเป็นการแลกเปลี่ยน ประตอานบัตรการชุดแร่อพยพแปลงดังกล่าวบริษัทได้ให้ช่างชาวอิตาเลียนสร้าง แต่ยังไม่ทันได้สร้าง พระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ ถึงแก่กรรม ในปี พ.ศ.2456 จึงได้มีการก่อสร้างต่อมาหลังจากนั้น รัชกาลที่ 6 ได้เสด็จเปิดศาลารัฐบาล ในคราวเสด็จประพาสภูเก็ตครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2460

5.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง วัดไชยธารารามอยู่ห่างจากถนนสายหลักของจังหวัดภูเก็ต ขนาด 3 ช่องการจราจร ประมาณ 300 เมตร มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 2 ช่องการจราจรเข้าสู่วัด อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลฉลอง

สิ่งอำนวยความสะดวก วัดไชยธารารามมีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ มีโทรศัพท์สาธารณะ สามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ถึง 3 ระบบ มีสถานที่จอดรถภายในวัด

สามารถรองรับรถยนต์ได้ประมาณ 200 คัน มีห้องน้ำแยกชายหญิง จำนวน 30 ห้องไว้รองรับผู้มาเยือน

ความปลอดภัย วัดไชยธารารามอยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง พังงา ประมาณ 1 กิโลเมตร มีตำรวจสายตรวจ ผลัดเปลี่ยนกันเข้าไป ดูแลความปลอดภัยให้วันละ 2 รอบ ในกรณีวัดจัดกิจกรรมทางศาสนาจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาดูแลความปลอดภัยตลอดงาน อย่างทั่วถึง

5.3 บุคลากร

วัดไชยธาราม มีพระครูอุดมเวชกิจ อายุ 82 ปี 45 พรรษา เป็นเจ้าอาวาส มีพระจำพรรษา จำนวน 24 รูป

5.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร ในการบริหารจัดการวัดไชยธาราม เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด มีรองเจ้าอาวาส 1 รูป ทำหน้าที่แทนเจ้าอาวาส มีไวยาวัจกร 2 คน คนหนึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลการเบิกจ่ายเงินวัด คนที่ 2 ทำหน้าที่ปฏิบัติกิจธุระแทนสงฆ์ ในการรับกนิมนต์รองเจ้าอาวาสจะเป็นผู้รับกนิมนต์

ด้านภูมิทัศน์ วัดไชยธาราม ขาดการปรับปรุงภูมิทัศน์ บ้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ขาดการปรับปรุง มีการขายอาหารและของที่ระลึกในบริเวณที่ทางวัดจัดไว้ให้ มีการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลภายในบริเวณวัด

ด้านศาสนมงคล วัดไชยธาราม มีวิหารหลวงพ่อ พระมหาธาตุเจดีย์ พระจอมไทย หุ่นขี้ผึ้งจำลอง หลวงพ่อแช่มวัดฉลอง หลวงพ่อช่วงและหลวงพ่อกลิ้ม รูปหล่อยักษ์

นวัตกรรม

ด้านการประชาสัมพันธ์ วัดไชยธารามได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่าน หนังสือแนะนำเที่ยว เอกสารแผ่นพับ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน มีคฤหาสน์และบริษัทนำเที่ยวโดยทั่วไป

การบริการผู้มาเยือน วัดไชยธารามได้จัดรูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการโดยไม่กำหนดราคาแล้วแต่ผู้มีจิตศรัทธาบริจาค โดยมีเจ้าหน้าที่คอยบริการ พร้อมกับบริการให้เช่าวัตถุมงคลบูชา

ด้านชุมชน วัดไชยธารามได้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนา จัดงานประจำปี

6.วัดพระนางสร้าง จ.ภูเก็ต

6.1 ประวัติความเป็นมา

วัดพระนางสร้าง ตั้งอยู่ที่ ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เปิดให้เข้าชมได้ทุกวัน ตลอดทั้งวันโดยไม่เก็บค่าบริการ ประวัติสังเขปวัดพระนางสร้าง หรือวัดบ้านเคียน ชาวบ้านเรียกว่า วัดนางสร้างหรือวัดนาสร้าง สร้างขึ้นสมัยใดไม่ปรากฏ แต่จากการพิจารณา รูปแบบสถาปัตยกรรมและปฏิมากรรมภายในวัด น่าจะสร้างในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น ภายในอุโบสถมีพระพุทธรูปปูนปั้นที่สำคัญ 4 องค์ คือ พระพุทธรูปปางไสยาสน์ 1 องค์ พระพุทธรูปปางมารวิชัยสกุลช่างเมืองถลาง 3 องค์ จัดอยู่ในศิลปะรัตนโกสินทร์ลักษณะรูปแบบศิลปกรรมสมัยรัตนโกสินทร์

6.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง วัดพระนางสร้างอยู่ติดเพชรเกษม ขนาด 4 ช่อง การจราจร วัดอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลถลาง

สิ่งอำนวยความสะดวก วัดพระนางสร้างมีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ มีโทรศัพท์สาธารณะ สามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ถึง 3 ระบบ มีสถานที่จอดรถภายในวัด สามารถรองรับรถยนต์ได้ประมาณ 100 คัน มีห้องน้ำแยกชายหญิง จำนวน 12 ห้องไว้สำหรับรองรับผู้มาเยือนและมีห้องน้ำอื่น ๆ ที่สามารถใช้ได้อีก รวม 40 ห้อง

ความปลอดภัย วัดพระนางสร้างอยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอถลาง ประมาณครึ่งกิโลเมตร มีตำรวจสายตรวจ ผลัดเปลี่ยนกันเข้าไป ดูแลความปลอดภัยให้วันละ 2 รอบ ในกรณีวัดจัดกิจกรรมทางศาสนาจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาดูแลความปลอดภัยตลอดงาน อย่างทั่วถึง

6.3 บุคลากร

วัดพระนางสร้าง มีพระครูวิจิตรศุกการ อายุ 57 ปี 36 พรรษา เป็นเจ้าอาวาส มีพระจำพรรษา จำนวน 15 รูป มีสามเณร 14 รูป

6.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร ในการบริหารจัดการวัดพระนางสร้าง เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว มีไวยาวัจกร 1 คน เป็นไวยาวัจกรเพียงในนามเนื่องจากเจ้าอาวาสดำเนินงานเอง เป็นผู้ตัดสินใจแบบสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียว ไม่มีคณะกรรมการวัด

ด้านภูมิทัศน์ วัดพระนางสร้างอยู่ในช่วงการก่อสร้างปรับปรุงวัด ยังไม่ได้จัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม มีการอนุญาตให้ใช้พื้นที่บางส่วนของวัดจัดเป็นตลาดชั่วคราว

ด้านศาสนมงคล วัดพระนางสร้างมีอุโบสถเก่าแก่เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศิลปะที่ใหญ่ที่สุดในโลก อยู่ในพระอุทรขององค์พระรูปหล่อองค์ใหญ่ เรียกพระในพุงหรือพระสามกษัตริย์

การบริการผู้มาเยือน ผู้มาเยี่ยมเยือนสามารถ เข้าไปนมัสการพระพุทธรูปได้ตามอัธยาศัย วัดไม่ได้จัดจัดรูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการ

ด้านชุมชน วัดพระนางสร้างได้ให้บริการชุมชนในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนา จัดสอนธรรมะให้กับบุตรหลานของคนในท้องถิ่น ให้ชุมชนใช้พื้นที่วัดเป็นตลาดนัดของชุมชน

7. วัดพระทอง จ.ภูเก็ต

7.1 ประวัติความเป็นมา

วัดพระทองตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ระยะทางจากสะพานเทพกระษัตรีประมาณ 23 กิโลเมตร อยู่ระหว่างกิโลเมตรที่ 19-20 ทางฝั่งตะวันออกของถนนเทพกระษัตรี วัดอยู่ห่างจากถนนประมาณ 250 เมตร สถานที่ตั้งของวัดในปัจจุบัน เดิมเป็นทุ่งกว้าง เป็นที่นา มีน้ำไหลผ่านลำคลองมีทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงโค กระบือ ของชาวเมืองถลาง ในสมัยนั้นชาวเมืองถลางเรียกทุ่งนี้ว่า ทุ่งนาใน น้ำในลำคลองไหลจากน้ำตกโตนไทร จากเทือกเขาพระแทว ไหลผ่านหมู่บ้านสองข้างคือ บ้านบ่อกรวดและบ้านนาใน ไหลลงสู่ทะเลผ่านทุ่งบ้านดอน อันเป็นที่ตั้งเมืองเก่าของเจ้าเมืองถลางสมัยนั้น ต่อมา ทุ่งนาใน ได้มีบ้านคนอยู่อาศัยมากขึ้น ชาวบ้านจึงเรียกแถบนี้ว่า บ้านทุ่งนาใน จนถึงทุกวันนี้ มีพระพุทธรูปที่สำคัญคือ หลวงพ่อพระทอง (พระผุด) เป็นพระพุทธรูปทองคำ อยู่ใต้องค์พระพุทธรูปพระทองครึ่งองค์ วัดพระทองเคยเป็นสถานที่ปลุกเสก น้ำมฤตยาภิเศก ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งในอดีตและปัจจุบัน สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ได้เคยเสด็จมายังวัดพระทองโดยมิได้มีหมายกำหนดการ พร้อมทั้งยังพระราชทานลายพระหัตถ์โดยย่อว่า ภ.ป.ร. และต่อมาได้มีพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ ได้

เสด็จมาเยี่ยมชมและนมัสการหลวงพ่อบุญรอดในโอกาสต่าง ๆ นอกจากนี้ทางวัดพระทองยังเป็นแหล่งวิชาการ เนื่องจากมีพิพิธภัณฑ์สถาน เป็นที่เก็บโบราณวัตถุสิ่งของเก่าแก่ของท้องถิ่น และของคนจีนที่เคยอาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ตจำนวนมาก

7.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง วัดพระทองอยู่ห่างจากถนนเพชรเกษมซึ่งเป็นถนนขนาด 4 ช่องการจราจร ประมาณ 250 เมตร ถนนทางเข้าวัดพระทองเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 2 ช่องจราจร อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี

สิ่งอำนวยความสะดวก วัดพระทองมีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ มีโทรศัพท์สาธารณะ และสามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ได้ถึง 3 ระบบ มีสถานที่จอดรถสามารถรองรับได้ไม่น้อยกว่า 100 คัน มีห้องน้ำแยกชายหญิง จำนวน 20 ห้องไว้รองรับผู้มาเยือน

ความปลอดภัย วัดพระทองอยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอถลาง ประมาณครึ่งกิโลเมตร มีตำรวจสายตรวจ ผัดเปลี่ยนกันเข้าไป ดูแลความปลอดภัยให้วันละ 2 รอบ ในกรณีวัดจัดกิจกรรมทางศาสนาจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาดูแลความปลอดภัยตลอดงาน อย่างทั่วถึง

7.3 บุคลากร

วัดพระทอง มีพระครูสุวรรณพุทธาภิบาล อายุ 39 ปี 16 พรรษา เป็นเจ้าอาวาส มีพระจำพรรษา จำนวน 12 รูป และมีฆราวาส จำนวน 4 คนช่วยทำงานภายในวัด

7.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กร ในการบริหารจัดการวัดพระทอง เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส 1 รูป มีไวยาวัจกร 3 คน คนที่ 1 ได้รับมอบหมายให้ดูแลการเบิกจ่ายเงินวัด คนที่ 2 ทำหน้าที่ ทำกิจธุระในด้านต่าง ๆ แทนพระในวัด คนที่ 3 ทำหน้าที่เป็นเลขาเจ้าอาวาส ในการรับกิจนิมนต์เจ้าอาวาสรับกิจนิมนต์ด้วยตนเองและมอบหมายให้ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและพระอีก 1 รูปช่วยดำเนินการ

ด้านภูมิทัศน์ วัดพระทองมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม โดยเทศบาลเทพกระษัตรีช่วยปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เมื่อ พ.ศ. 2546 พร้อมทั้งจัดสร้างลานจอดรถให้ด้วย มีการติดตั้งป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดอย่างเป็นระเบียบ ปัจจุบันพระในวัดร่วมกับฆราวาส 2 ท่านทำหน้าที่ดูแลวัดให้มีภูมิ

ทัศนที่สวยามอยู่โดยตลอด และไม่อนุญาตให้ขายอาหารและของที่ระลึก รวมทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลภายในบริเวณวัด

ด้านศาสนมงคล วัดพระทองมีวิหารหลวงพ่อพระทอง อุโบสถวัดพระทอง พิพิธภัณฑสถานวัดพระทอง ปีนใหญ่สมัยศีกกลางเป็นศาสนสถานและโบราณวัตถุที่สวยามและนำศึกษาของวัดพระทอง

ด้านการประชาสัมพันธ์ วัดพระทองได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยว รู้จักผ่าน หนังสือการท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน

การบริการผู้มาเยือน วัดจัดรูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการโดยไม่เก็บเงิน จัดพระ 1 รูป ไว้สำหรับสนทนาธรรมและประพรหมน้ำมนต์ให้กับผู้มาเยี่ยมเยือนเพื่อความเป็นสิริมงคลในวิหารหลวงพ่อพระทอง และจัดเจ้าหน้าที่ให้บริการขายพระสำหรับบูชาและหนังสือแนะนำวัดพระทอง

ด้านชุมชน ในการจัดกิจกรรมประจำปีของวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนา เจ้าอาวาสจะแต่งตั้งชาวบ้านและข้าราชการบำนาญในชุมชนเป็นกรรมการดำเนินการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนให้ความร่วมมือกับวัดดีมาก ในทุกวันพระชาวบ้านจะทำบุญที่วัดประมาณ 30-100 คน

ผลการสำรวจโบราณสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ เพื่อศึกษาศักยภาพและหาแนวทางจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้ว 29 รายการ ดังรายชื่อในภาคผนวก และที่ประชุมกลุ่มย่อยได้พิจารณาโดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ 1.ความสะดวกในการเข้าถึง 2.ห้องน้ำ 3.ภูมิทัศน์ 4.เจ้าหน้าที่แนะนำ 5.ข้อมูล 6.อาหารเครื่องดื่ม 7.ที่จอดรถ 8.ความปลอดภัย 9.การมีส่วนร่วมของชุมชน 10.ไม่เป็นกิจการของเอกชน พบว่าไม่มีโบราณสถานในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา และจังหวัดกระบี่ ที่เข้าตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่มีโบราณสถานที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงเกณฑ์มากที่สุดที่ควรศึกษาระบบการจัดการคือโบราณสถานทุ่งตึก จ.พังงา ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการจัดการพบว่า

1.โบราณสถานทุ่งตึก จ.พังงา

1.1 ประวัติความเป็นมา

โบราณสถาน ทุ่งตึก ตั้งอยู่ที่ ตำบลเกาะคอเขา อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ประวัติสังเขป ทุ่งตึกเป็นเมืองท่าตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทรสวายตะกั่วป่า-อ่าวบ้านดอน ชาวบ้านเรียกอีกหนึ่งชื่อว่า “เหมืองทอง” เมืองโบราณแห่งนี้อาจหมายถึงชุมชนโบราณ “ตะโกลา” (Takola) ซึ่งเป็นเมืองท่าการค้าสำคัญตามที่ปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุภูมิศาสตร์ปโตเลมี (ptolemy) และคัมภีร์มหานิทเทศ ซึ่งอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 7 นอกจากนี้ยังปรากฏชื่อ “กาลาห์” (kalah) “กากุลลาห์” (Qaquallah) ในจดหมายเหตุอาหรับพุทธศตวรรษที่ 14 ชื่อ “ตะไลต์ตักโกลัม” (Talaittakolam) ในศิลาจารึกเมืองตันซอร์ของพระเจ้าราเชนทรโจปะที่ 1 พุทธศตวรรษที่ 16 ชื่อ เคียคูโล (Kiekoulo) หรือ โกฎิโล (Kokulo) ในจดหมายเหตุจีน แหล่งโบราณคดีทุ่งตึกแห่งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นจุดที่เชื่อมเส้นทางการค้าทางทะเลของโลกยุคโบราณ ระหว่างดินแดนด้านทิศตะวันตกที่มีกลุ่มประเทศอาหรับ อินเดีย อาจรวมถึงดินแดนบางส่วนของทะเลเมดิเตอร์เรเนียนด้วย กับดินแดนด้านทิศตะวันออกที่มีจีนเป็นตลาดการค้าสำคัญ ดังนั้นโบราณวัตถุที่พบจึงมีความหลากหลายและถือว่าเป็นสินค้าชั้นดี ได้แก่ ขวดแก้วน้ำหอมขนาดเล็ก ภาชนะแก้วเขียนสีที่น่าจะผลิตจาก ตะวันออกกลาง ลูกปัดหินและแก้วหลายรูปแบบหลากสีสรร ที่ต้องใช้เทคนิคขั้นสูง ในการผลิต ซึ่งน่าจะมีแหล่งผลิตจากตะวันออก กลางและอินเดียเครื่องถ้วยเคลือบสีฟ้าของเปอร์เซีย (Middle Eastern glazed pottery) เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ถัง (Tang Dynasty) หลายรูปแบบพบเป็นจำนวนมาก และประการสำคัญคือ พบโบราณสถานที่เป็นศาสนสถานจำนวนหลายแห่ง นอกจากนี้ยังพบโบราณวัตถุสำคัญ ๆ อาทิเช่น พระคเณศวร์ เทพีอุ้มเด็ก พระพิมพ์ดินเผา เหรียญรู สักริตของอินเดีย เครื่องประดับทองคำ เป็นต้น ทำให้พอสรุปได้ว่าเมืองท่าแห่งนี้เจริญขึ้นภายใต้ อิทธิพลทางศาสนาพุทธและพราหมณ์จากอินเดีย ซึ่งมีอายุประมาณ 1,300 ปี

1.2 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง โบราณสถานทุ่งตึกอยู่บนเกาะคอเขา ห่างจากอำเภอตะกั่วป่าประมาณ 8 กิโลเมตร การเดินทางไปโบราณสถานทุ่งตึกต้องข้ามแพขนานยนต์ไป จากท่าเทียบเรือบ้านน้ำเค็ม ถนนบนเกาะคอเขาเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด 2 ช่องจราจร ไม่มีไหล่ทาง ห่างจากท่าเทียบเรือบนเกาะคอเขาประมาณ 2 กิโลเมตร

สิ่งอำนวยความสะดวก บนเกาะคอเขามีไฟฟ้าใช้ สามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือได้ 1 ระบบ แต่บริเวณโบราณสถานทุ่งตึกยังไม่มีไฟฟ้า น้ำประปาและห้องน้ำให้บริการ

ความปลอดภัย โบราณสถานทุ่งตึกตั้งอยู่บนเกาะ จึงมีความปลอดภัยสูง มีชาวบ้านในชุมชนมาคอยช่วยดูแล ห้ามปรามการเข้าชุดคันของผู้ไม่ได้รับอนุญาต

1.3 บุคลากร

โบราณสถาน ทุ่งตึก ยังไม่มีบุคลากรเข้ามาดูแลอย่างชัดเจน ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ไปอยู่ประจำ จะเข้าไปดูแลเป็นครั้งคราว มีชาวบ้านในชุมชนเกาะคอเขา เข้ามาอาสาดูแล 1 คน

1.4 การจัดการ

ด้านการบริหารองค์กรโบราณสถานทุ่งตึก ยังไม่มีองค์กรเข้าไปบริหารจัดการ

ด้านภูมิทัศน์ โบราณสถานทุ่งตึก ยังไม่ได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์ กรมศิลปากรจะเข้าไปดูแล และจ้างชาวบ้านในพื้นที่ถางถาง ปรับแต่งต้นไม้ เป็นครั้งคราว

ด้านโบราณสถาน โบราณสถานทุ่งตึก ได้รับการดูแลโดยกรมศิลปากร

ด้านการประชาสัมพันธ์ โบราณสถานทุ่งตึกได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่าน หนังสือการท่องเที่ยว รายการสารคดีทางโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน

การบริการผู้มาเยือน โบราณสถานทุ่งตึกยังไม่มีหน่วยงานให้บริการผู้มาเยือน

ด้านชุมชน ชุมชนในพื้นที่ต้องการให้หน่วยงานราชการพัฒนาโบราณสถานทุ่งตึกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันมีอาสาสมัครชุมชน อาสาเข้ามาช่วยดูแลโบราณสถานแห่งนี้